

NOVI GLAS

CENA 1 EVRO

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Vstopamo v advent, čas duhovne priprave na Božič!

Foto JMP

Nadškofovski sedež v Ljubljani tudi uradno zasedel Stane Zore

Novi ljubljanski nadškof msgr. Stane Zore je po prejemu škofovskega posvečenja v stolnici v nedeljo, 23. novembra, tudi uradno sedel na nadškofovski sedež v Ljubljani. Nadškof Stane Zore je zbranim, med njimi so bili visoki predstavniki Cerkve in slovenske države, zaklical: "Veselite se v Gospodu in veselja vam ne bo nihče vzel!"

Papež Frančišek je dotedanjega vodjo slovenskih frančiškanov za novega ljubljanskega nadškofa imenoval 4. oktobra. S polaganjem rok pa je msgr. Staneta Zoreta v škofa kot glavni posvečevalec posvetil apostolski nuncij v Sloveniji Juliusz Janusz, nato pa so nanj roke položili še vsi preostali navzoči škofje iz Slovenije in tujine. Med njimi sta bila sopsosvečevalca predsednik Slovenske škofovske konference in novomeški škof Andrej Glavan, ki je do sedaj kot apostolski administrator vodil ljubljansko nadškofijo, in celjski škof Stanislav Lipovšek, ki kot administrator vodi mariborsko nadškofijo. Prav tako so roke na Zoreta položili še kardinal Franc Rode, ljubljanski pomožni škof Anton Jamnik, upokojeni ljubljanski nadškof Alojz Uran, upokojeni mariborski nadškof Franc Kramberger in drugi slovenski in tuji škofje.

Pred posvečenjem so prebrali papeško listino o imenovanju msgr. Zoreta za ljubljanskega nadškofa in metropolita in prisluhnili pridigi msgr. Janusza, v kateri je spregovoril o vlogi in pomenu škofa. V listini o imenovanju je papež Frančišek spomnil, da je moral novega nadškofa imenovati zaradi odpovedi službi "častitljivega brata Antona Stresa", pri iskanju njegovega naslednika pa so "zaupljivo

pomislili", da je Zore "obdarjen z ustreznimi vrlinami in darovi ter izkušen v upravljanju", da bi lahko prevzel to službo. Nuncij Janusz je v svoji pridigi še poudaril, da od novega škofa pričakujejo veliko. Pred posvečenjem je msgr. Zore izpovedal vero in pripravljenost skrbeti za oznanjevanje neokrnjenega nauka, ob posvečenju pa je prejel tudi zunanja znamenja škofovske službe - škofovski prstan, škofovsko pokrivalo (mitro) in pastirsko palico. Po obredu posvečenja je msgr. Zore sedel na nadškofovski sedež in tako tudi uradno prevzel ljubljansko škofijo. Za svoje škofovsko geslo si je msgr. Zore izbral svetopisemske besede "Veselite se v Gospodu". V grbu, ki si ga je izbral, so zlata zvezda, lipova vejica in simbol frančiškanov. Zvezda predstavlja Marijo, vejica z lipo vimi listi njegovo domačijo v Znojilah, frančiškanski simbol pa redovniško vejo, iz katere prihaja. V grbu so bela, modra in rdeča barva, ki napeljujejo tudi na slovenske narodne barve.

Ob koncu slovesnosti se je msgr. Zore sprehodil po cerkveni ladji in prvič kot nadškof blagoslovil vernike. Poleg cerkvenih dostojanstvenikov ter številnih duhovnikov in vernikov, ki so napolnili ljubljansko stolnico, so se slovesnosti udeležili tudi najvišji predstavniki države, predsednik republike Borut Pahor, predsednik DZ Milan Brglez, predsednik vlade Miro Cerar in predsednik državnega sveta Mitja Bervar, ter veliko drugih. Triurna doživeta umestitev ljubljanskega novega nadškofa in metropolita je bila zelo slovesna in se je sklenila z blagoslovom msgr. Zoreta in odhodom slovesnega spreveda iz stolnice.

msgr. Zore sprehodil po cerkveni ladji in prvič kot nadškof blagoslovil vernike. Poleg cerkvenih dostojanstvenikov ter številnih duhovnikov in vernikov, ki so napolnili ljubljansko stolnico, so se slovesnosti udeležili tudi najvišji predstavniki države, predsednik republike Borut Pahor, predsednik DZ Milan Brglez, predsednik vlade Miro Cerar in predsednik državnega sveta Mitja Bervar, ter veliko drugih. Triurna doživeta umestitev ljubljanskega novega nadškofa in metropolita je bila zelo slovesna in se je sklenila z blagoslovom msgr. Zoreta in odhodom slovesnega spreveda iz stolnice.

ZSKP 56. Cecilijanka, revija goriških pevskih zborov

Svet glasbe je posut z biseri idealov resnice in lepote

Okrog praznika sv. Cecilije, zavetnice cerkvenega petja, ki je tako lepo in povedno upodobljena na freski pod korom travniške cerkve sv. Ignacija, se že 56 let zbirajo naši goriški zbori, da njej v čast in poslušalcem v veselje ter sebi v zaščeno zapojejo na zborovski reviji Cecilijanka, ki ima svoje korenine v davnem letu 1958. Takrat je po zamisli izjemno aktivnega kulturnika prof. Mirka Filaja in goriškega Slovenskega kulturno prosvetnega društva nastopilo pet goriških zborov. Ko je bila naslednje leto ustanovljena Zveza slovenske katoliške prosvete, je Cecilijanka potekala v njeni režiji, kar se dogaja tudi danes. V prvih letih je nastope zborov ocenjevala tekmovalna komisija, a ker ocenjevanje ni zmeraj najboljša spodbuda za navdušen pristop k zborovskemu delovanju, so prireditelji to opustili. Iz skromne zasnove se je revija kaj kmalu razrasla in postala zelo priljubljena, saj se je nanjo prijavljalo zmeraj več zborov. Širila je svoja pevstva obzorja in sprejela v svoje vrste tudi zore iz Tržaške in z Videmskega, pa še iz Koroške. Kasneje so začeli prihajati tudi gostje iz Slovenije in po en italijanski zbor. Tako odprta na več strani ostaja tudi danes in nudi pevcem lepo priložnost, da spoznajo delovanje in uspehe drugih pevskih sestavov, pa tudi težave, s katerimi se pač prej ali slej vsi soočajo. Že l. 1972 so se prireditelji zaradi velikega števila nastopajočih zborov odločili, da bo revija potekala v dveh delih, v soboto zvečer in nedeljo popoldan. In tako je bilo tudi na letošnji Cecilijanki, ki je bila tokrat posvečena skladatelju Radu Simonitiju (15. maja 1914, Fojana, 14. maja 1981, Ljubljana) ob 100-letnici njegovega rojstva. Že pred leti je namreč Zveza slovenske katoliške prosvete sklenila, da bo Cecilijanko vsakič posvetila slovenski osebnosti, ki je zapustila v naših krajih trajne sledi na zborovskem področju. Lani smo se ob 100-letnici rojstva poklonili

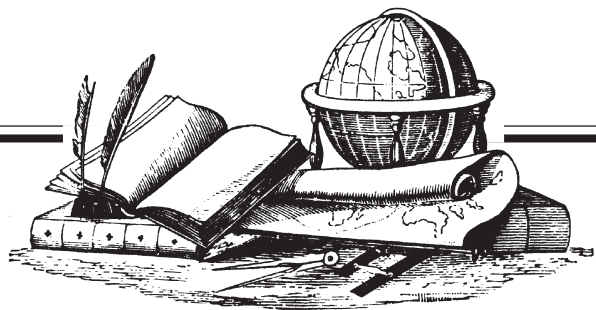
spominu blage pesnice Ljubke Šorli, letos pa Rada Simonitija, skladatelja, ki je po končani klasični gimnaziji v Ljubljani obiskoval Konservatorij in l. 1946 diplomiral na Akademiji za glasbo v dirigiranju pri Danilu Švari. Po nekajletnem poučevanju v Splitu je vodil zbor ljubljanske Opere (1939-43). Ko je l. 1943 odšel v partizane, je vodil prvo partizansko godbo v Črnomlju, leto kasneje je v Bariju ustanovil zbor primorskih Slovencev Srečko Kosovel. Z njim je nastopil tudi v tržaškem gledališču Verdi. Po vojni je bil skoraj nepretrgoma do l. 1978 dirigent ljubljanske Opere, v l. 1948-58 pa tudi Slovenske filharmonije. Poleg tega je že v šolskih letih in kasneje ustanovil in vodil razne zборе. Kot je v PSBL zapisal pokojni glasbenik Pavle Merku', je Simoniti kot skladatelj izrazil melodik, ki se je zgledoval pri Pucciniju in drugih 'veristih', pa tudi pri slovenskih avtorjih Emilu Adamiču in Francetu Maroltu. Napisal je okrog 600 samospevov in zborovskih pesmi, na verze A. Gradnika, I. Grudna, K. Destovnika Kajuha, S. Kosovela in drugih naših mojstrov vezane besede.

/ str. 12
Iva Koršič

Škrbina na Krasu

Na letošnji občuteni
slovesnosti
v spomin pobitih
primorskih padalcev
je spregovorila
zgodovinarica
Irena Uršič

POGOVOR Marko Bandelli, župan občine Komen

“Vse je treba na novo zagnati!”

Slab mesec dni po drugem krogu županskih volitev v Sloveniji smo v Komnu obiskali novoizvoljenega župana tamkajšnje občine Marka Bandellija. Pred začetkom intervjuja je Bandelli za trenutek postal pred zemljevidom občine, ki se podolgovato razteza na velikem delu dolnega Krasa, in sicer od Brestovice ob slovensko-italijanski meji, do Kodretov, ki se nahajajo v dolini Branice. “Občina ima tako rekoč dve žarišči. V Komnu je sedež uprave in v prihodnje naj postane tudi obrtno-gospodarsko središče, v Štanjelu pa naj najde svoj prostor predvsem kultura”. Bandelli na področju politike sicer ni novinec. Bil je najprej član stranke Pozitivna Slovenija, ki jo je ustanovil Zoran Janković, po delitvi pa je vstopil v vrste Zavezništva Alenke Bratušek. Februarja letos ga je Nadzorni svet RTV Slovenija izvolil za svojega predsednika, funkciji pa se je nato odpovedal zaradi vstopa v aktivno politiko. Je lastnik skupine Bandelli Group, ki ima svoj sedež v Vipavi in ki deluje na področju gradbeništva. Bandelli se je rodil leta 1967 v Trstu, po rodu je iz Nabrežine, v Slovenijo pa se je priselil pred približno četrto stoletje.

Katere bodo glavne smernice vašega županovanja?
Izhajati je treba iz predpostavke, da je Komen občina brez lastnega gospodarstva. Edini dohodek v občinski blaginji predstavljajo torej dotacije iz državnega proračuna. Če želimo to spremeniti, je treba na novo zastaviti vse delovanje. Zadalj smo si različno pot vodenja občine, ki naj bo bolj gospodarskega značaja. Če želimo kaj narediti, je treba spremeniti način razmišljanja, delovanja in vodenja. Do danes je bilo vse skupaj precej togo, po načelu “plačaj komunalni prispevek in pridi sem delat, če ti ne ustreza, pa pojdi drugam”. Poskusili bomo z različnimi prijemi, najprej z odpravo komunalnega prispevka za dejavnosti, pa tudi za individualno gradnjo. Treba je na novo zagnati vse skupaj ter privabiti nove ljudi. To so namreč nekatere občine že storile.

Nekaj podjetništva pa na občinskem ozemlju vsekakor je.

To ni pravo podjetništvo, ampak obrtništvo. Po zadnjih podatkih je na ozemlju občine 62 obrtnikov, kar je v primerjavi z bližnjo Sežano, kjer ta številka presega 500, zelo malo. Gospodarstvo torej ni razvito, gre bolj za samostojne podjetnike, katerih gospodarstvo temelji na družinski tradiciji. Obrtnice cone ni in ni bila nikoli predvidena. Občinski prostorski načrt, ki ga sedaj obravnavamo, predvideva vnos teh novosti. Teh območij bo več, glavno

pa načrtujemo ob hali podjetja AluKomen.

Katera področja oziroma panoge se bodo razvile v sklopu tega načrta?

V tako majhni občini velike industrije ne moremo pričakovati. Zagnati moramo obrtniško podjetništvo in s to vizijo zgraditi hale s površino od 200 do 300 kvadratnih metrov. Obrtna cona se

veda ni industrijska cona. V Komnu sicer deluje še livarna, Aluminij je že napol v stečaju, ostala polovica pa je v kritičnem stanju. Poudarjati moramo seveda tudi turizem. V tem sklopu smo začeli turistični projekt v slogu kolesarjem prijazne občine. Ob koncu tedna je namreč pri nas veliko kolesarjev. Kolesarske poti se sicer urejajo že dalj časa, moj namen pa je ta načrt pripeljati do konca. Ta pot bo namreč prečkala različne občine, med drugim tudi Devin-Nabrežino.

Najpomembnejša turistična atrakcija občine je brez dvoma grad Štanjel. Kako boste poskrbeli za njegov zagon?

Grad Štanjel je svojevrstna zgodba. Naslednji teden bomo imeli z občinskimi močmi že prvi obhod, pogledali bomo, kje so še prostori, ki bi bili primerni za odkup oziroma popravilo. Grad mora dobiti svojo vsebino, in to se bo zgodilo, ko se bomo natančno dogovorili, kako naj bi vse skupaj izgledalo. Do pomladi prihodnjega leta želimo tudi vprašanje rešiti. V gradu potrebujemo frekvenco, torej programe, ki bodo privabili zadostno število ljudi, ne pa le muzejev, ki so velikokrat le strošek občine. Dejavnosti morajo biti profitnega značaja, predvsem zato, da nudijo nova delovna mesta.

Poleg bara oziroma restavracije kaj še?

Ogledali smo si že nekaj objektov, v katerih bi lahko nastale nove manjše restavracije. Nove zidave seveda še vedno potekajo. Gostinske dejavnosti bi se morale razširiti, ena v takem kraju je premalo. Ne gre samo za restavracijo, ampak za umetniške galerije, in sicer po zgledu Grožnjana v hrvaški Istri. To smer si želimo ubrati.

Katere so pobude občine ob 100-letnici začetka prve svetovne vojne?

Nekaj jih je, čeprav dokumentacije mi ni še uspelo podrobneje preveriti. Za nas je sicer pomembnejši drugi projekt, in sicer 150-letnica rojstva Maksa Fabianija, ki je izrednega pomena. Edini prepoznavni Kraševac na svetovni ravni je namreč ravno Maks Fabiani. Njegova zgodba je zanimiva, bil je prvi slovenski doktor arhitekture na Dunaju. Za sabo je pustil ogromno spomenikov. Dogodek torej naj ne bo samo občinskega, ampak nacionalnega interesa.

V čezmejnem sodelovanju ste omenili kolesarsko stezo. Katere bodo druge pobude na tem področju?

Dosedanji župan prav veliko stikov in idej na področju čezmejnega sodelovanja ni imel. Ciljali bomo predvsem na turistično infrastrukturo, torej povezavo med dvema ali celo tremi občinami. Avtobus, ki iz Štanjela preko Komna v polletnih mesecih pelje v Sesljan in Devin, je čudovita pobuda. Trudil se bom, da bo ostal.

V začetku ste poudarili potrebo po spremnitvi občinskega prostorskega načrta. Bo poleg že omenjenih obrtnih con zaželel še kaj posebnega?

OPN je akt, ki je naše najpomembnejše vodilo za naslednji mandat. Vsaka občina ima svojo vizijo. Mi smo lastno zapisali v naš OPN. Katero pot naj torej občina ubere? Kakšno je njeno poslanstvo? Velikih industrijskih zadev seveda ne moremo pričakovati, saj nimamo surovin ali tovarn. Obrtna cona pa je nujno potrebna. Treba pa je razviti tudi kmetijstvo, predvsem vinogradništvo, ki je še vedno razpršeno individualistično. Komen ima zelo kakovostne vinogradnike, ki pa se še vedno borijo sami s seboj. Ustvariti bi bilo treba sistem povezovanja med njimi. Obstajajo tudi mikrolokacijski sistemi, ki jih Italijani imenujejo DOP (zaščiteni poimenovanja), in sicer o dokazovanju kakovosti. Veliko ljudi je pripravljenih oživiti živinorejo, ne samo na področju drobnice, ampak celo govedorejo in konje. V času smo pozabili, da Kras slovi po marsikateri dobroti, denimo po pršutu in teranu, kar je izgubilo svoj pomen, odkar so na tržišča prišli tuji pršuti in teran od vsehovsod.

Živimo v Evropi, ki nima meja, zato je splošna mobilnost veliko večja. Za Kras je zaznaven pojav čezmejnega priseljevanja. Ta za zdaj še ni množičen, bo pa, denimo, občina razvila integracijske politike, če bi se na območje priselilo večje število ljudi, ki ne poznajo slovenskega jezika?

Doslej se za to niso zanimali. Dvojezičnost seveda poznamo na slovenski obali kakor tudi v kraških občinah tržaške pokrajine. Tujci pa pri nas niso samo Italijani, ki prihajajo z onstran meje. Sodobne migracije nas sicer niso še oplazile, morda nas bodo, ko bo pri nas več blaginje. Po vsej verjetnosti bomo o tem še razmišljali, ko bo stvar bolj aktualna.

Zanima me konkretneje glede

pojava čezmejnega priseljevanja. Prevelik pritisk lahko namreč postane v nekaterih primerih tudi ogrožujoč.

Na to je treba gledati dvostransko. Slovenec, ki gre živet v Videm, ne bo dobil ničesar več od tistega, kar dobi Italijan, ki pride v Komen. Veliko ljudi se je za naselitev na Krasu odločilo, ker je pri nas dobilo ugodnejšo nastanitev, po domače hiško svojih sanj. Integracija naj torej ne bi predstavljala nikakršnega problema, saj smo vendarle v Evropi.

Malo po vaši izvolitvi vas je občan po socialnem omrežju Facebook zbadal z vprašanjem, ali si boste povrnili priimek v slovensko obliko.

(Smeh) To me je presenetilo. Tako bom rekel. Meni priimka niso

spremenili, rodil sem se z njim. Nekateri si ga pač spremenijo, drugi ne. V tem ne vidim težav. V Komnu namreč živijo ljudje s priimkom Wolf, nikomur pa ne bi padlo na pamet, da bi si ga šel spreminjat v Volk. Bandelli sem se rodil in pri tem ne vidim nič spornega. Živimo v Evropi, kjer se priimki 'križajo' in se vedno bodo. Po mojem ni na tej podlagi mogoče sklepati o manjši ali večji narodni zavesti posameznika.

Za konec pa bolj osebni vprašanji. Kaj vas je pripeljalo iz zamejstva v Slovenijo?

V Sloveniji sem že 25. leto, priselil sem se namreč l. 1989. Živim v Kobdilju. Prišel pa sem zaradi svoje dobre polovice (smeh). Svoje dejavnosti sem sicer že imel v Italiji, po letu 1991 pa sem v Slo-

veniji takoj odprl svoje podjetje. Naše dejavnosti so danes prepoznavne povsod po Sloveniji. V Vipavi je njihova glavna, nekaj pa jih imamo tudi v Postojni in Ajdovščini.

Kako pa usklajujete podjetništvo, županovanje in politiko, torej delovanje v stranki?
Politika ni tako velik zalogaj, da bi mi jemala veliko časa. Ko je človek postavil cilje in sistem dela, ni večjih težav. V Komnu sem poklicni župan, tako da sem samo tu. Kar se pa tiče naših podjetij, smo sistem za njihovo vodenje razvili že pred leti. Imamo namreč direktorje obratov in sektorjev. Njihovo vodenje je prevzela žena, ki je bila doslej glavna finančnica.

Primož Sturman

Podpredsednik dežele FJK Igor Gabrovec o zakonu o krajevnih upravah

“S poenotenim pristopom bistveno vse izboljšamo!”

Pristojna deželna komisija je prižgala prvo zeleno luč deželnemu zakonskemu osnutku o krajevnih upravah, ki se z razliko od začetnega osnutka razlikuje zaradi nekaterih pomembnih izboljšav tudi na področju spoštovanja določil zaščitnega zakona za slovensko narodno skupnost. Na moj predlog je komisija sprejela določilo, da dvaintridesetim občinam z zaščitenega območja od Milj do Trbiža pri 'risanju' občinskih združenj izrecno priznava možnost odstopanja od dveh osnovnih kriterijev, se pravi ozemeljske kontinuitete in številčnih parametrov glede obsega prebivalstva, kar nudi bistveno večji manevrski prostor za sklepanje 'Slovincem prijaznih' občinskih navez. Prav tako je bil sprejet popravek, ki ga je formalno predložil odbornik Panontin, ki nastajajoča združenja občin obvezuje, da prevzemajo vse obveze iz 8., 9., 10. in 21. člena zaščitnega zakona, ki med drugim urejajo vid-

no dvojezičnost in pravico do uporabe slovenskega jezika v javni upravi.

Na seji komisije sem izrecno postavil še dve odprti vprašanji, ki pa sta nadvse pomembni, in od razpleta le-teh bo odvisno tudi moje zadržanje pri končnem glasovanju v avli. Kolegom večine in opozicije sem že v Vidmu predložil potrebo, da se dvaintridesetim 'zaščitenim' občinam prizna pravica, da se same odločijo za najbolj primerno, smotno in učinkovito obliko povezovanja storitev in drugih upravnopolitičnih postopkov. Zahteval sem, da se lahko naše občine svobodno odločijo, ali naj sploh pristopijo k Unijam, ne da bi bile zaradi tega prikrajšane za finančne dotacije ali da bi doživljale kakršnokoli obliko oškodovanja. Mislim, da je to edina oblika, ki našim izvoljenim občinskim upraviteljem in skupnostim, ki jih predstavljajo, prizna pravico in dostojanstvo, da se ohranijo kot aktivni in suvereni subjekt razvoja in prostoru. Zadeva je še posebej

žgoča na Tržaškem, kjer je ponovno na pohodu zamisel o institucionalni tvorbi, ki zelo spominja na večkrat že odklonjeno metropolitansko oz. mestno občino Trst. O tem se bomo pogovarjali takrat, ko bo tudi stvar predlog. Jasno pa je, da na vsak predlog gledam še najprej z očmi majhnih okoliških občin, ki lahko pri povezovanju z znatno večjim partnerjem zlahka potegnejo krajši konec. Do plenarnega zasedanja deželnega sveta od 24. do 26. novembra moramo zato napeti vse sile, da se nov izhodiščni tekst še dodatno izboljša v smeri, ki sem jo nakazal. Nadaljevati moramo soočenja med javnimi upravitelji in političnimi skupinami. Pri tem lahko pomembno vlogo odigra Slovenija, zlasti še glede zagovarjanja mednarodno pravnih argumentov, na katerih slovi tudi sam zaščiteni zakon. S skupnimi močmi lahko zmoredmo še nekaj skupnih korakov v smer zaščite potreb in pričakovanih tudi naših ljudi na območju”.

Povejmo na glas

Zavržena hrana ob revnih in lačnih

Ob Evropskem tednu zmanjševanja odpadkov potekajo najrazličnejše pobude, ki želijo spodbuditi večjo vse splošno ozaveščenost s posebnim poudarkom na zavrženi hrani. Velikanske količine odpadkov so za družbo velikanski problem, posebno če t. i. diferenciranje ne dosega zadovoljivega rezultata. Nas pa seveda zanimajo ogromne količine zavržene hrane, ki nas hočeš nočeš spominjajo na tisto milijardo ljudi, za katere pomeni hrana le lepe sanje, saj trpijo lakoto. Ne nazadnje je hrana manjkajoča dobrina za vse tiste, ki jih sicer ne pesti lakota, a se nahajajo v območju revščine, vse bolj razširjene tudi v razvitem svetu, se pravi med nami. Po ocenah FAO vsako leto zavržemo okoli tretjino celotne količine proizvedene hrane na svetu, to je skoraj 1,3 milijarde ton. Številka je astronomska in vsekakor neverjetna, a tako je. V Evropski uniji gre letno v smeti 180 kg hrane na prebivalca, in če se spomnimo, da nova Evropa šteje preko 500 milijonov prebivalcev, upravičeno osumnemo. Več kot polovica zavržene hrane nastane na poti od pridelovalcev do predelovalcev živil ter v trgovinskem omrežju, 42 odstotkov pa v gospodinjstvih, iz domov torej 76 kg hrane na prebivalca letno - neke tukaj sta tudi Slovenija in Italija. Večje evropske države, kot so Nemčija, Italija in Velika Britanija, zavržejo letno vsaka po okrog 20 milijonov ton hrane. Kaj torej storiti? Problem obvladovanja tako velikanskih količin odpadkov, ki jih je skupaj z drugimi kajpak še mnogo več, je na

dlani, še dobro, da nas odpadki ne zadušijo. Preobilica hrane pa kaže predvsem na dvoje zelo škodljivih dejstev. Prvo je v tem, da je vse več nezdrave in s tem za človekovo telo vprašljive prehrane, ki povzroča vse več prebavnih obolenj, da ne govorimo o vse večjem odstotku ljudi s prekomerno težo in debelostjo, kar zdravje tudi in še kako ogroža. Toda kljub temu je reklamnega ponujanja vsakršnih jedi predvsem na televizijskih kanalih več kot ogromno, kjer ponovno trčimo na temelj sodobne kapitalistične družbe, ki želi kar največ proizvajati z namenom, da potem kar največ proda. Drugo škodljivo dejstvo, vezano na zavrženo hrano, pa je etične narave. Kako je mogoče, da toliko hrane konča v smeteh, medtem ko so tisoči in stotisoči lačni, in to dobesedno? Omenjeno vprašanje je za razviti svet zelo neprijetno, vendar se od časa do časa pojavlja in ga ni mogoče utišati. Priče smo namreč kričecemu absurdu, ki postavlja našo človečnost pod velik vprašaj. Očitno z našo človečnostjo ni vse v redu, zato vsi zadevo kaj hitro potisnemo v pozabo. V enem od svojih posegov je papež Ratzinger problem zavržene hrane zelo močno poudaril, vendar kasneje ponovnega takšnega opomina ni bilo mogoče zaslediti, ker je najbrž v preveliki meri vzbudil slabo vest. Užitek, ki ga prinaša hrana v izobilju, je žal za veliko večino ljudi tolikšnega pomena, da ne dovolimo, da bi nas kdo zanj prikrajšal. Človečnost naj zato ne zahteva preveč.

Janez Povše

Prvo delovno zasedanje novega paritetnega odbora

Deželna reforma naj spoštuje zaščitni zakon in mednarodne pogodbe

V torek, 18. novembra 2014, je potekalo prvo delovno zasedanje novega paritetnega odbora, ki je bil formalno umeščen prejšnjega 13. oktobra z izvolitvijo Ksenije Dobrila na predsedniško mesto. Največ pozornosti je bilo namenjene delovnemu programu in deželni reformi za krajevne uprave.

Program paritetnega odbora

Predsednica Ksenija Dobrila je članom paritetnega odbora predstavila predlog programa za delovanje v okviru zaščitnega zakona 38/2001.

Program ima dve smernici: izvajanje določil zakona 38/01 in stanje slovenske narodne manjšine v FJK.

Glede izvajanja določil zakona 38/01 je predsednica Dobrila imela vrsto srečanj, na podlagi katerih je bil oblikovan osnutek stališča paritetnega odbora do omenjene reforme. Spremljanje izvajanja zakona 38/01 pa se bo še posebno osredotočilo na nekatere bistvene

člene. Pri izvajanju 10. člena (javni napisi in toponimi) o vidni uporabi slovenščine v javnosti bo odbor čim bolj spodbujal koncesionarje javnih storitev, ki so navedeni v predsedniškem dekretu z dne 29.11.2013. Ob tem bo opravljena tudi analiza prisotnosti slovenščine v javnih upravah, kot to predvideva zakonsko določilo. Pri 8. členu (raba slovenskega jezika v javni upravi) bo treba boljše urediti način prenašanja državnih sredstev na javne ustanove in doseči določeno sistematiziranje. Kar zadeva

člen 19, ki predvideva vračanje narodnih domov v Trstu in Gorici, bo potrebno preveriti vzroke za zavlačevanja ter načina prenašanja upravnih pristojnosti na slovenske ustanove. Posebna pozornost bo namenjena slovenskemu šolstvu in glasbenemu izobraževanju. Ti dve področji obravnavajo členi 11, 12, 13 ter 15 zaščitnega zakona in jih je potrebno preveriti v razmerju do reform, ki so bile že izvedene in ki nastajajo, kot npr. šolska reforma, t. i.

“Dobra šola”. Ob tem pa je nujno razčistiti napačno tolmačenje, da zakon 38/01 nadomešča zakon 932 iz leta 1973, zaradi česar je prišlo do ukinitve pokrajinskih šolskih uradov v Trstu in Gorici, in razrešiti pat-pozicijo, ki je nastala pri širjenju dvojezičnega šolstva v videmski pokrajini. V poštev bo treba vzeti tudi možnost ažuriranja zaščitnega zakona 38/01 in pravilnik za delovanje

paritetnega odbora.

V razpravi, ki je sledila, je program predsednice Dobrila doživel soglasno podporo. Sprejeto je bilo tudi priporočilo odv. Damijana Terpina, ki je opozoril, da je potrebno upoštevati tudi izvajanje člena 26 za olajšano izvolitev predstavnikov slovenske manjšine v senat in poslansko zbornico.

Deželna reforma za krajevno upravo

Obravnavo zakonskega osnutka št. 68 za reformo krajevnih uprav v FJK se je osredotočila na vsebino pisnega mnenja, ki

ga je pripravila predsednica Dobrila in ji je bilo žal, da se pristojni odbornik Panontin ni udeležil zasedanja. V dokumentu paritetni odbor opozarja, da se morajo na vsak način spoštovati določila 8., 9. in 10. člena zakona 38/01 ter 1. odstavek 21. člena, na podlagi katerega spada med zaščitna merila, ki jih predvideva zakon, tudi pristojnost prostorskega načrtovanja. Nadalje je poudarjeno določilo člena 28, ki določa, da ostaja v veljavi vsa zaščitna zakonodaja, ki je bila sprejeta na podlagi Londonskega memoranduma iz leta 1954. Prav ta mednarodni dokument določa v 7. točki, da ni dovoljena nobena sprememba temeljnih upravnih organov, ki bi škodila narodnostni sestavi. Pomembno pa je tudi določilo člena 16 Okvirne konvencije za zaščito narodnih manjšin Sveta Evrope, ki jo je italijanski parlament ratificiral za zakonom 302/97 in ki določa, da so prepovedani ukrepi, ki spreminjajo sestavo prebivalstva v škodo narodnih manjšin. V tem smislu dokument paritetnega odbora ugotavlja, da je v zvezi z deželno reformo krajevne uprave potrebno sprejeti in uresničiti temeljno načelo iz 16. člena Okvirne konvencije. Člani paritetnega odbora so dokument podprli soglasno, le odbornik Stefano Ukmar se glasovanja ni udeležil, ker je istočasno tudi deželni svetnik. Paritetni odbor je v nadaljevanju dal odobravajoče mnenje o razdelitvi sredstev za dvojezično poslovanje javnih uprav za leti 2012 in 2013. Ugotovljeno je bilo, da bi bilo treba postopek poenostaviti, obenem pa spodbuditi večje črpanje teh sredstev, ki jih nekatere javne uprave večkrat ne izkoristijo. Pred koncem zasedanja je predsednica Dobrila še seznanila ostale člane paritetnega odbora s tem, da bo napisala pismo avtocestnemu podjetju ANAS glede spoštovanja 8. in 10. člena zaščitnega zakona na cestnem omrežju. Dne 27. novembra pa se bo udeležila zasedanja vladnega omizja v Rimu.

Neznanke osnutka reforme krajevnih uprav

Reforma z odprtim vprašanjem kršitve zaščite slovenske manjšine v FJK

Na začetku moramo pojasniti, da v trenutku, ko končujemo z uredniškim delom, poteka v deželnem svetu FJK glasovanje o zakonskem osnutku št. 68 za reformo krajevnih uprav, tako da bomo o končnem izidu poročali naslednjič. Že sedaj pa se kaže črn scenarij, saj se zdi, da bo deželni svet FJK odobril zakonski osnutek, na podlagi katerega se morajo majhne občine, tudi tiste, ki spadajo v območje zaščite za slovensko manjšino, obvezno vključiti v t. i. medobčinske teritorialne unije. Gre za krčenje upravne avtonomije, ki še posebno prizadeva zaščito slovenske manjšine. Zakonski osnutek št. 68 je začel svojo pot v deželnem svetu FJK ob koncu oktobra. V prvem tednu novembra

so bile avdicije tudi za predstavnike slovenske manjšine, ki so jo zastopali oba predsednika krovnih organizacij Drago Štoka (SSO) in Rudi Pavšič (SKGZ), prof. Samo Pahor za društvo Edinost, predsednica paritetnega odbora Ksenija Dobrila in odbornik Gianni Torrenti za deželno posvetovalno komisijo za slovensko manjšino v FJK.

Tudi Republika Slovenija je zaskrbljena zaradi problematičnosti zakonskega osnutka. Na podlagi pisma, ki ga je stranka Slovenska

povabila slovenske župane od Števerjana do Doline ter druge družbenopolitične predstavnike, da poročajo o kritičnosti reforme. Generalna konzulka Ingrid Sergaš je povabila na razgovor deželnega odbornika Paola Panontina, slovenski veleposlanik v Rimu Iztok Mirošič pa je obiskal podministra Filippa Bubbica, predsedujočega pri vladnem omizju.

Enotna resolucija županov, ki je bila dogovorjena med slovenskimi izvoljenimi upravitelji, je medtem padla v vodo. Zelo

verjetno je pri tem imelo vpliv stališče Demokratske stranke, ki že od vsega začetka odklanja katerokoli spremembo, ki bi občinam ohranila upravno avtonomijo pri sklepanju takih ali drugačnih povezav. Resolucijo je prejšnji teden odobril občinski svet na Repentabru in zelo verjetno ga bodo odobrili tudi v Števerjanu.

5. komisija je v zakonski osnutek vključila spoštovanje določil 8., 9. in 10. člena zakona 38/01. Deželni svetnik Ssk Igor Gabrovec je uspešno predlagal še popravek za 32 občin, v katerih se izvaja zaščitni zakon 38/01, da se lahko povezujejo v unije ne glede na število

prebivalcev in na ozemeljsko kontinuiteto. Za razpravo v deželnem svetu pa si je svetnik Slovenske skupnosti pridržal popravek, po katerem bi občinam v območju zaščite bilo omogočeno svobodno izbirati za unijo ali za skupno upravljanje javnih storitev,

kar ohranja upravno avtonomijo ter ne predvideva prenosa občinskih pristojnosti. Veliko zaskrbljenosti pa vzbuja popravek deželnega odbora, ki zadeva občine v tržaški pokrajini, kjer bi glavno besedo imela občina Trst. Za goriško stvarnost se nakazuje možnost dveh unij, tržiške in goriške. K prvi bi spadal Doberdob, k drugi pa Sovodnje ob Soči in Števerjan. Velika neznanka pa je, kako se bo celotna zadeva razvila v videmski pokrajini.

Stran je pripravil Julijan Čavdek

Kratke

Zasedalo je vladno omizje za vprašanja slovenske manjšine v Italiji

Po več kot enoletnem premoru je ta teden v Rimu spet zasedalo vladno omizje za vprašanja slovenske manjšine v FJK. Pod predsedstvom podministra Filippa Bubbica so člani omizja, med katerimi je bil tudi predsednik SSO Drago Štoka, največ pozornosti namenili reformi krajevne uprave v FJK (DDL 68/14). Druga pomembna točka je zadevala prenašanje državnih finančnih sredstev iz zakona 38/01. V nadaljevanju se je so obravnavali še novosti v zvezi z nekdanjim taboriščem v Viscu, vprašanje ustanovitve slovenske sekcije na tržaškem konservatoriju Tartini, finančno kritje za pedagoškega svetovalca na slovenskih šolah ter financiranje Primorskega dnevnika.

Evropski parlament na plenarnem zasedanju v Strasbourg

V tem tednu je imel Evropski parlament plenarno zasedanje v Strasbourg, kjer je bil tudi njegov prvi sedež. Glavni dogodek je bil obisk papeža Frančiška, ki je v torek, 25. novembra, spregovoril evropskim poslancem. Zadnji tak obisk je opravil papež Janez Pavel II. leta 1988, eno leto pred padcem berlinskega zidu. Papeža Frančiška je pred dobrim letom v Evropski parlament povabil predsednik Martin Schulz. Drugi pomemben dogodek je podelitev letošnje nagrade “Andrej Saharov”, ki jo je prejel ginekolog Denis Mukwege iz Konga za pomoč žrtvam posilstva in hudega spolnega nasilja.

Evroposlanci so na plenarnem zasedanju še razpravljali o investicijskem načrtu, vrednem 300 milijonov evrov za spodbujanje rasti, dela in naložb, ki ga je predstavila Evropska komisija pod vodstvom predsednika Jeana-Clauda Junckerja. Obravnavali pa so tudi predlog nezaupnice predsedniku Junckerju, ki ga je predstavilo 76 evrpskih poslancev zaradi afere o davčnem utajevanju, poimenovane Lux Leaks. Druge pomembne točke na dnevnem redu so zadevale evropski proračun za leto 2015, vprašanje priznanja Palestine in priprave na decembrsko konferenco pri Združenih narodih o klimatskih spremembah.

Izredno nizka volilna udeležba na deželnih volitvah v Emilii-Romagni in Calabrii

Leva sredina je uradni zmagovalc deželnih volitev v Emilii-Romagni in Calabrii, vendar največje negativno preseñečenje predstavlja delež volivcev, ki niso šli na volišča. V Emilii-Romagni je na volišča odšlo 37,70% volivcev (prej 68,06%), v Calabrii pa 44,08% (prej 59,26%). V skupnem merilu je volilna udeležba padla 64,93% na 39,96%, kar je nedvomno zelo skrb vzbujajoč podatek in zelo verjetno tudi pomembno sporočilo vladi Mattea Renzija. V desni sredini se veseli predvsem Severna liga, ki je v Emilii-Romagni prejela dvakrat več glasov kot stranka Forza Italia Silvia Berlusconija. Občutno nazadovanje je zabeležilo tudi Grillovo gibanje 5 zvezd, ki v Calabrii ni doseglo 5% glasov.

25-letnica Srednjeevropske pobude na Dunaju

Prejšnji ponedeljek je bilo na Dunaju zasedanje Vrha držav Srednjeevropske pobude (SEP), ki je bilo prvenstveno namenjeno 25. obletnici delovanja te mednarodne organizacije. Ob prisotnosti predsednikov vlad držav članic SEP, med katerimi sta bila tudi italijanski predsednik ministrskega sveta Matteo Renzi in slovenski predsednik vlade Miro Cerar, je bila sprejeta Deklaracija o 25-letnici SEP, v kateri sta poudarjena pomembna vloga in delo medvladnega foruma za regionalno sodelovanje v Evropi. SEP se namreč ponaša z najdaljšo tradicijo v izvajanju in spodbujanju evropskih integracijskih procesov ter pri odpiranju evropske perspektive novim članicam. V SEP je včlanjenih skupno 18 držav, ki zadevajo območje od Poljske in Belorusije do Makedonije, kar predstavlja približno 250 milijonov prebivalcev. Sedaj ji predseduje Avstrija, z novim letom pa bo na vrsti Makedonija. Med zasedanjem so se zavzeli za nadaljevanje integracijskih procesov in večje sodelovanje med drugimi regionalnimi organizacijami, kot sta npr. Ionska in Jadranska pobuda. Posebna memoranduma za sodelovanje sta bila podpisana med SEP in Svetom držav ob Baltskem morju (CBSS) ter Mednarodno protikorupcijsko akademijo (IACA). Celoten tekst Deklaracije o 25-letnici SEP in priložene publikacije so na razpolago na spletni strani www.cei.int.

Foto IG

Bog se je zaustavil v kavarni

Mnogi zapuščajo Cerkev, ker premalo zares evangelizira

Zagrebsko razstavišče mi priključa nostalgichen spomin na čas, ko so nas Solar-je trumoma vozili na tako imenovani zagrebški velesejem. Tudi letos sem se znašel tam, pa ne na kakšni industrijski razstavi, ampak na Interliberju. To je največji hrvaški knjižni sejem. Z razliko od podobnega, ki se prireja v Cankarjevem domu v Ljubljani, je tu vzdušje čisto drugačno. V Ljubljani se vidi slovenska togost, opazna pa je tudi prepomembnost nekaterih, ki tam kraljujejo. V Zagrebu prevladujejo sproščenost, glasnost, vikanje, poljubljanje in objemanje na veliko, pa seveda nadaljevanje klepete ob kavi v bližnjih kavarnah. Lahko rečem, da ne samo ta del mesta, ampak celo mesto živi z Interliberjem, saj povsod srečaš koga, ki ima pri sebi nekaj, kar je tam kupil.

Z znanjem sva se dogovorila, da se srečava, ne samo zato, ker mi je zopet staknil nekaj zanimivosti v antikvariatu, pač pa zato, ker odhaja iz hrvaške prestolnice na Jadran, kamor so ga poslali duše past med policijo. Postal je policijski vikar in bo zanje skrbel od Splita do črnogorske meje na sporni Prevlaki. Kmalu se nas je nabralo za dober ducat in pogovor ob kavi je postal bučen in seveda zanimiv. Provincial nekega reda se je najprej pohvalil, da so provinciali zadnje čase pomem-

bene osebe, saj smo Slovenci dobili iz te vodstvene službe škofa, oni pa so provinciala šli iskat v Švico, kjer je bil profesor pastoralne teologije, danes pa to doma doživlja v praksi, brez skript. Takoj nam je natrosil nekaj cvetk. Pa pogledajte: "Dedki in babice naročajo krst vnuka kar po telefonu, nekako tako, kot se naroča pizza. Če slučajno zavijejo starši za krst v župnijsko pisarno, jih navadno vprašam: "Ste cerkveno poročeni"? Odgovor: "Kaj vas briga"! Če potipam, kdo bo boter, prifrči odgovor: "Pa kdo ste vi, da nas izprašujete? Kaj se mešate v našo izbiro"?! Ko mladi pridejo najaviti poroko, ne zahtevajo od duhovnika nič drugega kot: "Lahko postavimo pred cerkev catering? Smemo pripeljati svoje pevce, pred cerkev pa trubače? Mi damo svoje cvetje, zato imamo tudi svojega aranžerja". Vidite, preden so prišli do duhovnika, so se že za vse levo in desno dogovorili. Na sestanku staršev prvoobhajancev jih pride dobra polovica, medtem ko se pri srečanju staršev birmancev moram zadovoljiti s slabo tretjino obiska. Vedno eni in isti izgovori: Smo prezaposleni, pustite nas na miru, nimamo časa, bodite zadovoljni, da vam pošiljamo otroke ... "Čudovita nagrada za naš trud in seveda tudi delo, ki ga z njihovimi otroki imamo! Mi to delamo za božji lon, oni pa niti s palcem ne mi-

gnejo, če jih ne plačaš ...". Ob vrnitvi domov sem na vlaku razmišljal: "Pa vendar je to res, saj sam dobro poznam "prebustona" – prete - busta, pri katerem se krsti, samo da ste mu dali kuverto. Za obhajilo je dovolj, da se domenite, celo birmanske listke na veliko "tala", samo da je kdo krščen ... Na koncu so ga "nagradili". Postal je arci-prete in monsignor. Ko mašuje, ima albo rdečo do pasu in ga lahko sami vidite, če zavijete v cerkev, kjer mašuje ...

Res je, da moramo veliko potrpeti, da se moramo sprijazniti z vsem, predvsem s časom, v katerega nas je Bog postavil. (Časi so taki, kakršni smo ljudje, je zelo znan in resničen rek! Čas sam je irelevanten pojem!) Vsem govoriti, da so dobri, da je najpomembnejše, da imajo urejene papirje – vsaj papirje – pa le tudi po vesti ne gre?

Zavedati pa se kljub vsemu moramo, da obstajajo problemi. Reševati jih moramo s pogovorom, seveda tudi s pojasnili, da vsega le nimajo pri takšni zmedbi prav in da kljub vsemu je le treba upoštevati vest, na eni kot na drugi strani ... Neka moja znanka pa me je takole ošvrknila: "Preberi Evangelizacijo Boba Bedarda. Tam piše, da mnogi Cerkev zapuščajo, ker ta premalo zares evangelizira..."

Ambrož Kodolja

Težave s svetim obhajilom (1)

Obhajilo kot znamenje pripadnosti

Tisto, kar piše v nadnaslovu, za nekatere, ki imajo vest, velja osebno, mi pa se bomo v dveh zapisih dotaknili spremembe pojmovanja in prakse glede svetega obhajila. Pred kratkim je bilo moč pri vaticanistu tednika 'L'Espresso' Sandru Magistru prebrati zanimivo razmišljanje o obhajilu pri maši, torej o delu maše, ko zbrani verniki v vrsti pridejo naprej k duhovniku, da bi prejeli posvečeno hostijo. Po katoliškem (in pravoslavnem, z vsemi dolžnimi razlikami) verovanju seveda ne gre za navaden okrogel kosček nekvašenega kruha, temveč verujemo, da je v njem resnično navzoč Gospod Jezus Kristus, Božji Sin in naš Odrašenik. Če se pred "obhajilnim obredom" zlasti obhaja Kristusova velikonočna skrivnost, zlasti seveda njegovo zveličavno trpljenje in smrt, pa gre pri omenjenem obredu že za predok nebeške gostije, ki nam jo pripravlja Gospod Jezus. Mislim, da bo sedaj dovolj o tem, glede na to, da je tovrstne evharistične vere, zavesti in pobožnosti čedalje manj. Treba se je strinjati z g. Magistrom, da gre danes pri obhajilu

vernikov prej za neki sociološki pojav ali fenomen. "Iti k obhajilu", kar pomeni prejeti posvečeno hostijo, je predvsem znamenje pripadnosti, pripadnosti prej neki skupini kot pa skupnosti, če se strinjamo v tem, da je tudi skupnost na vseh ravneh zvo-

denela, da ne bomo rekli, kako je izginila. Iti k obhajilu je praktično enako kot izmenjati si "pozdrav miru", če bi pa kdo bil od tega izključen, da bi mu bil pristop prepovedan, bi se seveda kršile njegove pravice. No, pogojnik bi pravzaprav lahko kar vzeli proč in rekli kar, kako danes zares razumimo prejem svetega obhajila kot legitimno pravico. Morda pa je kaj narobe z našim današnjim

krščanstvom, za katerega po večini velja velik poudarek na čustvih, enako velika pa je tudi ignoranca (beseda "nevednost" je premalo) na področju verskega nauka. Takšno krščanstvo seveda ne more dopustiti kakršnegakoli izključevanja, saj je bolj pomemben "mi se imamo radi" in so bolj pomembne naše pravice od česarkoli drugega, kar naj bi sicer za kristjana bilo pomembnejše od teh zunanjih reči. Bolj pomembne so tiste notranje, duhovne razsežnosti, če je res, da prejmemo pri sveti maši Najsvetejše. Pomeni, da bi morali biti tudi sami na ta veličastni dogodek ustrezno naravnani in pripravljeni, pa je seveda resničnost precej daleč od tega. Tako pa se danes sprejema vse, če je bilo včasih zelo striktno in rigorozno, velikokrat se preveč. Če je včasih vel-

jala prav bolna pozornost na vsak, še najbolj minimalen vidik moralnega življenja, pa velja danes marsikdaj prav nasprotno in nas moralna plat življenja vernikov ne zanima kaj preveč, po drugi strani pa nas zelo, morda še preveč, zanima zasebna moralna plat duhovnikov – a to bo zadeva, ki se ji bomo bolj posvetili v kaki od prihodnjih števil.

Andrej Vončina

Predsednik RS Pahor je sprejel novoimenovanega škofa

Skupnost je treba graditi na tem, kar je dobro

Pred nedeljsko slovesno uro, ki jo je predsednik Republike Slovenije Borut Pahor v sredo, 19. novembra, sprejel novoimenovanega ljubljanskega nadškofa in metropolita patra Stanislava Žoreta. V daljšem, prijetnem in iskrenem pogovoru sta sogovornika izmenjala mnenja o razmerah

v družbi in se strinjala, da je treba prihodnost skupnosti graditi na

mi. Tudi v tem duhu se je predsednik republike v nedeljo udeležil slovesne umestitve novega nadškofa v ljubljanski stolnici. Predsednik Pahor je novemu nadškofu pri opravljanju odgovornih nalog in poslanstva zaželel veliko uspehov.

POT ČLOVEKA JE POT LJUBEZNI (4)

Izvirna samota

Ko je Bog ustvaril človeka iz zemlje ter mu dal svojega duha, je človek doživel svojo izvirno samoto. Čeprav je bil obkrožen s čudovito naravo, z rastlinami in živalmi, ni našel z njimi osebnega stika. Želel si je drugačnega odnosa in družbe. Bog mu je podaril Evo, ki je v najglobljih vzgibih odgovarjala njegovi osebi. Kljub temu pa je človek ostal v svojem jedru sam in drugačen. Sprejel jo je kot svojo ustvarjalnost in bolečino. Ta izkušnja ga je vodila v odpiranje in darovanje. Hudo pa je, če se samota razraza v osamljenost. Ljudje bomo tako vedno doživljali svojo posebnost, možnost in izzive. Na nam lasten način bomo odgovarjali na darove drugih in se podarjali, obenem pa bomo gradili svoje osebno jedro.

Poleg te posebnosti in samote je bil človek že od vsega začetka obdan z Božjo ljubeznijo in bližino. V njej se je počutil sprejetega in se odpiral k drugim. Potem so se odprli krogi mnogih odnosov, do Eve in do Boga, do otrok.

Človeška in Božja ljubezen sta temelj našega bivanja. Še posebno, ko ljudje doživljajo veliko osamljenosti in brezčutnosti. Zlasti v velikih mestih živijo zase in ne stopajo v življenje drugih. Navzven imajo sicer veliko poznan-

stev, vendar je okolje zelo neosebno in razbito, kar še posebej doživljajo mladi, starejši in ljudje ob robu družbe. Potrošniška miselnost, televizija in internet so zaprli mnoge v svoj mali svet, da veliko časa preživljajo pred ekranom, hladilnikom ali s svojimi malimi živalmi. Krščanska duhovnost nam pomaga, da spoznamo, kako smo ljubljani in sprejeti. Mnoga sredstva nam tu pomagajo: molitve, zakramenti, post in žrtev za druge, odpuščanje. Župnija in razne skupine morejo povezati ljudi in jim pomagati presegati samoto. Tako se bodo ljudje odprli, si pomagali, dobili upanje in odkrili svoje dostojanstvo. Čeprav ni vedno lahko stopati z drugimi in deliti življenje, nas drugi bogatijo in so z nami v žalosti in veselju. Z njimi moremo graditi skupnost in sami sebe. Obenem pa mora vse ostati odprto, da ne bi nikogar oropali njegove posebnosti ali ga podjarmili zase. Ljubezen je svoboda, v kateri sem jaz jaz in ti ti. Pri tem pa še vedno ostane pomen samote, kolikor se v njej umaknemo od življenjske hitrice in bremen, se zberemo in duhovno okrepimo.

Primož Krečič

Odnos med moškim in žensko v zakonu je nekaj edinstvenega Otroci, ki imajo očeta in mamo, so privilegirani

Odnos med moškim in žensko v zakonski skupnosti je nekaj edinstvenega, naravnega, dobrega, lepega in pomembnega tako za zakonca kakor tudi za otroke in celotno družbo. A vsi ne mislijo tako. Soočamo se z ideologijo gender. Kdo stoji za tem? Kdor ima v rokah medije, vpliv na zakonodajo, vpliv na vzgojo in izobraževanje? Zakaj "nekdo" to počne? Je to zgolj igra, eksperiment, ustvarjanje nekakšnega živega "gledališča" z namenom, da bodo nekateri izbranci uživali ob ogledu predstave? Kaj se zgodi, če ...

To tezo potrjuje dogajanje v Nevada; v puščavi Black Rock. Tam že več let poteka "Burning Man Festival". Gre za povečevanje anarhije, homoseksualnosti, nudizma, drog in celo zavzemanje za legalizacijo pedofilije. V času festivala ne obstaja družina, nihče ne pripada nikomur, vsakdo je svoboden tudi glede odločanja za seksualne odnose. Tudi privatne lastnine ni: nihče nima nič svojega, vse je last vseh. Festival naj bi bil popolno uresničenje komunizma. To naj bi bilo "cool", naj bi delalo ljudi bolj dobre in bolj normalne. Vse moderne umetnine, zgradbe, ki služijo za festival, in tudi lutko človeka, ki predstavlja človeka, na koncu sežgejo. Vsako leto naredijo tudi lep Tempelj, posvečen "izmišljeni religiji", ki ga na koncu sežgejo. To naj bi prebujalo v udeležencih zavest, da nobena identiteta ni nekaj trajnega. Resnica je resnica le en teden, religija, ki je letos resnična, bo naslednje leto

lažna.

Vse na festivalu pa le ni idealno. Ljudje, ki se ne umivajo, začnejo smrdeti. Dogaja se seksualno nasilje. Nekateri udeleženci festivala umrejo zaradi "overdose", nekateri naredijo samomor. A ne le to: nekateri bogati obiskovalci festivala, ki plačajo 25.000 dolarjev, spijo v luksuznih klimatiziranih šotorih, kjer jim strežijo z vrhunskimi kuhinjskimi specialitetami. Tam so zato, da se naslajajo nad dogajanjem na festivalu. Čeprav so navidezni udeleženci festivala, so na varnem. Je Burning Man Festival simbol dogajanja na našem planetu?

Hvala Bogu, obstajajo tudi drugačni festivali in kongresi. Z ideologijo gender se soočajo tudi škofske konference, Kongregacija za nauk vere in papež Francišek. Z vprašanjem družine se je ukvarjala izredna sinoda o družini, s tem vprašanjem se bo ukvarjala sinoda o družini, ki bo potekala naslednje leto. O tem vprašanju bo papež Francišek gotovo, če bo Božja volja, spregovoril tudi septembra 2015 v Filadelfiji, kjer bo potekalo osmo svetovno srečanje družin. Vsaka ideologija pušča za sabo tako duhovno kakor tudi materialno opustošenje. Ta prizadene najbolj ranljive. Uničenje družine bo

še bolj povečalo revščino in socialne probleme, zaradi katerih bodo trpeli predvsem otroci in starejši, ki bodo ostali brez zaščite. Družina je steber družbe. V zmoči so vsi, ki pozabljajo, da ne obstaja le "materialno", temveč tudi "duhovno", da ni temelj družbe le BDP, temveč tudi duhovno dobro, ki v končni fazi vpliva tudi na BDP. Družina ni le privatna zadeva, je tudi družbena in kulturna stvarnost.

V Prvem pismu Korinčanom apostol Pavel pravi, da Sveti Duh vsakemu daje svoje darove; čeprav so telesni udje različni, tvorijo eno telo (Prim. 1 Kor 12). Vsakdo izmed nas ima svoje darove, vsak človek je enkratno in neponovljivo bitje, zato nobeno predalčkanje, karikiranje in stereotipiziranje ne more uspeti. Sveti Duh je avtor različnosti in harmonije. Harmonije ne more biti, če ni različnosti. Razlike in komplementarnost so torej nekaj dobrega in lepega; so od Boga. Različnost je tudi temelj zakonske skupnosti in družine.

/str. 12

Bogdan Vidmar

SKUPAJ Z DUHOVNIKI, SKUPAJ Z NAJŠIBKEJŠIMI.

Vsak dan 37.000 škofijskih duhovnikov oznanja evangelij ljudem po župnijah ter nudi miloščino, tolažbo in upanje. Da bi lahko nadaljevali s svojim poslanstvom, potrebujejo tvojo pomoč, in sicer dar za vzdrževanje duhovnikov. Darove prejema Osrednji institut za vzdrževanje duhovščine in jih razdeli med vse duhovnike, predvsem tiste, ki delujejo v najrevnejših skupnostih in lahko torej računajo na radodarnost vseh ljudi. **DAR ZA NAŠE DUHOVNIKE. PODPORA MNOGIM KORISTI VSEM.** Naknadne informacije na spletni strani www.offertesacerdoti.it

INSIEME
AI SACERDOTI

Kratke

Ob 50-letnici slovenskega skavtstva na Goriškem

Slovenska zamejska skavtska organizacija - Gorica se bo **v soboto, 13. decembra 2014**, spomnila 50. obletnice slovenskega skavtskega gibanja na Goriškem. Voliči in volkuljice, izvidniki in vodnice ter roverji in popotnice se bodo zbrali ob 15. uri pred župnijsko cerkvijo v Štandrežu (v primeru dežja ob 17.30). Ob 19. uri bo slovesna zahvalna maša, h kateri so vabljeni vsi aktivni in nekdanji člani organizacije, vsi skavti z Goriškega, voditelji SZSO, starši in podporniki organizacije. Vsi so vabljeni, da se maše udeležijo v popolnem kroju. Udeleženci se bodo skupaj zahvalili Bogu za minula leta, spomnili se bodo pokojnih bratov in sester ter prosili blagoslov za nadaljnje delovanje in razvoj goriškega skavtstva. Po maši bo družabnost, med katero bo priložnost, da se navzoči pogovorijo o nadaljnjih pobudah. "Širimo glas o tem srečanju, da bodo prav vsi obveščeni. Polna udeležba vseh članov bo dokaz, da ima goriški skavtizem pred sabo svetlo prihodnost", pozivajo skavtski voditelji.

V Štandrežu praznovanje farnega zavetnika

Župnija sv. Andreja apostola je v tednu od 24. novembra do 2. decembra pripravila, v sodelovanju s Prosvetnim društvom Štandrež in društvom sKultura 2001, več prireditev v počastitev župnijskega zavetnika, ki goduje v nedeljo, 30. novembra. V ponedeljek je bil večer namenjen staršem, v torek je daroval mašo v župnijski cerkvi kard. Franc Rode, sreda pa je bila namenjena duhovnim pogovorom in spovedovanju, ki jih je vodil msgr. Renato Podbersič. Zvečer je bilo v spodnjih prostorih župnijskega doma odprtje razstave Čarobnost keramike, pri kateri sodeluje društvo "POC" iz Ajdovščine. **V petek, 28. novembra**, bo ob 20. uri v dvorani Pokrajinskih muzejev na Goriškem gradu predstavitev kataloga o umetnikih, ki so sodelovali na kiparskem tednu v Jeremitišču jeseni 2013. Na predstavitvi, ki jo prireja društvo sKultura 2001, bodo sodelovali umetnostni zgodovinar Saša Quinzi, novinar in umetnostni kritik Jurij Paljč ter ustvarjalci. Za glasbeni poklon bodo poskrbeli Tiziana Zavadlav na klavir, basist Goran Ruzzier in MePZ Štandrež. **V soboto, 29. novembra**, jutraj bo potekala adventna delavnica, na kateri bodo otroci izdelovali adventne venčke. Zvečer bo ob 19. uri maša, ki jo bo vodil goriški nadškof Carlo Redaelli ob somaševanju msgr. De Antonija in msgr. Piriha. Sodeluje združenje UNITALSI. **Nedelja, 30. novembra**, se bo začela s slovesno mašo ob 10. uri, ki jo bo daroval srebrnomašnik Božo Rustja. Nato bo na trgu pred cerkvijo podelitev Klasa, ki ga letos prejme za zasluge na vzgojnem, šolskem in kulturnem področju Majda Zavadlav. Zvečer bodo praznične večernice in tombola. **V torek, 2. decembra**, bo v župnijski dvorani lutkovna predstava za otroke iz vrtca Pika Nogavička in učence osnovne šole Fran Erjavec. / DP

Dol - Slovo od organistke

V naš zaselek Dol, kjer imamo cerkvico Fatimske Matere Božje, je prihajala iz Jamelj igrat gospa Ema Stanič. Njena pot je trajala dolgih 40 let. Najprej je vodila večji ženski zbor v kapeli, ki je bila ob šoli. Tedaj je bilo v Dolu veliko prebivalcev, pa tudi šola. Danes so se razmere zelo spremenile, šole ni več in veliko ljudi se je odselilo. Gospa Ema je dočakala lepo starost: kar 90 let. Bila je najstarejša župljanka. 20. novembra smo jo pospremili k večnemu počitku na vaško pokopališče v Jamljah. Zelo radi se je bomo spominjali, zato smo darovali tudi svete maše zanjo, pa tudi s prošnjo, da bi nam Fatimska Marija priskrbela novega organista. / Thomas Peric

V Gorici 2. festival estetskih športov

V nedeljo, 30. 11., bo ob 10.30 v telovadnici AŠZ Olympia v Gorici 2. festival estetskih športov ZSSDI. Prirejajo ga SZ Bor, AŠD Cheerdance Millennium, AŠZ Olympia iz Gorice, AŠD Polet in AKŠD Vipava.

Iz beleške goriškega nadškofa Redaellija

Msgr. Redaelli bo v nedeljo, 30.11., ob 10. uri maševal in podelil sv. birmo v cerkvi sv. Andreja v Moraru; ob 17. uri se bo v župnijskem domu S. Michele v Tržiču udeležil letnega zasedanja laičnih združenj. V ponedeljek, 1.12., se bo ob 20.30 udeležil seje vodstva škofijske Katoliške akcije. V četrtek, 4.12., se bo ob 9.30 na Stari Gori udeležil duhovne obnove za škofijske duhovnike.

Peter Sušnik na Srečanju pod lipami v Gorici

"Slovenski holokavst ni uspel"

Nova Slovenska zaveza se je prejšnji četrtek, 20. novembra - na Srečanju pod lipami v Kulturnem centru Lojze Bratuž, prvič predstavila v našem zamejstvu. Peter Sušnik je od januarja letos njen predsednik. Po rojstvu v Sloveniji je odrasel v Avstraliji, po osamosvojitvi pa se je vrnil v matično domovino, je o njem povedala časnica Erika Jazbar. Ker zna prepričati s svojim "jasnim, neposrednim in suveranim nastopom", sta ga KC Bratuž in Krožek Anton Gregorčič povabila, "da bi omilili klišeje in tabuje, ki pestijo tudi našo družbo, kulturo in zavest".

Slovenska zaveza je nastala kmalu po začetku druge svetovne vojne kot združenje demokratičnih in protirevolucionarnih sil na področju Slovenije. Na neki način je skušala organizirati "nekaj, česar ni bilo, vladno", je dejal gost. Na demokratičnih načelih je skušala oblikovati enotno fronto, na osnovi katere bi bil tudi oborožen boj proti okupatorjem, torej proti Italijanom v ljubljanski pokrajini in kasneje proti Nemcem na Štajerskem. "Imela je plemenit cilj in, kot se spodobi za vse plemenite cilje, izjemne težave pri uresničevanju". Postala je žrtev medsebojnih frakcijskih bojov in obračunov med nosilci oblasti, na ta način je tudi počasi zamrla in izgubila primat v boju proti okupatorju, delno tudi zaradi neodločenosti nekaterih vidnejših politikov, delno zato, ker so nekateri ključni politiki bili žrtve likvidacije. Tako so odvzeli kakršno koli možnost operativne sposobnosti Slovenski zavezi in oboroženemu boju demokratičnih protirevolucionarnih sil. Nova Slovenska zaveza pa je nastala po osamosvojitvi na temeljih spoznanja, da je potrebno demokratične sile v Sloveniji ponovno združiti in spodbuditi k enotnemu delovanju. Člani društva sprejemajo štiri temeljne zaveze, in sicer pričajo o tem, kaj se je dogajalo v letih 1941-1945, prizadevajo si za raziskovanje grobov žrtev, posta-

vljajo farne spominske plošče (izdane so tudi v knjižni obliki, je pa tudi že pripravljena digitalna oblika), zbirajo in objavljajo čim več pričevanj, vplivajo na demokratične stranke, gibanja in posameznike, ki si prizadevajo za jasno desno politiko. Če "na levi strani delajo po diktatu", je dejal, so na desni "demokracijo vzeli tako zares, da jo sami na sebi najbolj izvajamo in se kregamo". NSZ ima člane po vseh celinah, z objavljanjem publikacij jo podpira tudi katoliška Cerkva. Koledar dogodkov je natrpan, "ne mine vikend, da ne bi bila kje kakšna obletnica". Delovanje je kar naporno, saj je v Sloveniji preko 600 grobišč... Zaveza občuti to breme, saj se v tem spominjanju čuti samo. "Smo društvo posebnega družbenega pomena, ker smo prevzeli vse tisto, kar bi spadalo v službo države, njenih ustanov in širše skupnosti. Država si umije roke, nakaže tisoč ali dva tisoč evrov in reče: 'Saj smo vam dali denar, dali smo vam status'". O Kočevskem rogu je Sušnik povedal, da je v slovenski zavesti "inačica za leto 1945, o tem ni več dileme". Je pa tragično, da je tam še vedno brezno, da so tam še vedno nepokopane žrtve brez imena. Je pa "tragedija v Kočevskem rogu v percepciji javnosti bistveno manjša kot spomin na žrtve letala, ki je leta 1981 padlo na Korziki". Kočevski rog nas vendar spominja, da "imamo nek dolg do tistih, ki so tam", da jim damo končno mir, dostojno pokopališče na pomembnem mestu, morda v Žalah, saj

"Kočevski rog je daleč od srca, daleč od oči, daleč od zavesti". Stanje duha v Sloveniji je tako, da, če razdelimo orožje, bo pol mrtvih, je zatrdil. "Razdeljeni smo bolj, kot smo bili leta 1942". V sedanjem gospodarskem položaju živi velik del prebivalcev v težkih razmerah, "potrebujemo samo še demagoški pristop in neke podkrepitve v alkoholu, ki je itak slovenski nacionalni ponos, pa se bodo stvari začele odvijati precej drugače". Ljudje v brezizhodnih položajih začnejo drugače jemati realnost kot mi...

Zveza borcev se z Novo Slovensko zavezo noče pogovarjati. Po Sušniku mnenju ima Zveza moč denarja, medijev, totalitarne zgodovinske vzgoje in družbeno sprejeto nauka, obenem pa se boji, ker "je v NSZ čedalje več mlajših obrazov", in zato, ker "ni zgodovinske resnice, ki bi bila na njihovi strani". Odklanjati dialog je isto kot priznati poraz. Sušnik se ima za optimista, "ker vidim, da je resnica na naši strani". Vprašanje je samo, kdaj se bo uveljavila.

Vladna komisija za reševanje vprašanj prikritih grobišč je "vedno na prepihu". Postavljena je, da zadeve reši, toda nima ne denarja ne ljudi ne pristojnosti. V "naši ljubi domovini" najdemo denar za vsako drugo neumnost, samo ne za tisto, kar pravzaprav načrtno in očitno gojimo, da nas še naprej razdvaja. Ko bomo pokopali žrtve, jih identificirali in izdali mrliške liste, potem ne bo več teme, okrog katere bi se kregali. "V tej državi

očitno komu ustreza, da se kregamo".

Kako pa je s Hudo jamo, je vprašala Jazbarjeva. "Zadnje vesti so enake predzadnjim"... Huda jama kot najbolj zgražanja vreden spomenik totalitarni neumnosti terja odgovor. Na ta način bo padla prva domina v vrsti domin. Postavil se bo precedens, po katerem bo prišlo do reševanja vseh prikritih grobišč. Slovensko zgodovino se moramo soočiti sami, tega ne bo storil nihče drug: ne v Bruslju ne v Washingtonu ne v Beogradu. "Gre za to, da bomo dozoreli kot narod, da ugotovimo, da smo odgovorni, da sami razčistimo stvari, ki smo jih sami zakuhali". Težko bomo rešili druge probleme, če tega ne rešimo.

Komunizem je danes še vedno živ v Rusiji, na Kitajskem in drugod. Če ga zahodni svet obsodi ter ga izenači z nacizmom in fašizmom, potem postane vprašanje, kako lahko s tako državo še naprej sodeluje. Evropa to vprašanje odklanja in ga ne želi razčistiti, ker je cena verjetno prevelika.

Drugo leto bo 9. maja "triumfalna parada vseh tistih, ki so sebe prepoznali kot zaveznike leta 1945 in potem zmagovalce". Ljudje se sprašujejo, ali je bila hujša okupacija nacizma ali komunizma... "Jaz glede tega nimam dileme". Tisti, ki se imajo za "moralne zmagovalce", saj se je komunizem končal na smetišču zgodovine, je dejal Sušnik, bodo praznovali meseca junija: v Kočevskem rogu se bodo spomnili žrtev, "brez njih ne bi bilo države"; druga proslava pa bo v Ljubljani "v bistveno bolj optimističnem duhu, brez žalovanja". Zbrali se bomo tisti, ki so komunistični preživeli, kot begunci, ki so ustvarili življenje na novo, ki jim niso vzeli ne duha ne volje do življenja, kljub temu da so jim porabili vse premoženje. "Slovenski holokavst ni uspel", ker smo tu, del te družbe, ki opozarjamo na še nerazčiščene stvari. Samo na teh temeljih je edina možna rešitev za slovensko državo. "Tradicija protikomunistične strani je ponosna, zmagovalna, trdoživa in definitivno izročilo za rodove, ki za nami prihajajo", je sklenil Sušnik svoje misli, ki so izzvale še več posegov prisotnih. / DD

Štirje nekdanji predsedniki so pisali goriškemu županu

Zahteva po ponovni ustanovitvi rajonskih svetov

Posimosi, da se ustanovi šest mestnih okrožij-rajonov z novo razmejitvijo na podlagi deželnega zakona št. 1/2011 in da se pri tem uresniči določilo 2. odstavka 1. člena istega zakona, ki upošteva prisotnost slovenske manjšine in furlanske skupnosti". Tako lahko povzamemo vsebino pisne prošnje štirih nekdanjih predsednikov rajonskih svetov Walterja Bandlerja (Podgora), Marjana Brescie (Štandrež), Lovrenca Peršolje (Pevma-Štma-ver-Oslavje) in Giorgia Stabona (Ločnik), ki so ga pred nekaj dnevi naslovili na goriško županstvo. Prošnjo so podkrepili z ugotovitvami, da se je od marca 2012, po ukinitvi rajonskih svetov, splošno stanje v goriškem predmestju poslabšalo. Najbolj se namreč to pozna v predmestnih predelih občine, ki so ostali brez tiste vsakodnevne pozornosti, ki jo je zagotavljalo de-

lovanje rajonskih svetov in še posebej njihovih predsednikov. Tudi nova krajevna združenja, ki naj bi bila nadomestilo nekdanjih rajonskih svetov, nimajo za sedaj pravega učinka. Največjo težavo predstavlja vprašanje uporabe prostorov nekdanjih rajonov, za kar bi bilo potrebno plačevati visoke najemnine. Morda bo to rešeno, tako da bodo združenja pridobila status "ONLUS", vendar to predpostavlja bolj artikuliran postopek in bistveno bolj zahtevno upravljanje. Določilo v 1. odstavku člena 45 deželnega zakona 21/2003, ki je sad prizadevanja podpredsednika deželnega sveta FJK in deželnega svetnika SSK Igorja Gabrovca, daje Gorici nove možnosti. To določilo upošteva prisotnost slovenske manjšine in furlanske skupnosti ter posledično zmanjšuje kriterij števila prebivalstva v posameznem rajonskem svetu. In če je za-

kon 1/2011 dajal občini Gorica možnost, da ohrani le štiri rajonske svete, jih z novim določilom lahko ponovno ustanovi do šest. Seveda, če je pri tem primerna

politična volja. Zadeva je sedaj prešla v politično pristojnost goriških občinskih moč, v prvi vrsti na sedanji odbor, ki ga vodi župan Ettore Romoli. Občina Gorica ima z omenjenim zakonskim določilom zagotovljeno pravno podlago in pismo štirih nekdanjih predsednikov rajonskih svetov jasno izraža zanimanje občanov za ponovno vzpostavitev rajonov. Zato je sedaj nadvse pomembno, da se čim prej začnejo potrebni postopki, ki bi do volitev leta 2017 omogočili ponovno oživetje rajonskih svetov oziroma mestnih okrožij za upravno decentralizacijo. Ob tem pa nastaja vprašanje, zakaj ne bi bila dovolj omenjena združenja. Bistvena razlika je v tem, da imajo predsedniki in svetniki rajonov status javnega upravitelja (pubblico ufficiale). Rajonski sveti imajo tudi veliko večje pri-

stojnosti od združenj. Med najpomembnejšimi je npr. posvetovalna pristojnost glede regulacijskega načrta in z njim povezanimi spremembami, kar zagotavlja območju določeno upravno avtonomijo, ki je še posebno pomembna v tistih predelih, v katerih živijo Slovenci oziroma Furlani. Prav v tem bo tudi veliko vprašanje nove razmejitve. Vendar, če upoštevamo, da je zakonski popravek Igorja Gabrovca uspel prav zaradi prisotnosti Slovencev in Furlanov, bo moral zaris upravnih meja šestih rajonov potekati na tej osnovi.

Julijan Čavdek

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

Ladinska skupnost v pokrajini Belluno in projekt evroregije alpskega loka

Gosta večera bosta

Danilo Marmolada, podpredsednik gibanja BARD in predsednik ladinske skupnosti.

Diego Cason, sociolog.

Večer bo potekal v italijanskem jeziku.

Četrtek, 4. decembra 2014, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Ob začetku nove sezone

Člani PD Štandrež so zborovali

Ko se začne jesenska sezona, se člani Prosvetnega društva Štandrež zberejo vsako leto na občnem zboru, kjer podajo poročila o opravljenem delu v prejšnji sezoni in izdelajo okvirni program za naslednje leto. Letošnji občni zbor je potekal 18. novembra v mali dvorani župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu. Uvodoma je predsednik Marko Brajnik pozdravil prisotne goste, predstavnike raznih kulturnih društev in seveda vse člane. Občni zbor je v imenu Zveze slovenske katoliške prosvete pozdravil predsednik Marka Brajnika, ki pa se ni omejil na formalne pozdrave in je izpostavil kar nekaj konkretnih predlogov ter izrazil priznanje društvu, ki ima zelo širok spekter kvalitetnega delovanja. Pozdrave so izrazili tudi predstavniki društva F. B. Sedej iz Števerjana in Sabotin iz Štnavra ter predsednik domačega društva sKultura 2001 Marjan Breščak, ki se je društvu zahvalil za konkretne oblike pomoči in sodelovanja. Iz poročil predsednika Marka Brajnika, tajnice Chiare Mucci, odgovornega za dramsko dejavnost Božidarja Tabaja, za zbor Cristine Marussi in blagajničarke Daniele Puja je razvidno bogato delovanje društva na različnih področjih. Dramska skupina je imela, kot to opravlja že 49 let, premiero nove

igre v začetku leta, in sicer komedijo *Trije vaški svetniki* v režiji Jožeta Hrovata. Delo so večkrat ponovili, najprej doma, nato v Gorici in raznih krajih Slovenije.

Člani PD Štandrež na letošnjih Okusih ob meji (foto dpd)

Ponavljali so tudi predstave iz prejšnjih sezon. Komedija je bila na Linhartovem srečanju gledaliških skupin Severne Primorske deležna številnih priznanj, za predstavo samo in za posamezne vloge. Na Prazniku špargljev sta Majda Zavadlav in Božidar Tabaj uprizorila v župnijskem parku igro *Večerja za enega*, ki jo je režiral Janez Starina. Gledališka abonmajška sezona s petimi predstavami je bila uspešna in dvorana je bila vedno polno zasedena. V poletnem času je društvo priredilo tudi srečanje ljubiteljskih dramskih

skupin Gledališče pod zvezdami, ki je potekalo v župnijskem parku. Mešani pevski zbor je vadal in nastopal pod vodstvom Gorana Ruzierja in se udeležil tradicionalnih revij Cecilijanka in Primorska poje. V domači cerkvi je pel na koncertu, ki ga je organiziralo Združenje cerkvenih pevskih zborov ter v Mirnu in v Štandrežu na Dnevu slovenske kulture. Zbor je oblikoval tudi praznovanje 140-letnice zborovskega petja v Štandrežu, ki je bilo v župnijski dvorani 14. novembra. Imel je še druge

Društvo goji redne stike in razne oblike sodelovanja s soslednimi kraji, predvsem z društvom Stan-ko Vuk iz Mirna. V domačem kraju si prizadeva za sodelovanje z osnovno šolo, župnijo, s sKulturo 2001 in z drugimi društvi. V okviru Zveze slovenske katoliške prosvete, katere je član, je društvo aktivno in vedno pripravljeno za skupne projekte.

Uspešno goji tudi družabno življenje, ki pride posebno do izraza pri martinovanju, Prazniku špargljev z bogatim kulturno-zabavnim programom, na večdnevni izletih, spomladi in jeseni, in ob drugih priložnostih. Seveda so tudi težave. Premalo je mladih, ki se vključujejo v društveno delovanje, predvsem na zborovskem področju. Programski načrt za leto 2015 je naravnán na prireditve ob 50-letnici društva, dramske skupine in župnijskega doma Anton Gregorčič.

Občni zbor je izvolil nov odbor, ki ga sestavljajo: Vanja Bastiani, Marko Brajnik, Marjan Breščak, Matej Klanjšček, Joško Kogoj, Cristina Marussi, Roberta Marussi, Chiara Mucci, Jordan Mucci, Mario Mucci, Damjan Paulin, Daniela Puja, Božidar Tabaj, David Vižintin in Silvan Zavadlav. V nadzornem odboru po so: Lucijan Kerpan, Lucijan Pavio in Viktor Selva.

DP

Predavanje za mlade v domu F. Močnik Etika in prihodnost

Od leta 2010 v okviru predavanja, znanih pod naslovom Etika in prihodnost, pod pokroviteljstvom Slovenske prosvete poteka vrsta srečanj, namenjenih mladim Slovincem, ki se prepoznajo v humanističnih in krščanskih vrednotah. Namen srečanj je, da bi mladi imeli možnost soočanja z najaktualnejšimi vprašanji sodobnega časa. Srečanja so najprej potekala v društvenih prostorih v ul. Donizetti 3, v Trstu. Od leta 2014 dalje se nadaljujejo, vendar v nekoliko drugačnih okvirih, in sicer tako, da so posamezna srečanja organizirana v tesnem sodelovanju s Slovensko zamejsko skavtsko organizacijo, kar naj bi nudilo čim večjemu številu mladih možnost, da se s pomočjo priznanih strokovnjakov soočajo z omenjenimi aktualnimi vprašanji, pa tudi med sabo. V letu 2014 sta bili v dogovoru s SZSO organizirani dve tovrstni srečanja. Na prvem, ki je potekalo januarja v Štandrežu pri Gorici, je tematiko *Dileme bioetike v sodobnem svetu* uvedel dr. Tadej Strehovec, izvedenec in strokovnjak za ta vprašanja, predavatelj moralne teologije na Teološki fakulteti v Ljubljani, sicer pa frančiškanski pater. Drugo tovrstno srečanje pa je bilo aprila v Marijinem domu v ul. Risorta v

Trstu, uvedel ga je p. Branko Cestnik, znan duhovnik in pisec, in sicer o temi načina dela z mladimi na verskem in pastoralnem področju. Naslednje srečanje iz niza Etika in prihodnost, pri katerem kot soorganizator tokrat sodeluje tudi društvo MOSP (Mladi v odkrivanju skupnih poti), bo to soboto v Gorici. Naslov srečanja je *Kaj stori, ko se pred očmi dokončno zatemni*. Temo bo uvedel filozof in teolog, pater dr. Edi Kovač, profesor na Teološki fakulteti v Ljubljani in na Katoliškem inštitutu v Toulousu v Franciji. Pater Kovač, ki je reden gost srečanj Etika in prihodnost in v nekem smislu tudi mentor, bo tokrat spregovoril o stiskah in mejnih situacijah, ki zlasti mladega človeka v današnjem času utegnejo pripeljati na rob življenja samega. Razmišljanje se bo dotaknilo tudi nihanja med pogumom in obupom v odnosu od odhajanja s tega sveta ter morebitne depresivnosti slovenskega narodnega značaja.

Srečanje je namenjeno v prvi vrsti mladim, pa tudi vsem tistim, ki se kakorkoli soočajo z mladinsko problematiko. Potekalo bo v soboto, 29. novembra, v Močnikovem domu v Gorici, v ul. S. Giovanni 9, z začetkom ob 19. uri.

t. s.

Dramski odsek PD Štandrež gost v Novi Gorici Zimzelena komedijska moč Čudne bolezni

Topel žarek sonca in zvrhano merico smeha so v enoličnem vsakdanu varovancem, ki svoje jesenske dni preživljajo v domu za ostarele v Novi Gorici, podarili trije prvaki dramskega odseka Prosvetnega društva Štandrež v to-

žerjavico vselej znova razpihati, da se živo zaiskrijo duhovite iskricke, ki vodijo v neustavljivi smeh. Tega sprožajo Majda Zavadlav kot sitna, nadležna, zahtevna in jezična žena Štefka, ki "trpinči" ubogega, pohlevnega, postrežljivega, sicer kar nerodnega moža Milana, ki ji skuša ustreči, kot najbolje zmore. Prepričana je, da je hudo zbolela in da se ji že bliža zadnja ura. Ko pa se končno pojavi zdravnik, ki ga kot pomirjujočega človeka odigra Marko Brajnik, ne več mlada zakonca presenečena izvesta, da bosta dobila šestega otroka (!). Ostarele gospe, ki so sestavljale večji del publike, so vseskozi, tudi s glasnejšimi pripombami, sočustvovala z ubogim Milanom in se jezile na

Štefko, ki ga je neprenehoma nadlegovala s svojimi vedno novimi zahtevami in željami, tako da ni mogel niti za trenutek v miru zaspati. V tej komični uprizoritvi se Majda Zavadlav in Božidar Tabaj ponovno izkažeta kot izredno uigrana igralska dvojica, ki ji gotovo ni para na širnem slovenskem ljubiteljskem gledališkem obzorju. S toplim ploskanjem je nenavadna publika izrazila svojo hvaležnost igralcem, ki so v spomin na to priscrčno gostovanje prejeli sliko.

IK

Obvestila

V soorganizaciji SZSO, MOSP in skupine Etika in prihodnost bo v soboto, 29. novembra, v Močnikovem domu v Gorici v ul. sv. Ivana 9, ob 19. uri srečanje z naslovom Ko se pred očmi dokončno zatemni. Uvedel ga bo p. dr. Edi Kovač z ljubljanske in toulouske univerze. Vabljeni zlasti mladi.

V petek, 28. novembra, ob 11. uri bo v baziliki na Sveti Gori sv. maša za pok. msgr. Frančiška Borgija Sedeja, ki je vodil goriško nadškofijo v hudih časih prve svetovne vojne in je pokopan prav v svetogorski cerkvi. Mašni obred bo vodil goriški nadškof msgr. Carlo Roberto Maria Redaelli.

Letniki 1934, rojeni v občini Sovodnje ob Soči, so vabljeni, da se udeležijo v petek, 28. novembra, ob 18. uri v Rupi na sedežu pevskega zbora Rupa-Peč, srečanja za pripravo skupnega jubilejnega praznovanja. Informacije in prijave na tel. št. 0481 532092 (Emil D.) ali 0481 882285 (Ivič K.).

V Kulturnem domu je do 10. decembra 2014 odprta razstava slikarja Vladimirja Klanjščka ob njegovi 70-letnici. Urnik: od ponedeljka do petka od 9. do 12. in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med raznimi kulturnimi prireditvami.

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško prireja tradicionalno prednovoletno silvestrovanje v nedeljo, 28. decembra, v Pineti pri Gradežu. Prijave sprejemajo po tel.: 0481 882183 (Dragica V.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 884156 (Andrej F.), 0481 78138 (Sonja S.). Obvezno na račun 20 evrov.

SKRD Jadro organizira ob četrtkih delavnico za aranžiranje slik iz suhega cvetja z gospo Vilmo Cotič na sedežu društva v Romjanu. Info Štefanja 0481776123.

V palači Locatelli v Krminu je do 18. januarja 2015 na ogled razstava Laure Grusovin "Alle fronde dei salici". Urnik: od četrta do sobote od 16.00 do 19.00, ob nedeljah od 10.30 do 12.30 in od 16.00 do 19.00.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Diskretna in prijetna gospa nudi pomoč pri likanju in čiščenju v gospodinjstvu. Tel. št. 00386 40153213.

32-letna profesorica nudi inštrukcije slovenščine in varstvo. Tel. št. 00386 41256240.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 0038640484339.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 0038631478807.

Masaže: protistresna - relaks, protibolečinska, refleksna masaža stopal, tajska masaža itd. Zelo ugodno, blizu meje. Pokličite na 00386 40 575805.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 0038631449311.

Darovi

Namesto cvetja na grob sestrične Andreine darujeta Dorina in Enno 50 evrov za CRO v Avianu.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 28.11.2014 do 4.12.2014)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od 21.00 do 22.00.

Sporod:
Petek, 28. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 29. novembra (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v slovenščini ter v benečanskem in rezijanskem narečju.

Nedelja, 30. novembra (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 1. decembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Iz krščanskega sveta - Novice iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 2. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 3. decembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Drevesa, dobri velikani - Izbor melodij.

Četrtek, 4. decembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti in obvestila.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE SLOVENIJE

Vljudno vabita na odprte razstave

PREKOMORCI

O razstavi bo spregovorila avtorica zgodovinarica **Irena Uršič**

Glasbeni poklon: MoPZ Gabrije
Zborovodja: Zulejka Devetak

Ob 17.30 bo v komorni dvorani projekcija dokumentarcev:
I. Rudolf – Življenje in delo Jugoslovanske vojske na Srednjem vzhodu
E. Adamič – Prekomorci

Kulturni center Lojze Bratuž
Torek, 2. decembra 2014, ob 18. uri

DRUŠTVO ARS

Vljudno vabi na odprte likovne prodajne razstave v dobrodelne namene

UMETNIKI ZA KARITAS

Razstavljena dela bo z vodjo projekta **Jožico Ličen** predstavila **Anamarija Stibilj Šajn**

Galerija Ars na Travniku, Gorica
Sreda, 3. decembra 2014, ob 18. uri

Razmišljanje ob Trubarjevem rojstnem dnevu

Dan reformacije naj izhaja iz slovenske tradicije

Dokler v spomin na velike kulturne dosežke prvih slovenskih protestantov ne izberemo kakšnega drugega datuma, recimo 8. ali 9. junij, torej Trubarjev rojstni dan, naj začasno – in v spomin nanje – sedanjí datum dneva reformacije ostane državni praznik in dela prosti dan za vso Slovenijo. Proslave pa ne smejo biti prozorne “aktualizacije” tedanjega protestantizma za današnjo dnevno-politično rabo, kot se večkrat dogaja, na praznovanjih in v priložnostnih zapisih, ne da bi kdo preverjal in primerjal vsaj osnovna dejstva ali političnim govorancam oporekal. Velikanski kulturni in verski pomen reformacije za Slovence je namreč zunaj vsakega dvoma. Ob tem velja poudariti, da 31. oktober kot praznik v ničemer ne izhaja iz slovenske tradicije, še manj iz slovenskega protestantizma, pač pa iz nemškega luteranstva, od koder se je razširilo k nam, ter iz Luthra in njegovih 95 tez. Ob Luthra in njegove teze se ob dnevu reformacije radi podrgnejo tudi slovenski govorniki

Martin Luther

in pisci priložnostnih člankov, zato da bi kazali na neko “kontinuiteto” ter bili videti verodostojnejši in poznavalski. Ena od posledic novodobnega prenašanja dejstev in “reformiranja” reformacije 16. stoletja vsekakor je, da dan nemške reformacije, 31. oktober, praznujemo samo v Sloveniji kot svoj državni praznik in hkrati kot dan spomina na prve slovenske protestante in njihovo delo. Kot dan nemške reformacije naj bi 31. oktober, če že, ostal predvsem cerkveni-verski praznik samo tistih, ki ga želijo praznovati, saj je nemška reformacija kot versko gibanje v 16. stoletju pomenila prelom za vso Evropo, posledično pa tudi za ves svet.

Zdaj je samo v Sloveniji luthrovski, torej dan nemške reformacije državni praznik. Se pravi, da 31. oktobra ne praznujejo (kot državni praznik) v celotni državi nikjer drugje razen v Sloveniji, niti na Švedskem in Norveškem ne, ki sta najbolj protestantski državi v Evropi. V deželah, ki so bile v nekdanji Nemški demokratični republiki in kjer so evangeličani v veliki večini, je to praznik in dela prosti dan, ne pa tudi v zahodni Nemčiji, čeprav tam v velikem številu živijo tudi evangeličani – ne samo v krajih, kjer je deloval Trubar, kot so Rothenburg, Kempten, Urach, Derendingen, ki je danes del Tübingena. Niti v Avstriji ne, kjer je evangeličanov prav tako veliko. Skratka, nikjer od Skandinavije prek zahodnih

nemških dežel od Hamburga do Münchna in vse do avstrijsko-slovenske meje 31. oktober ni praznik. Zakaj naj bi torej bil ravno v Sloveniji?

Evangeličanski cerkvi augsburške (t. j. Luthrove) denominacije na Slovenskem pripada štirinajst cerkvenih občin. Izraz občina je povzet po nemški oznaki (die Gemeinde), kajti izraz župnija ali fara označuje samo katoliške skupnosti. V Prekmurju je poleg evangeličanov več drugih protestantskih skupnosti, kot npr. kalvinci/reformati in novejša Binkoštna cerkev. Največ evangeličanov, četudi niso vsi dejanski oz. aktivni verniki (kar ni bistveno), se je obdržalo v srednjem delu Prekmurja, torej v relativno ozkem pasu okrog Murške Sobote, deloma v mestu samem, na sever od tam proti madžarski meji ter čez Muro v Apaški dolini od Gornje Radgone naprej (nekoč so tam živeli tudi nemško govoreči domačini, po koncu druge svetovne vojne pa so se morali izseliti). Murskosoboška Evangeličanska cerkvena občina in njena cerkev v središču mesta je “posvečena” Martinu Luthru. Evangeličanska cerkev v Ljubljani, kjer je tokratni sedež evangeličanskega škofijskega urada, pa zdaj nosi ime Primoža Trubarja. Dvojezična, slovenska in madžarska Evangeličanska cerkvena občina je npr. v Lendavi.

V Sloveniji gre po ocenah za približno osemnajst tisoč ali ne celih dvajset odstotkov evangeličanskega prebivalstva tistega dela severovzhodne Slovenije, ki je bil (razen Apaške doline) tisoč let, do konca prve svetovne vojne in znova med drugo vojno pod ogrsko-madžarsko nadoblastjo. Tisti čas seveda sploh ni tako črno-bel. Kaj je reformacija takrat pomenila v Prekmurju, piše npr. zgodovinar Ivan Zelko (1912 – 1986) v knjigi *Zgodovina Prekmurja*, knjiga je izšla leta 1996:

“... reformacija, združena s turškimi napadi, je za stoletja zavrnila slovensko kulturo v Prekmurju”. Navaja divjaško uničevanje katoliških cerkva in umetnosti, kot pravi Zelko – “s strani protestantskih trum”. (Po Ivan Zelko: *Zgodovina Prekmurja*, 1996)

Nenehno slišimo mantro, da je Luther svojih 95 tez “nabil” na vrata cerkve v Wittenbergu natančno 31. oktobra. Toda to je zgodovinsko nepotrjena legenda, ki ji zaradi nenehnega ponavljanja mnogi kar verjamejo. Je pa res, da je Luther svoj disput leta 1517 poslal nadškofoma v Mainzu in Magdeburgu ter škofu v Brandenburg. In da je svoje teze pisal

dvakrat, najprej so obsegale sedemindeset, nato petindeset točk. Takrat je bil Luther še katoliški duhovnik in menih. Protestantska (nemška) reformacija ima več kot sto let starejšo se-

Kip Primoža Trubarja pred Rubijskim gradom

stro.

Kot je znano, so na nastanek druge, nemške oz. evropske protestantske reformacije vplivale zgodovinske okoliščine v 16. stoletju, razočaranje nad papeži, boji za oblast in vpliv, prodajanje odpustkov za spregled greha, celo duhovnikom, če so imeli priljubljenost. In še veliko drugega bi lahko našeli.

Kajti prva velika reformacija se je začela v deželah Češkega kraljestva, sto let prej kot kasnejše protestantske reformacijsko gibanje. Luther se je rodil skoraj sedemdeset let po tistem, ko so v nemški Konstanzi sežgali na grmadi prvega pravega reformatorja, češkega katoliškega duhovnika in univerzitetnega profesorja Jana Husa (okr. 1370 – 1415). Naslednje leto bo minilo šeststo let od tega dogodka (1415). Hus je bil s svojimi razmišljanji

John Wycliffe

Jan Hus

za celo stoletje pred Luthrom, Calvinom in Zwinglijem, ki so v njem lahko imeli čudovit zgled razmišljajočega in pokončnega človeka. Nasprotoval je križarskim vojnjam, odpustkom, izprijenosti duhovščine ... sežgali so ga kot katoliškega heretika, saj je med drugim zagovarjal obhajilo pod obema podobama (kruh posebej in vino posebej); marsikaj so pozneje uveljavile reformirane Cerkve. Husitom na Češkem še danes zaničljivo pravijo “keliharji”.

Dve leti po Husovi smrti se je v deželah Češkega kraljestva začel krvavi val rekatolizacije. To je čas izjemno krutih medsebojnih spopadov, čas husitskih vojn, ki so trajale petnajst let, od pomladi 1419 do pomladi 1434. Luther še

vedno ni bil na svetu, John Wycliff (1320-1384), Husov pravi vzor, je že zdavnaj umrl. Zapustil pa je prevod biblije v angleščino in teološke spise. Tudi po njih se je Hus zgledoval, saj jih je poznal ter jim dodajal lastna spoznanja in dvome, iskanja. John Wycliff je med drugim učil, da Cerkev ne sme imeti posvetnega bogastva ter da je edini vir resnice Sveto pismo.

Tukaj, da, tukaj, pri Wycliffu in Husu so dozorela zgodovinska izhodišča poznejših teženj po nujnosti reformacije. Jan Hus, Luther in drugi so imeli kje črpati – in tudi so. Dali so nam neizmerno bogastvo duha.

Današnja slika registriranih (od države priznanih in podpiranih) krščanskih Cerkva na Češkem je dokaj pisana – saj jih je kar osemindeset. Poleg najštevilnejše, rimskokatoliške Cerkve sta naslednji dve med številčnejšimi. Za nadaljevalko Husovega izročila, vendar pa ne tudi za sestavni del drugih protestantskih Cerkva se deklarira Češkoslovaška husitska Cerkev (Církev československá husitská) in je registrirana. V nastan-

janju je še husitska ločina, za zdaj uradno neregistrirana Češka in moravska husitska Cerkev (Česká a moravská církev husitská), ki razglša verski liberalizem, med drugim, da človek ne potrebuje totalitarnih cerkvenih institucij, da bi našel pot do Boga. Češkoslovaška husitska Cerkev ima po statistiki približno enainštirideset tisoč vernikov. Nastala je šele po prvi svetovni vojni (1920) in deluje samo v Češki in Slovaški republiki, torej v okvirih nekdanje Češkoslovaške republike pred razcepitvijo (1993) na dve državi. Za nadaljevalko Husovega, obenem pa še protestantskega (augsburškega-luteranskega in helvetskega) izročila se izreka Češka bratska evangeličanska Cerkev (Českobratrská církev evangelická), ki ima približno dvainpetdeset tisoč vernikov, nastala pa je leta 1919, po združitvi obeh do

tedaj ločenih protestantskih (augsburške-luteranske in helvetske) Cerkva.

Srečna okoliščina – tudi za slovenske katoličane – je, o tem sem trdno prepričan, da so prekmurski evangeličani obstali in v samostojni Sloveniji spet dobili veljavo. Da so evangeličanske cerkve lepo obnovljene, da v evangeličanskih kapelah najbrž ni-

so več gasilske drvarnice in garaže za brizgalne, zvoniki pa niso več sušilnice za gasilske cevi. Tako je bilo v marsikateri prekmurski protestantski vasi, tudi v tistih krajih povsod naokrog, kjer sem nekaj let odraščal. Zdaj je opaziti, da so mnogi “rekonvertirali”, torej da se znova javno deklarirajo kot evangeličani (ali vsaj njihovi “simpatizerji”). Kajti po osamosvojitvi se število evangeličanskih (in katoliških) vernikov povečuje tudi zaradi rekonverzije, vrnitve izgubljenih sinov. “Poveseliti in vzradostiti pa se je bilo treba, ker je bil ta, tvoj brat, mrtev in je oživel, ker je bil izgubljen in je najden”, piše v Lukovem evangeliju v priliki o izgubljenem sinu. (Lk 15;32)

Peter Kuhar

Kratke

V Narodni galeriji so Maji Haderlap izročili nagrado mira

V ljubljanski Narodni galeriji so v soboto, 22. novembra, koroški pisateljici Maji Haderlap izročili literarno nagrado mira za leto 2014, ki jo podeljuje ženski odbor Slovenskega centra PEN. Slavnostna govornica na prireditvi, ministrica za kulturo Julijana Bizjak Mlakar, je ob tej priložnosti opozorila na zapostavljenost žensk v slovenskem prostoru, je pridobljene pravice žensk niso samoumevne, bilo si jih je treba izboriti in si bo zanje treba tudi v prihodnje neprestano prizadevati.

Žirija je Haderlapovi nagrado mira 2014 prisodila zaradi izjemnih literarnih oblik in globokega družbenega učinka njenega romana Angel pozabe v evropskem prostoru, pa tudi zato, ker v Sloveniji, za razliko od tujine, še ni bila deležna nobene nagrade.

Zanjo se je žirija odločila tudi zato, ker se je kot predlog pojavila že lani, ker so jo predlagale štiri ustanove nekoč različnih nazorskih usmeritev in stanovskih opredelitev in ker želi nagrada mira preseči državne in jezikovne meje ter doseči celoten slovenski kulturni prostor – torej odpirati prostor in presegati predsodke, je na novinarski konferenci, na kateri so razglasili dobitnico nagrade mira za leto 2014, poudarila predsednica žirije za nagrado Barbara Simoniti. Žirijo za nagrado so sestavljali še Andrej Detela, Katja Mihurko-Poniž, lanska nagrajenska Jolka Milič in Irena Novak-Popov. Na letošnji razpis sicer je prispelo 18 predlogov.

Maja Haderlap je prejela diplomu, kipec akademskega kiparja Jiržija Kočice in denarno nagrado v višini 1000 evrov.

Program prireditve so med drugim sooblikovale študentke Akademije za gledališče, radio film in televizijo, ki so pripravile recital z odlomki iz del vseh nominiranih avtoric za nagrado mira 2014.

Problemi priseljencev

Vsa deželna časnikarska uredništva deželne mreže RAI od ponedeljka dalje sodelujejo v novi družbeni informativni kampanji. Če sta bila prejšnja niza takih oddaj namenjena šolstvu in varnosti na delu, bo novi namenjen problematiki priseljencev, gostoljubnosti, državljskih pravic, sožitja in integracije.

Odgovorni urednik informativnih programov deželne mreže RAI Vincenzo Morgante je ob napovedi pobude poudaril, da odraža dragoceno vlogo javnega medija, ki deluje na območju in je z njim v vsakodnevnem stiku.

Slovensko uredništvo RAI bo do petka v radijskih poročilih ob 13. uri in v televizijskem dnevniku ob 20.30 objavljalo prispevke, intervjuje in poglabitve o različnih vidikih te problematike v tržaški, goriški in videmski pokrajini.

Informativni teden se bo končal 29. novembra s posebno izdajo oddaje Settimanale iz Milana.

Do They Know It's Christmas? skupine Aid 30 najhitreje prodajani singel 2014

Priredba skladbe Do They Know It's Christmas?, ki jo je ob 30-letnici istoimenskega dobrodelnega singla izvedlo več glasbenikov z namenom zbiranja sredstev za boj proti eboli, je postala najhitreje prodajani singel. V prvem tednu po izidu so, po poročanju britanskega BBC, namreč prodali več kot 200.000 izvodov. To je že četrta različica pesmi, pri kateri med drugim sodelujejo priznani glasbeniki, kot so skupina One Direction ter Bono in Chris Martin. Pobudnika sta Bob Geldof in Midge Ure, ki sta s številnimi priznanimi glasbeniki sodelovala že v Bandu Aid leta 1984, ko so skladbo Do They Know It's Christmas? posneli z namenom zbiranja sredstev proti lakoti v Etiopiji. Leta 1989 so posneli drugo različico, pri kateri so takrat sodelovala skoraj povsem nova glasbena imena, denimo Kylie Minogue, Chris Rea, Cliff Richard, Lisa Stansfield in Jason Donovan. Tretja različica skladbe pa je nastala ob njeni 20-letnici leta 2004, da bi zbrali sredstva za pomoč sudanski pokrajini Darfur. Svoj glas v superskupini Band Aid 20 je tudi takrat prispeval Bono, ob njem pa še Chris Martin, Dido, Robbie Williams, Joss Stone in drugi. Vokale za tokratno priredbo so posneli v studiju Sarm v zahodnem Londonu, kjer je nastal tudi izvirni posnetek.

ZALOŽBA MLADIKA

vabi na

MIKLAVŽEV SEJEM

od ponedeljka, 1. decembra, do petka, 5. decembra, od 10. do 14. ure

prodajna razstava knjig založbe Mladika za otroke in odrasle v okviru sejma bo ob 12. uri

SREČANJA Z AVTORJI

ponedeljek, 1. decembra: pesnik in pisatelj Marij Čuk
sreda, 3. decembra: pesnik in pisatelj Miroslav Košuta
petek, 5. decembra: urednik Vinko Avsenak o prvi svetovni vojni

Peterlinova dvorana, ul. Donizetti 3, Trst

Kratke

Na SAZU dvodnevni simpozij o vlogi humanistike danes

Na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti je bil 18. in 19. novembra simpozij Humanizem in humanistika. Organizator simpozija Niko Grafenauer je vabljenim govorcem zastavil nekaj vprašanj o vlogi humanistike danes. V uvodnem govoru je zastavil tezo, da je humanistika v krizi, kar negativno vpliva tudi na številna druga področja. Simpozij je odprl predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) Tadej Bajd, ki je poudaril, da ni dovolj, da akademiki opravljajo le delo na svojih področjih, pač pa je pomembna tudi dejavnost na sami akademiji. Prav ta simpozij je eden od tovrstnih dogodkov, ki je po Bajdovih besedah pomemben za celotno "dolino Šentflorjansko". Obenem se je predsednik SAZU zahvalil in čestital akademiku Grafenauerju za organizacijo simpozija in napovedal okoli 30 referatov, za katere upa, da bodo odmevali tudi v javnosti.

Po Grafenauerjevih besedah bo simpozij skušal pokazati, kako je z individualno moralno in družbenim etosom v Sloveniji. Ob tem se Grafenauer sprašuje, kako je mogoče, da je Slovenija po osamosvojitvi zdrsnila na dno evropske lestvice v več pogledih.

Kot je poudaril, brez kulture ni sveta, kar velja za vse vrste kulture - politično, ekonomsko, naravovarstveno, univerzitetno, versko, narodopisno in fizično. Obregnil se je ob nizko stanje duha na Slovenskem, ki je po njegovem mnenju pogojeno z mentalno bedo. "Nobene žive iskre ni, ki bi vzbudila latentne potencialne energije, da

se slovenski svet in država izgrebata iz močvare, v kateri čepimo", je bil pesimističen. Odprl je tudi nerešeno vprašanje sprave. Kot je dejal, "nas bodo Huda jama, Teharje, Rog, Črnogrob in druga grobišča po vojni brez sodbe pobitih in zakopanih na naših tleh opominjali, da smo civilizacijsko in etično pohabljeni nacija, ki se ni zmožna izkupati iz tranzicije".

Vprašal se je tudi o vlogi akademikov v javnosti. Po njegovem mnenju se SAZU kot vrhovna nacionalna ustanova, ki združuje najrazličnejše duhovne profile znanstvenikov in umetnikov, ne sme vpletati v pogrošne politične igre, afere in spopade.

Grafenauerjevemu uvodu je sledil referat filozofa Deana Komela Smiselnost humanistike in smisel človeškega dostojanstva, v dopoldanskem delu simpozija pa so z referati nastopili še Primož Simoniti, France Bernik, Tomo Virk, Irena Avenik Nabergoj, Janko Kos in Marko Uršič. Popoldne so bili na vrsti prispevki Kajetana Gantarja, Borisa Paternuja, Igorja Škamperleta, Roka Svetliča, Braneta Senegačnika, Milčka Komelja in Igorja Grdine.

Za sredo so bili napovedani govorci Marijan Pavčnik, Lenart Škof, Anton Stres, Jože Krašovec, Frane Adam, Rudi Rizman, Hubert Požarnik, Borut Ošljaj, Valentin Kalan, Boris Vezjak, Bernard Nežmah, Ksenija Vidmar Horvat, Marko Pavliha, Andrej Kranjc in Alenka Puhar.

Umrli je režiser in producent Milan Ljubić

Po hudi bolezni je 13. novembra umrl slovenski filmski režiser in producent Milan Ljubić. Njegov filmski opus šteje več deset filmov pretežno dokumentarnega in televizijskega značaja, poseben del njegovega opusa pa sestavljajo portreti uglednih slovenskih ustvarjalcev. Milan Ljubić, rojen leta 1938 v Tuzli, je študiral režijo na Akademiji za igralsko umetnost v Ljubljani. V letih 1966-1967 se je izpopolnjeval na Poljskem ter med letoma 1968 in 1978 sodeloval s poljskimi kolegi pri realizaciji skupnih projektov tako na Poljskem kot v Jugoslaviji. Za sodelovanje na kulturnem področju je bil odlikovan z ordenom zaslug za Poljsko.

Med letoma 1974 in 1978 je bil direktor in umetniški vodja Viba filma, ki ga je ponovno vodil med letoma 1986 in 1989 kot v. d. direktorja in umetniški vodja. Sodeloval je z Evropskim filmskim distribucijskim uradom (EFDO), ki je nastal v okviru prvega programa MEDIA, in bil član Mednarodnega sveta za izobraževalne medije (ICEM). Njegov filmski opus šteje več deset filmov pretežno dokumentarnega in televizijskega značaja, med njimi animirana filma Brodolomci (1968) in Orden (1969) ter dokumentarce Portret meniha (1970), Veseli veter (1972), Pomlad ob žici (1971) in V objemu podzemlja (1971).

Režiral je tudi celovečerec Čudoviti prah (1974-1975), poseben del njegovega opusa pa zajemajo portreti uglednih slovenskih ustvarjalcev, med njimi Lojzeta Lebiča, Staneta Kregarja, Slavka Tiha, Mileta Klopčiča, Mire Mihelič, Franceta Štiglica, Sama Hubada in drugih.

Več Ljubićevih filmov je bilo prikazanih na mednarodnih filmskih festivalih v Krakovu, Benetkah in Zagrebu ter na jugoslovanskih festivalih v Pulju, Beogradu in Celju. Prejel je več nagrad in priznanj - srebrno medaljo Beograd za film Portret meniha, priznanje Metod Badjura za film Čudoviti prah, nagrado CIDALC - mednarodno priznanje za širjenje umetnosti in kulture po filmu za animirani film Orden. Leta 2008 je prejel Badjurovo nagrado za življenjsko delo na področju kinematografije.

Napisal je več strokovnih knjig s filmskega področja in prevedel več gledaliških del in scenarijev, uprizorjenih v Lutkovnem gledališču, na TV Slovenija, v Cankarjevem domu in drugod.

Krstna predstavitev zbirke Goriške Mohorjeve družbe

Knjižni dar ob 90. obletnici obstoja založbe

Goriška Mohorjeva družba, založba z bogato in nepogrešljivo tradicijo, je v ponedeljek, 24. novembra, v prostorih Galerije Ars na goriškem Travniku krstno predstavila knjižno zbirko za leto 2015. V času, ko so po naših župnijah potekale maše ob zahvalni nedelji, so se mohorjani na "zahvalnem ponedeljku" zahvalili Bogu tudi za 90. obletnico delovanja, je v pozdravu navzočim dejal predsednik GMD msgr. Renato Podbersič. Za dolgoletno vodenje družbe ter za skrb in ljubezen do nje se je zahvalil svojemu predhodniku msgr. Oskarju Simčiču. Povedal je, da v odboru iščejo poti za bolj načrtovano in racionalno izdajo knjig, "ki bi še bolj nagovarjale ne le goriško-primorskega človeka, ampak tudi sosednji narod". S sestrskima družbama iz Celja in Celovca se pogovarja o novem poslanstvu Mohorjeve družbe v današnjem času in o skupnih korakih na knjižnem tržišču. Msgr. Podbersič se je nato zahvalil vsem, ki so omogočili letošnjo zbirko: okrog 55 avtorjem Koledarja, ki ga je uredil Marko Tavčar, "simpatično in moderno" grafično opremil Edi Žerjal, prelom pa je delo Mirjam Simčič; Dragu Štoki se je toplo zahvalil za knjigo *Iztrgani spomini*, ki jo je uredila Marija Češčut, spomno besedo napisala Majda Cibic, oblikovanje in prelom pa prispeval Franko Žerjal; za ureditev Črniške kronike Alojzija Novaka, "ki daje poseben pečat zbirki ob okrogli obletnici prve svetovne vojne", se je predsednik zahvalil Renatu Podbersiču mlajšemu in Dragu Sedmaku ter oblikovalcu Pavlu Medveščku, za tisk treh del pa tiskarni Budin in Grafici Goriziani.

Tavčar je letos kot odgovorni urednik koordiniral ekipo, ki je uredila Koledar 2015. "Jeseni 1924, pred 90 leti, je bilo na mizi šest naslovov, 'udje' ali 'člani' GMD so prejeli kar šest knjig".

Razmere so bile drugačne, prostor, ki ga je nagovarjala založba, je bil širši, veliko je bilo avtorjev in književnikov, soustvarjalcev kulturnega humusa, na katerem

nost slovenstvu, krščanstvu, demokraciji in svobodni misli. Nekatere črtice so bile že objavljene v revijalnem tisku, veliko je tudi novih, zlasti takih, ki opi-

je zrasla Goriška Mohorjeva družba. Letošnji Koledar vsebuje 13 sklopov. Prvi nosi poseben pečat tržaškega umetnika Edija Žerjala (ki je Koledar GMD opremil že leta 1961) in je tokrat posvečen "svetniku za vse čase", sv. Frančišku. V raznih poglavjih so prispevki posvečeni življenju - vesoljne in krajevne - Cerkev, naravi in ekologiji, političnim in upravnim vprašanjem, zgodovinskim temam, slovstvu in jeziku, jubilejem in obletnicam ter spominskim člankom, delovanju Mohorjevih družb, prosvetnemu, kulturnemu in vzgojnemu delovanju itd. Prisotnih je tudi nekaj literarnih utrinkov. "Branja je za leto in dan, ni sile!" je dejal Tavčar.

Majda Cibic je o Dragu Štoki, avtorju knjige *Iztrgani spomini*, povedala, da sta bila sovaščana, oba se še vedno rada vračata v rojstni kraj, zato je z veseljem sprejela sodelovanje. "Drago, ki je zelo občutljiva osebnost, v knjigi izpoveduje svoje spomine od otroških let do današnjih dni". Že v mladih letih so ju povezovala vrednote, "ki jih Drago s človeško toplino opisuje v svojih krajših zapisih", to so: preda-

sujejo njegovo delovanje v kulturnem, družbenem in političnem življenju. Na tej poti je srečal tudi osebnosti, ki so pustile globoko sled v njegovem velikem srcu, ki hrani veliko spominov. Drago Štoka je dejal, da je "izredno zadovoljen", da je Mohorjeva družba izdala njegovo šesto knjigo in tako izpolnila njegovo skrito željo. Ta založba je namreč v njegovih otroških letih ohranjala "slovensko bistvo in slovensko srce"; vse to je srkal že kot otrok. Na Gorico ga vežejo močni spomini, Sveta Gora, Simon Gregorčič, tri leta Alojzije-višča, veliko znancev, od Kazimirja Humarja do prijatelja Andreja Bratuža itd. Knjigo je napisal, ker sta ga v zadnjih letih v našem prostoru prizadela dva prizora, ki govorita o napetosti, razdeljenosti in nestrpnosti. Na neki način je želel reagirati. "V zamejstvu nekaj ni v redu, če še danes počenjamo take stvari... Niti do mrtvih nimamo pietete". V eni ali drugi obliki "je sovraštvo še vedno v nas, a tega sovraštva se moramo kot narod rešiti". V ozračju dialoga in sodelovanja "se da narediti veliko dobrega za človeka, za skupnost

in za narod".

V zbirki *Naše korenine* je kot 24. knjiga izšla *Črniška kronika* Alojzija Novaka. Leta 1992 je izšel drugi del kronike, ki je govoril o obdobju 1940-1946; tokrat so objavili prvi del kronike s podnaslovom *Frontno zaledje v Vipavski dolini med prvo svetovno vojno*. "Z izrednim smislom za znanstveno in zgodovinsko vedo sta knjigo uredila Renato Podbersič ml. in Drago Sedmak", je dejal Tavčar. "Eno je vojna po jarkih, drugo je zaledje", je dejal Sedmak. "Vsi udeleženci trpijo". Iz teksta Alojzija Novaka veje pričakovanje jutrišnjega dne. Avtor kronike je podal "priказ življenja, ki ga mlajši ne poznamo". Pripoveduje o letnih časih, hrani, vremenu, boleznih, ki so prihajale z vojno, umiranju, doživljanju ob prihodu vojakov različnih narodov itd. "Kdor bo knjigo vzel v roke, bo razumel, kaj je vojna". Podbersič je dodal, da je knjiga "verjetno eden najboljših dnevnikov iz zaledja soške fronte". Gre za

proniciljivo, mestoma zabavno in hkrati kruto, tragično pripoved o vojni. "Dekan Novak je bil človek, ki ni sklepal kompromisov", bil je vpet v goriško duhovniško srenjo, sooblikoval jo je vse do leta 1967, ko je umrl. Bil je zelo izobražen in razgledan, tekoče je govoril več jezikov, tudi hebrejščino. Decembra 1914 se je znašel v Črničah, junija 1915 je začel pisati kroniko in jo redno pisal do leta 1922. Drugi del *Črniške kronike*, ki je izšel pred 22 leti, je "odlična analiza državljanske vojne, komunistične revolucije na Primorskem med drugo svetovno vojno". Kronika, ki je bila pravkar objavljena, je zelo bogata in bo gotovo doživela topel sprejem pri bralcih, pa tudi pri raziskovalcih. Dopolnjujejo jo avtorjev življenjepis, okrog 500 opomb in bogat izbor tudi prvič objavljenih fotografij.

Tavčar je na koncu spregovoril še o stenskem koledarju, ki je letos ugašen na prvo svetovno vojno: na platnici je posnetek s papirjem Franciškoma na pokopališču v Foljanu, na notranjih straneh pa so slike sakralnih objektov vzdolž soške fronte.

PIKA NA (PESM)I Majda Artač Sturman

Zmeraj krasna je narava

Zarja rujna se razliva,
veličastni se snežniki
čez plavoto neba
kopljejo v tresočem zlatu.
In meglice nežne, lahke
plavajo po zračnem morju
kakor ladjice leteče.

V nebu, dirno veslajoče,
zlato sonce se pripelje,
iz svetov nam še neznanih
se vzdiguje na obnebuju,
svit in žar krog razliva.
Po gozdičih in po gajih
zadonijo čudni zbori,
nežni, bistri mili glasi,
pevajoči slavo Boga.
Rahli veter v polju ziblje
rožic kronice leskeče,
iz pereščkov v njih gorečih
se zasveti svetla solza,
nemo znamenje radosti,
stvarniku solzica hvale.
Penice srebrne spušča
po kamenčkih skoz livado
potok čisti in prepeva

žuborečo svojo pesem
skupno z zbori vsega stvarstva.
In z radostjo napolnjeno
mora srce izdihniti:
Oprekrasna je narava!

Josipina Urbančič Turnograjska
(1833 - 1854)

Mlada avtorica ode o naravi (poleg zgornjih verzov zajema še tri dele), rojena kot hči graščaka na gradu Turn pri Predgradu, literarno, glasbeno in jezikovno izobražena in razgledana narodnjakinja, je znana predvsem kot prva slovenska pisateljica. Resnici na ljubo je sočasna kulturna srenja posvečala veliko več pozornosti političnemu in družbenemu delovanju njenega moža Lovra Tomana kot pa njenim pripovednim spisom oziroma povesticam, v katerih nastopajo ženske junakinje.

Zdaj pa k barvitosti pesmi in

božajočemu ritmu, ki še vedno lahko osvaja ljubitelje poezije. Ob smiselnem glasnem branju se ti duša napolni s pomirljivo sliko slovenske pokrajine: rujna (zlato rumena) zarja z odtenki pozlati bele snežnike na ozadju modrega neba, kaj kmalu pa se pokaže oziroma pripelje zlato sonce. Začnejo se zbujati žgoleči ptičji zbori, na cvetju se zaleskeče rosa, svoj doprinos pa dodaja srebrno se peniči žuboreči potok. Ob vsej tej lepoti se občudovanju stvarstva in Božje slave pridružuje človekovo srce. Zanimiva se mi zdi prispodoba lahkih meglic, ki spominjajo na leteče ladjice, in glasovno

slikanje z aliteracijo (npr. *zarja rujna... ladjice leteče... svetla solza... stvarniku solzica...*) Še pogled na pomanjševalnice (*ladjice, gozdiči, rožice, kronice, pereščki, penice, kamenčki*), ki prej kot idilično zvenijo prikupno, ljubko. Seveda gre za čisto romantiko, a kolikšno pozornost namenja žensko oko barvni paleti prebujajočega se dne!

Josipina Urbančič
Turnograjska

Bralni namig: življenjsko pot in lik Josipine Turnograjske prikazuje roman *Šepet rdeče zofe* pisateljice Mire Delave.

Obisk visokega gosta v Trstu

Avstrijski nadvojvoda Georg Habsburški je obiskal mesto v zalivu

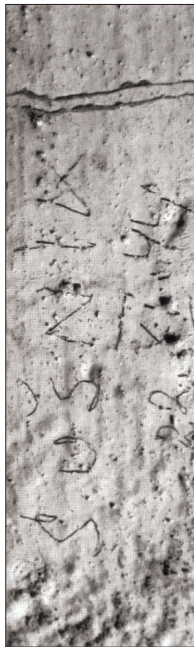
V petek, 7. novembra, je Trst obiskal avstrijski nadvojvoda Georg Habsburški. Visoki gost je sin pokojnega avstro-ogrskega prestolonaslednika Otona Franca Jožefa Habsburškega in vnuk avstro-ogrskega cesarja in kralja blaženega Karla I. in cesarice Zite. Uradni obisk se je začel na Velikem trgu v palači deželne vlade, kjer je nadvojvoda z diplomatsko delegacijo sprejela predsednica Dežele Furlanije Julijske krajine Debora Serracchiani. Med pogovorom s predsednico dežele je nadvojvoda poudaril pomen Trsta v habsburškem imperiju ter da se zgodovina tega mesta neizbrisno navezuje na nadvojvodsko rodbino, ki je v Trstu vladala od leta 1382. Teme pogovora so se nato sukale okoli evropske politike. Georgov oče Oton je bil med ustanovitelji Evropske unije in preko dvajset let član Evropskega parlamenta, kateremu je tudi za krajše obdobje predsedoval. Nadvojvoda Georg je med drugim izredni ogrski veleposlanik za EU. Po pogovoru so si člani delegacije z nadvojvodo ogledali palačo deželne vlade, ki je bila nekoč palača avstrijskega Lloyda. Nadvojvoda je občudoval tri metre visoka umetniška portreta cesarja Franca Jožefa I. in cesarice Elizabete, ki sta v veliki dvorani omenjene palače. Habsburškega princa je v Trstu spremljal Marco Manin. Kot častni gost je princ prisostvoval slovesni sv. maši ob 10-letnici razglasenja za blaženega cesarja Karla I. Nadvojvodov prihod v Trst so počastili v tržaški stolnici predsednica tržaške Pokrajine Maria Teresa Bassa Poropat, dekan tržaškega diplomatskega zbora češki konzul dr. Petiziol, avstrijska konzulka v Trstu, N. E. veleposlanka Central European Initiative Margit Waestfelt in vrsta drugih osebnosti iz tržaškega javnega in političnega življenja. Bogoslužje v čast blaženemu Karlu I. je vodil tržaški nadškof msgr. Crepaldi. Nadškof je v pridigi navzočim vernikom, ki so napolnili katedralo, prikazal cesarja Karla I. kot velikega poslanca miru. Orisal je vse njegove vrline in poudaril njegovo vdanost katoliški Cerkvi. Msgr. Crepaldi je izrazil, da je z velikim zadovoljstvom in veseljem obhajal to daritev za blaženega Karla I., ki je med drugim tesno povezan s Trstom. Sv. maša je bila v italijanščini, slovenščini in nemščini. Pod vodstvom Edija Raceta in z orgelsko spremljavo prof. Tomaža Simčiča je pel zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, ki je dodatno obogatil bogoslužje s slovenskimi liturgičnimi pesmimi. Po blagoslovu je zadonela še cesarska himna bolj znana kot "Bog ohrani", zatem je nadvojvoda v spremstvu ostalih gostov zapustil stolnico in se napotil v mesto.

Slavko Zelen in Tugomir Sušnik

Pozabljeni žrtvi boja za svobodo

D ne 22. novembra 1944 so nacisti na strelišču na Opčinah ustrelili šest borcev za svobodo. Njihova trupla so nato sežgali v edini krematorijski peči v Italiji, in sicer v tržaški Rižarni. Dva izmed njih, Slovenca, 19-letni Tugomir Sušnik in 35-letni Milovan (za prijatelje Slavko) Zelen, sta bila člana Državne obveščevalne službe (DOS) v sklopu Jugoslovanske vojske v domovini oz. slovenska četnika. V Trstu sta bila zadolžena za pomoč obveščevalni skupini, ki je v korist zahodnih zaveznikov delala pod vodstvom Jožeta Golca. Njunemu spominu so

Grafit s priimkom Sušnik
v celici Rižarne

se ob 70-letnici usmrtitve v soboto prvič poklonili nekateri svojci, ki so prišli iz Ljubljane in obiskali kraje njunega trpljenja na Tržaškem.

Obisk se je začel zjutraj na Opčinah. Svojci so postali pred spomenikom, ki so ga postavili v spomin na 71 talcev, ki so jih sedem mesecev pred Zelenom in Sušnikom ustrelili ravno na tistem mestu, njihova trupla pa so bila prva, ki so jih kdaj sežgali v Rižarni. Sušnikova nečaka prof. Tugomir Sušnik (v tej veji družine se je uveljavila ta oblika koroškega priimka), ki nosi po stricu ime in je profesor na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani ter priznan slikar in letošnji Jakopičev nagrajenec, in njegov brat Dejan, ki je podjetnik, sta se z gospema poklonila spominu na strica najprej pred spomenikom na openskem Pikel-

cu. Tam so prebrali tudi pismo, polno hvaležnosti, sorodnice Slavka Zelena, ki se pietetnega srečanja ni mogla udeležiti. Časnikar in raziskovalec Ivo

Jevnikar je nato spregovoril o omenjenih žrtvah ter o obveščevalni mreži, v kateri sta delovala. Slavko Zelen je bil manj znani, najmlajši brat vojaškega voditelja Tigra Danila Zelena, ki je padel na Mali gori kot prva žrtev v bitki proti italijanskemu okupatorju. Skupaj s Sušnikom je v času pred aretacijo deloval v obveščevalni službi jugoslovanske vojske, ki je bila zvesta kralju in vladi v Londonu. V Trstu sta bila del Vauhnikove mreže in sta zbirala informacije o dejavnosti nemških sil na tem območju. Postojanko sta imela v stanovanju v ulici Giustinelli, v mestnem središču. Nemška policija ju je aretirala konec septembra ali v začetku oktobra 1944

med valom aretacij, ki so zajele Jožeta Golca in njegove sodelavce, a tudi njegove znanke in slučajne zveze. Tako je aretirala družino, pri kateri je živel, patra Placida Corteseja v Padovi, slikarja Zorana Mušiča in predstavnik Slovenkega Rdečega križa v Benetkah, duhovnika Petra

Šorlija v Trstu in vrsto drugih. Odpeljala jih je na sedež gestapa na Oberdankovem trgu ter v korojske zapore. Nekatere zapor-nike so nacisti mučili in zaslisevali, druge deportirali v taborišča, nekatere pa usmrtili. Tugomir Sušnik in Slavko Zelen sta manj znani oz. zamolčani

žrtvi, ki med drugim izpričujeta, da so bile sile, ki so se tudi v Trstu

položljivih virih naj bi bila Sušnik in Zelen skupaj z drugimi

Pred spomenikom na Pikelcu (foto D@mjan)

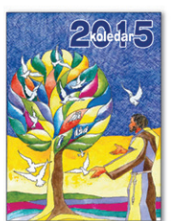

je povedal Ivo Jevnikar. Skupina svojcev se je nato podala v tržaško Rižarno. Po doslej raz-

bojevale za zmago nad nacisti in za osvoboditev slovenskega naroda izpod okupatorja ter pri tem sodelovale z zavezniki, bolj pisane od tistih, ki jih navadno ponuja zgodovinopisje, štirimi zaporniki prepeljana na Opčine iz koronejskih zaporov, vendar grafit v Rižarni v celici številka 5, kjer jasno beremo "Sušnik" in datum "22. XI. 44", kaže, da je bil Tugomir Sušnik pred ustrelitvijo tudi v Rižarni. Sušnikova nečaka sta omenjeno celico obiskala in si od blizu ogledala grafit, zadnjo sled pred smrtjo, ki jo je pustil njun stric. Sprehodila sta se po tem kraju trpljenja, si ogledala razstave, prisluhnila pričevanjem, postala pred spomenikom in številnimi spominskimi ploščami ter se zamislila nad stopnjo gorja, ki jo je takrat zmogel človek.

NARODNA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA in GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabita na
predstavitve knjižne zbirke GMD
za leto 2015

KOLENDAR 2015

Alojzij Novak
ČRNIŠKA
KRONIKA

Drago Štoka
IZTRGANI
SPOMINI

V NARODNI IN ŠTUDIJSKI KNJIŽNICI
v sredo, 3. decembra 2014, ob 17.30
Ul. Sv. Frančiška 20 - Trst

Slavko Zelen

Praznovanje na Proseku in Kontovelu
Martinovanje kot spodbuda

V torek, 11. novembra, smo obhajali god sv. Martina. V vseh vinorodnih krajih poznajo pregovor, da "sveti Martin iz mošta dela vin" in da je to čas, ko mora biti vino pretočeno in zori ter ga že pijemo kot novo vino. Zlasti v vaseh, kjer imajo za farnega zavetnika tega svetnika, je bilo praznovanje še posebej praznično, marsikje je bil na ta dan tudi sejem, tako npr. je že več stoletij poznan praznik in Martinov sejem na Proseku. V zadnjih letih pa proseško praznovanje prerasča obliko, ki so jo poznali dolga desetletja, in postaja vse bolj pomembna priložnost tudi za turistično in splošno predstavitve kraja in njegovih znamenitosti. To možnost bo mogoče s prihodnjim letom prav gotovo še bolj uveljaviti, saj sta proseško gospodarsko društvo in tržaška trgovinska zbornica prav na začetku letošnjih prireditev podpisala dogovor - konvencijo, na osnovi ka-

tere bo društvo za dobo desetih let dodelilo del svojih prostorov ob združni gostilni, da bi v njih uresničili tako imenovani Dom prosekarskega. Končno se torej začneja uresničevati protokol iz leta 2010 o zaščiti vina prosecco DOC oz. dogovor, ki je bil dosežen leta 2012 po prizivu, ki so ga vložili konzorcij kraških vinogradnikov, tržaška trgovinska zbornica in kmečka stanovska organizacija. Z veseljem lahko ugotovljamo, da se je v zadnjih letih vendar okrepila med ljudmi zavest, da je martinovanje lahko predvsem priložnost, da lepe navade, ki zadevajo 'krst' mladega vina, izkoristijo za to, da soudeleženi pri tem poglobijo tudi druge vidike. Vinogradništvo namreč ne pomeni le pridelovanja alkoholne pijače, ki lahko človeka oropa zdravja in razuma. Go-

jenje vinske trte v takih pogojih, kot jih poznamo pri nas, tako na Krasu kot v Bregu, je namreč edini smotrni način izkoriščanja brežin, na katerih bi bilo skorajda nemogoče uspešno pridelovati poljščine. Vinogradništvo torej pomeni tudi skrb za urejeno okolje in vse bolj možnost ustvarjanja

Foto Damjan

delovnih mest. V primeru Proseka in Kontovela pomeni predvsem ožvitev brega, ki je bil v zadnjih 50 letih bolj opuščen. Z velikimi napor, birokratskimi in drugačnimi težavami se obnavljajo pašni, spet se zasajajo trsi, spet se oživljajo stari načini vinifikacije in priprave slavnega prosekarskega

vina, o katerem je pohvalno pisal že Valvazor in ki so ga pridobivali in ga ponovno pridobivajo tako, da s pretakanjem prekinjajo vrenje mošta. Prosekar je torej sladko, ne povsem povreto in nekoliko peneče se vino. Martinov praznik na Proseku, ki že stoletja privablja velike množice iz bližnje in daljne okolice, pa je bil zlasti v preteklosti priložnost, da so s prodajo novega vina ljudje primerno zaslužili. Razveseljivo je zato, da sta se za ponudbo svojega prosekarskega, ob tako rekoč uradni penini, ki jo je pripravil Andrej Bole od Piščancev, odločila še dva domačina, se pravi Žarko Bukavec, ki je svoj pridelek ponujal v domači osmici, in Davorin Danev, čigar prosekar so lahko pili gostje osmice, ki jo je na svojem sedežu v Soščevi hiši na Proseku ponujala godba na pihala Prosek. Prav tako je za razvoj vinogradništva zelo vzpodbudno, da so ob uradni degustaciji priredili tudi ljudsko pokušno vin proseških in kontoveljskih vinogradnikov. Na sam god sv. Martina je tako ljudska komisija izbirala med deseti-

mi vzorci belih vin. Gre za pobudo, ki lahko bistveno prispeva h kakovostni rasti pridelka. Kmečka zveza pa je na martinovo poskrbela tudi za organizacijo kmetijskega sejma, na stojnicah so ponujali domače pridelke in izdelke, med drugim kraške suhomesnate dobrote, sire, različne vrste medu, olje iz Brega in novo vino. Na prodaj so bila tudi ekološko predelana jabolka in jabolčni sok iz Benečije. Martinovanje na Proseku gre torej v pravo smer, povezuje vsa društva in ljudi, a tudi javno upravo, saj je pri organizaciji v prvi vrsti angažiran rajonski svet za Za-

hodni Kras, ki skrbno koordinira ves program in poskrbi za vse potrebne ukrepe in posege, da lahko praznovanje steče. Ko človek vidi zadoščenje v očeh starih in tudi mladih vinogradnikov, lahko res z nekaj več optimizma verjame, da bodo pašni v bregu spet urejani in bodo nosili svoj sad. Marsikaj se je premaknilo in čez deset let bo v bregu pod Kontovelom in Prosekom tja proti Križu prav gotovo več novih vinogradov in oljčnih nasadov. Seveda ne bo lahko in tudi ne enostavno, vendar ne smemo biti malodušni. Kjer je volja, tam je pot!

M. T.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST

vabi na

revijo odraslih zborov

PESEM JESENI 2014

sobota, 29. t.m., ob 20. uri
Športni center Zarja v Bazovici

Škedenjski praznik z novo stensko poslikavo

Nedeljski blagoslov pred domom Jakoba Ukmarja

Na pročelju doma Jakoba Ukmarja v Škednju se po novem blešči stenska poslikava, ki so jo minulo nedeljo odkrili s pravim vaškim praznikom. Eden gostejše poseljenih tržaških predelov je javnosti dokazal edinstveno homogenost skupnosti, ki se še vedno srečuje, pogovarja in enostavno živi. Duhovnik Dušan Jakomin je nedvomno najbolj zaslužen za novo umetniško pridobitev te "vasice v mestu", saj z duhovno vnemo in neumorno energijo spodbuja in povezuje Škedenjce že več kot pol stoletja. Dolgo se

je posvetoval z domačini in k sodelovanju povabil umetnika Renata Manuelija, ki se je prvič preizkusil s tako obsežnim delom. Velika in zelo barvita stenska poslikava predstavlja štiri izseke "tradicionalnega" Škednja, štiri elemente, ki ponazarjajo zgodovino in identiteto tega mestnega okraja. Cerkev je najstarejša stavba na griču, krušna peč predstavlja znani škedenjski kruh, ljudska noša narodno in lokalno identiteto, spodnja figura

pa prikazuje delavce železarne, ki je domačinom desetletja nudila glavni zaposlitveni vir. Pred blagoslovom je g. Jakomin med številne prisotne povabil tudi predstavnike

oblasti, prijatelje, skavtsko skupino, narodne noše in umetnika samega. Tržaško občino je predstavljala podžupanja Fabiana Martini, ki pomen stenske umetnine razumeva ne le kot enoto spominjanja preteklosti, ampak tudi kot opomina na to, kar je vredno ohranjati v prihodnosti. Njeni simboli so močni in jasni. Martinijeva je izpostavila predvsem zakoreninjeno identiteto, pomen dela, ki daje človeku dostojanstvo ter kruh kot opozorilo na primarne dobrine v teh kriznih časih. Stenska umetnina bo torej še ena priložnost za srečevanje, saj so ljudje tisti, ki oživljajo mesto. Zahvali sodelujočim je umetnik Renato Manuelli dodal iskren objem Škedenjcev g. Jakominu, ki je v tržaškem središču dobesedno živa legenda. Svoj blagoslov je Jakomin utemeljil z vrednotami lepote, dobrote in sočutja ter poudaril pomen medsebojnega spoštovanja kot dokaz, da lahko tudi v Trstu sobivajo taki in drugačni, med seboj različni posamezniki.

Radosten "vaški" praznik se je nadaljeval v prostorih doma, ki ga krasijo črno-bele fotografije ljudskih prizorov iz preteklosti. Za glasbeno spremljavo je poskrbel trio Marka Manina, zapeli pa smo vsi, in sicer slovensko Zdravljico ter napitnico Živijo, oj živijo.

Na mnoga leta, Škedenj!

Jernej Šček

Obvestila

Župnija Sv. Križ in Slomškovo društvo prireja koncert duhovne glasbe z izvedbo Bibličnih pesmi op. 99 Antonina Dvoraka v priredbi Marca Sofianopula za glas in orgle. Izvajala jih bosta sopranistka Tamara Stanese in organist Tomaž Simčič. Svetopisemska besedila bo recitiral Tomaž Susič. Koncert bo v svetokriški župnijski cerkvi v nedeljo, 30. novembra, ob 18.00. Vabljeni vsi.

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek, 1. decembra, v Peterlinovo dvorano, Donizettijeva 3, na srečanje z Guidom Barellom, avtorjem knjige o polpretekli romunski stvarnosti "La tortura del silenzio". Knjigo in avtorja bo predstavil Miro Opelt. Začetek ob 20.30.

Maša v ITIS-u (ul. Pascoli 31) – v Marijinem in predbožičnem duhu – z

obiskom tamkajšnjih gostov, bo v sredo, 10. decembra 2014: ob 16.10 molitev rožnega venca, ob 16.30 sv. maša, ki jo bo daroval g. Klemen Zalar, sodelujejo župnijsko občestvo od Sv. Vincencija, slovenski verniki in Vincencijeva Konferenca.

Darovi

Za misijonarja Pedra Opeko: s hvaležnostjo za prijaznost dr. Irene Tavčar, daruje N. N. 100 evrov.

Za rojansko glasilo Med nami darujeta Anita Podobnik 10 evrov in Lizeta Janežič 30 evrov.

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: župnija sv. Vincencija 60 evrov, Marjanca Prosen 20 evrov.

Darove lahko nakažete tudi po: ZADRUŽNI KRAŠKI BANKI IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan via Cordaroli 29 34135 Trst

Gregor Čušin v Finžgarjevem domu

Tudi levi razbojnik ima svojo vero

Tudi letos društvo Finžgarjev dom z Opčin ponuja niz mesečnih srečanj, na katerih bodo priznani gostje spregovorili o tem, kako iskati pot do sebe in do drugih. Minuli četrtek smo doživeli gledališko izpoved človeka, ki se pogosto znajde na "napačni strani". Svojo vero, vero levega razbojnika je v predstavi, ki to ni, izpovedal

igralec in pisec Gregor Čušin. Ob poklicnem delu v Mestnem gledališču ljubljanskem ga poznamo kot avtorja monodram ali monokomedij ter pisca kolumn in komentarjev za Družino in Ognjišče. V njih se predano opira

Gregor Čušin

na svetopisemska besedila, ki jih oživlja z duhovitimi anekdotami in provokativnimi stališči.

V *Veri levega razbojnika*, tako je namreč naslov zanimivega monologa, ki je bolj kot predstava izpoved avtorjeve doživete vere, se Čušin sprašuje, kaj "je bilo" z odpisanim, s pogubljenim razbojnikom na levi strani Kristusovega križa. Zgodba od Dismasu in Gesmasu, ki jo zapiše apostol Luka, je le polovična. A bi desni, dobri razbojnik spregovoril in javno izpovedal svojo vero, če ga levi ne bi izzval? Čušin verjame, da je prav levi s svojimi grehi odprl desnemu pot v večnost – zakaj ne bi bil torej tudi on odrešen?

/ str. 14

Jernej Šček

DSI Okrogla miza o časniku.si Spletni magazin klasično liberalen

Časnik. si je spletni časopis, ki je nastal pred štirimi leti in hoče biti alternativen; zavzema se za konservativno politiko in kapitalizem neoliberalističnega kova. Urednik spletnega časopisa Jani Drnovšek je v Društvu slovenskih izobražencev vodil okroglo mizo z rednim sodelavcem, zgodovinarjem Renatom Podbersičem ml. in občasnim sodelavcem ter predsednikom Združenja novinarjev in publicistov Tinom Mamičem. Pred tem so vsi zbrani voščili predsedniku DSI Sergiju Pahorju, ki je praznoval častiljivih osemdeset let ali, kakor je povedal Marij Maver, je "srečal Abrahamo".

Pri spletnem magazinu z mero so se odločili, da skušajo biti klasično liberalen glasnik, ki skuša osvetliti slovenski prostor. Klasični liberalizem je prava definicija ekonomskega modela, ki je danes pojmovan kot najboljši: daje svobodo podjetništvu, poudarja etiko in uspešno poslo-

vanje. Podbersič je mnenja, da je konservativno antiklerikalno in ni več za današnje čase. Prav tako še vedno uporabljamo pojma levi in desni, kar je zastarelo. Tino Mamič je opozoril na današnje medijsko območje in njegove značilnosti, še prej pa je poudaril razliko med demokratičnim Združenjem novinarjev in publicistov, to je stanovskim združenjem, in Društvom novinarjev Slovenije, ki ga je ustanovila partija in je še vedno njena podaljšana roka. Čeprav je glede medijskega prostora bil pred leti optimističen, je danes mnenja, da ne dosega še dovolj velikega kroga ljudi, poleg tega se srečujemo z apatijo ljudi do politike in gospodarstva. Dejstvo je, da so slovenski mediji političen projekt, ne pa informativen medij. Časnik. si je nastal pred štirimi leti, da bi se družba razvila v zdravo družbo in krepila dobre odnose, a s svojim delovanjem jim tega ni uspelo doseči. To nam priča o neuravnoteženosti slovenskega medijskega prostora.

Zgodovinar Podbersič je opozoril na dejstvo, da so časopisi odvisni od politike in samocenzure. Dejal je, naj ne pozabimo, da je prav Komunistična partija Slovenije ustanovila ljubljansko FDV. Prisotnim je priporočil branje knjige *Padle maske* Zdenka Roterja, ki to čudovito obrazloži. Sam je navedel primer, kako so poročali o dogodku, da je pred prvim novembrom

Renato Podbersič, Jani Drnovšek in Tino Mamič (foto D@mjan)

predsednik državnega zbora dr. Miran Brglez položil venec na Frankolovem in v Teharjah, s tem da so v časopisu z enim stavkom v skopih obrisih povedali, kaj se je zgodilo na Frankolovem, medtem ko so o Teharjah zamolčali. To predstavlja neuravnotežen primer poročanja, kako je no-

vinarsko delo samocenzurirano in kako smo pogosto priča posploševanju. Mamič se je spraševal, katera je vloga bralcev oziroma poslušalcev. Sam je mnenja, da lahko veliko naredimo sami. Čeprav so pisma bralcev veliko brana, so cenzurirana. Edini trije verodostojni mediji so Demokracija, Reporter in Ognjišče. Izstopiti moramo iz nemega opazovanja na aktivno stran.

Ob koncu je Podbersič opozoril, da še vedno govorimo o Sloveniji, čeprav bi morali govoriti o enotnem slovenskem kulturnem prostoru. Prav Časnik razbija ta stereotip, saj se je povezal z našim tednikom in pred kratkim tudi z Buenos Airesom. Ker je bil Trst pred sto leti največje slovensko mesto, je vsakega povabil, naj se odzove na aktualne razmere in napiše kolumno oziroma komentar za časnik. si, saj bi bilo prav to dodana vrednost večera v smeri ustvarjanja enotnega slovenskega kulturnega prostora.

Šin

Nova sezona opernega gledališča Verdi v Trstu

V programu je tudi SNG Opera in balet Ljubljana

S tati in novi abonenti tržaškega opernega gledališča Verdi bodo morali pohiteti, saj imajo letos le mesec dni do konca abonmajske kampanje. Intendant gledališča Claudio Orazi je prejšnji teden predstavil vsebine letošnjega programa, ki se bo pričel 18. decembra in se bo končal julija 2015. Odprtje bo potekalo v že napovedanem sodelovanju s festivalom v Bayreuthu in z operno hišo v Leipzigu, ki sta uprizorila

manj znano opero *Das Liebesverbot*, ki bo prvič izvedena v Trstu in o kateri so koproducenti povedali, da gre za najbolj "italijansko" od Wagnerjevih oper. Januarja bo sledilo klasično Verdijevo delo *Nabucco* z Dimitro Theodossiou v vlogi Abigaille in pod vodstvom Giampaola Bisantija. V tem primeru gre za meddeželno sodelovanje z dvema gledališčema iz Veneta (Padova in Bassano del Grappa). Sodelovanje z Maggio Musicale Fiorentino

se bo uresničilo v izvedbi dveh oper, ki sta bili zadnjič uprizorjeni v Trstu pred dvajsetimi leti. Prva bo Gluckova mojstrovina *Orfej in Evridika* pod vodstvom Filippa Marie Bressana in z alternativo Laure Polverelli in Marine Comparato v vlogi Evridike. Druga pa bo beneška freska *Il cimpello* Ermanna Wolfa Ferrarija, v kateri bo nastopil priljubljen življenjski in umetniški par Daniela Mazzucato in Max Rene' Cosotti.

Od maja do julija bo veselo vzdušje pospremlilo gledalce v poletje z dvema komičnima ope-

Aron Stiehl

Dimitra Theodossiou

Eva Mei

Hirofumi Yoshida

Daniela Mazzucato

Stefano Vizioli

rama. Režiser Stefano Vizioli bo podpisal reprizo uprizoritve opernega gledališča v Bolgini, Donizettijevo opero *Don Pasquale*. Giuseppe Verdi pa se bo po-

novno pojavil v letošnji sezoni s svojo poslednjo operno mojstrovino, ki je tudi njegova edina komična opera: *Falstaff* bo namreč ob koncu sezone z uprizoritvijo v režiji Roberta de Simoneja in pod vodstvom Joseja Miguela Perez - Sierre.

S podporo in spodbudo tržaškega župana se bo gledališče povezal s SNG Opera in balet Ljubljana, ki bo gostovalo maja z baletno predstavo *Labodje jezero*. Kot sta

povedala direktor slovenske operne hiše Peter Sotošek Štular in vodja baleta Sanja Nešković Peršin, bo šlo za klasično baletno predstavo s sodobno vizualno podobo in s koreografijami, ki jih je po Petipaju ustvarila ameriška koreografinja Lynne Charles.

Pred mikrofonom sta na novinarski konferenci stopili še odbornika za šolstvo Antonella Grim, ki je pohvalila nadaljevanje sodelovanja s šolami (dijaki redno obiskujejo operne predstave), in še predsednica društva Prijateljev operne glasbe Elisabetta d'Erme, ki je potrdila dolgoletno podporo gledališču in zanimanje za program, kateremu bodo člani namenili srečanja in predavanja.

PAL

S 1. strani Svet glasbe ...

Njegovi sta tudi kantata *Kolednica mladinskih brigad* na besedilo Otona Župančiča in opera *Partizanka Ana*. Zložil je tudi pesmi za mladinske in otroške zборе ter scen-sko glasbo. Po njegovih skladbah je poseglo tudi enajst izmed sedemnajstih zborov iz Goriške, Tržaške, Benečije, Koroške in Slovenije, ki so se udeležili letošnje Cecilijanke. Spored treh pesmi je bil pri posameznih zborih kar raznolik. Prevladovala so ljudske pesmi, tudi s hudomušno vsebino, v različnih

kletc, razveseljiv podmladek; ŽePZ SPD Trta, Žitara vas na Koroškem (Špela Mastek Mori), ki deluje šele od letošnjega marca; MoPZ Štmarver (Nadja Kovic), MePZ F. B. Sedej, Števerjan (Aleksandra Pertot, klavirska spremljava Martina Hlede); MoPZ Kras, Opatje selo (Pavel Pahor); MePZ Štandrež (Goran Ruzzier), ki je po *Venčku primorskih pesmi* v priredbi Patricka Quaggiata, podkrepjenem z mimiko, podaril publiki še dodatek. V soboto je zbrano občinstvo nagovorila Martina Valentinčič, predstavnica SKPD F. B. Sedej iz

no pregledati partituro, "iskati intonacijo, ton, jakost zvoka, izraziti besedilo in najti ravnesje med vsem tem. Dobrega zbora ne sestavljajo odlični solisti: zbor poje dobro, če pevci – tudi povprečni – pojejo, dihaajo, čutijo skupaj. Takrat bo nastop dober in nastop ni dober, ko je najboljši v absolutnem merilu, ampak ko je za stopničko boljši od prejšnjega, ko zbor resnično poje, ko z odra zazveni, kot da bi pel en sam". Valentinčičeva je svoj nagovor sklenila s citatom raziskovalca glasbene zgodovine: "V dolgi zgodovini človeštva so bili časi, ko je bila glasba v središču človekovega in družbenega življenja; in bili so to srečni časi". Da, to so bili srečni časi, saj je svet glasbe posut z biseri idealov resnice in lepote. Vsem pevcem in dirigentom želim, da bi te bisere znali znova in znova odkrivati in jih velikodušno delili z vami". Franka Padovan pa je v nedeljskem nagovoru dejala, da si prireditelji vsa-

MePZ Lojze Bratuž (foto DP)

priredbah, ki so ogrele poslušalce. Nekateri zborovski sestavi, ki si zastavljajo zahtevnejše cilje, so odbrali izvajalsko težje pesmi, tudi iz tuje glasbene literature. Pred številnimi poslušalci so se v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici v soboto, 22. novembra 2014, predstavili MePZ Mirko Špacapan, Podgora (zborovodja Peter Pirih), ki je nastop začel s Simonitijsko na ljudsko besedilo *Jaz pa vrtec bom kopala*; italijanski oz. furlanski gost MePZ Coral di Lucinis (Marco Fontanot), ki je dve pesmi zapel v furlanščini; MePZ Rupa – Peč (Zulejka Devetak); Višarski oktet (Anna Maria Missoni), ki so ga dragi rojaki iz Kanalske doline ustanovili pred tremi leti, da bi nadaljeval poslanstvo ženskega zbora; MoPZ Mirko Filej, Gorica (Zdravko Klanjšček); novo-

Števerjana, v nedeljo pa predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete Franka Padovan. Valentinčičeva, sama že dolgo let pevka v števerjanskem zboru F. B. Sedej, je poudarila priljubljenost Cecilijanke, ki nudi prvi pomembnejši nastop v začetku nove pevske sezone pred domačo publiko in je priložnost, da pevci razkrijejo načrte za novo sezono ter prisluhnejo ostalim zborom. Pri tem je zanimivo videti, kako je stanje v drugih pevskih sestavih, ali se jim je pridružil kak nov pevec ali celo

ko leto prizadevajo, da bi Cecilijanka ostala revija ljubiteljskih pevskih zborov, "predvsem takih, ki so vraščeni v goriško stvarnost". Opozorila je, da so se nekateri naši zbori uveljavili tudi na tekmovanjih v tujini in prejeli odličja. "Ti zbori so naš ponos in so ambasadorji slovenskega petja". Nastopi v tujini odpirajo nova obzorja in so zelo poučna izkušnja, ki prinaša bogatitev na naše zborovsko področje. "V zborih se zbirajo ljudje, ki ljubijo pesem in petje, zato po njih spregovori duh ljubezni do slovenske pesmi in besede", je dejala Padovanova in na kratko spregovorila o plodovitem skladatelju Radu Simonitiju, kateremu je bila, kot rečeno, posvečena letošnja goriška zborovska revija. "Vsaka muzika, ki je dobra, bo ostala večno živa! Vsem

MePZ Rupa-Peč z zborovodkinjo Zulejko Devetak (foto DP)

pevovodja. Zborovodje pa si na njej lahko izmenjajo mnenja ali celo partiture in potožijo zaradi morebitnih težav. Valentinčičeva je dejala, da se na Cecilijanki kujejo tudi skupni načrti. "Cecilijanka je praznik, praznik pevcev, korepetitorjev in dirigentov, melodij in petja", je naglasila Valentinčičeva in povedala, da se posameznik približa petju iz različnih vzrokov: "Nekaterim je glasba življenjsko poslanstvo, drugim je preprosto všeč peti, spet drugi čutijo neko odgovornost za kulturno ali versko delovanje v kraju, kjer živijo, nekateri so se le odzvali povabilu prijatelja in si mislili: 'Grem samo enkrat, da bo zadovoljen ...', potem pa se navdušijo in postanejo 'zvesti pevci'". Spomnila pa je tudi, da je včasih po napornem dnevu iti na vaje kar težavno, dirigent je pač zahteven, želi zbravnosti. Takrat sta domači kavč in televizija bolj privlačna. "In vendar je skrivnost zborovskega petja prav v tem, da premagamo lenobo ali nejevoljo, da se ozremo okoli sebe in začitimo skupino, da z združenimi močmi naredimo korak naprej". Za dober nastop je potrebno marsikaj, poleg vztrajnih vaj je treba na drob-

mladem ustvarjalcem želim povedati: muzika se piše s srcem, ne pa z logaritmi v roki", je Padovanova navedla Simonitijsve besede in jih podkrepila s Slomškovimi: "Pesem je za človekovo dušo kot materino mleko za dojenčka". "Star postaneš takrat", je dejala, "ko te pesem ne navdušuje več. Kdor ljubi pesem, ostane večno mlad". Med občinstvom, žal, že tretje leto ni bilo v novembru l. 2011 nena doma umrlega prof. Andreja Bratuža, ki je vsa leta zvesto spremljal Cecilijanko in kot glavni urednik Novega glasa večkrat o njej tudi poročal v našem tedniku. Sobotnega večera se je pa udeležila njegova sestra prof. Lojzka Bratuž, poleg nje so bili gostje predsednica KCLB Franka Žgavec, predsednik SSO za Goriško Walter Bandedelj, predsednik KTD Damjan Paulin, goriška občinska svetnica iz vrst SSK Marilka Koršič, odbornica na števerjanski občini Martina Grahonja, predsednik Slovenske prosvete iz Trsta Marij Maver, doberdobski župan Fabio Vizintin, ravnatelj Glasbene matice Bogdan Kralj. Zaradi drugih obveznosti so opravičili odsotnost minister Vlade RS za Slovence v

Višarski oktet z zborovodkinjo Anno Mario Missoni (foto DP)

zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc, predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka in goriški prefekt Vittorio Zappalorto. V nedeljo so v dvorani sedeli poleg že omenjene Žgavčeve in Koršičeve tudi Silvan Primožič, predsednik goriške sekcije SSK, pokrajinski tajnik SSK za Goriško Julijan Čavdek, pa tudi Stefano Cretta, odbornik na goriški občini. Letošnji povezovalki sporeda Mar-

tina Valentinčič in Sanja Vogrič sta se v imenu prirediteljev, Zveze slovenske katoliške prosvete, zahvalili goriški občini in pokrajini za pokroviteljstvo, Javnemu skladu za kulturne dejavnosti Republike Slovenije in Fundaciji Goriške hranilnice pa za finančno podporo. Besede zahvale za sodelovanje sta izrekli Svetu slovenskih organizacij, predvsem pa vsem pevovodjem in pevcem, ki

vsako leto vztrajno in z veliko ljubeznijo do petja sooblikujejo goriško Cecilijanko, pa tudi društvom Zveze in njihovim članom, ki s prostovoljnim delom pripomorejo in poskrbijo, da vsakič revija gladko poteka in da se ob koncu nastopov pevci in zborovodje zadržijo v prijaznem druženju ob prigrizku in pijači ter skupno še kaj zapojejo. Letos je za pogostitev poskrbelo Prosvetno društvo Vrh Sv. Mihaela iz istoimenske vasi.

Kot vsako leto so prireditelji vsakemu zboru podelili spominski dar. Pevovodje so ga tokrat prejeli iz rok zalih deklet Julije Cotič, Eme Terpin in Katje Terčič. Kot vselej je pevsko revijo posnel slovenski program deželnega se-deža Rai. V preddverju so udeleženci prireditve lahko kupili knjige Goriške Mohorjeve družbe, ki jih je v imenu založbe ponujal študent Ivan Rustja.

S 4. strani Otroci, ki imajo očeta in mamo ...

Ideologija gender je napad na hrepenenje človeškega srca po lepoti in ljubezni, zato je protičloveška. Je past, ki nas skuša zasužnjiti in v nas zatreti največje hrepenenje našega srca. Je napad na Boga, ki je ustvaril človeka kot moškega in ženske. Je napad na ljubezen med moškim in žensko, ki je, čeprav je krhka, nekaj najlepšega in naj-

trdnjega na svetu. So satanisti spremenili taktiko? Ker komunizmu ni uspelo zatreti religije, satanisti v imenu napredka sedaj napadajo Božja dela: to, kar je najlepše, najplemenitejše, najsvetejše. Vzorec delovanja je presenetljivo preprost: nasprotovati Božjim zapovedim v imenu napredka in svobode; s pomočjo marketinških dognanj širiti teo-

rije in prakse, ki so v nasprotju z Jezusovim naukom. Naj pripadniki teorije gender v past ujamejo milijone žrtev, naj dosežejo, da bodo države spremenile zakonodajo in redefinirale družino; naj v vseh šolah poučujejo otroke v izbiranju spola; na koncu bo ostalo dejstvo, da skupnost moškega in ženske ni enaka istospolni skupnosti in da so otroci, ki odrasčajo v družini skupaj z očetom in mamo, privilegirani. Nerazumno in nehumano je, da tega privilegija ne privoščimo vsakemu otroku. Prizadevanje za to, da bi bilo čim več otrok deprivilegiranih, je satanistično.

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (75)

Mariza Perat

Mirenski Grad pri Gorici

V preteklosti so verniki radi šli po kolenih po Svetih stopnicah in molili. Ljudsko izročilo pravi, da so na te Stopnice vozili obsedene, kjer so nato eksorcisti molili nad njimi.

Kot je bilo omenjeno, se je prvotni križev pot s štirinajsto postajo končal vrh Svetih stopnic. Za to kapelico je župnik Marušič postavil "Kalvarijo", tri kamnite križe s Kristusovim kipom in kipi dveh razbojnikov. Pod Kristusovim križem so v naravni velikosti stali kipi Žalostne Matere Božje, apostola Janeza

in Marije Magdalene. Po skoro 150 letih je mirenski župnik g. Gotard Pavletič leta 1901 križe s kipi dal prestaviti, da bi bili bolj zavarovani pred burjo, in sicer pod spodnji vhod sedanega Doma duhovnih vaj. Po prvi svetovni vojni so Kalvarijo znova prenesli na prvotni prostor, vendar samo križe, brez kipov, kajti teh ni bilo več. Leta 1962 so pod križi uredili pokopališče za lazariste in sestre usmiljenke. Tu je pokopan tudi

župnik Oskar Pahor, ki je po prvi svetovni vojni pozidal cerkev na Gradu, medtem ko je župnik Ivan Eleršič, ki je leta 1850 postal mirenski župnik, pokopan za kapelo Svetih stopnic. Gospod Eleršič je uredil tudi novo vozno pot na Grad, leta 1857 pa je, ob stoletnici prvega križevega pota, dal tu postaviti nove kapelice. V postnem času so verniki vsak petek ob teh kapelicah molili križev pot. V prvi svetovni vojni so kapelice bile uničene. Nove so postavili leta 1931, vendar se freske niso obdržale. Po drugi svetovni vojni so kapelice obnovili, podobe v

njih pa je leta 1985 izdelal akademski slikar Lojze Čemažar.

Vrnimo se zdaj k cerkvi, ki jo je dal postaviti g. Marušič. Kot je bilo omenjeno, je v njej bilo prostora za približno 300 oseb. Vendar je tudi ta cerkev

"Kalvarija", pod njo v terasah redovno pokopališče

skasoma postala premajhna, saj je na Gradu prihajalo vedno več romarjev. Mnogi so bili iz Istre, pa tudi iz Furlanije so na

Grad radi prihajali.

Marušičev naslednik, g. Eleršič, ki je poprej bil kaplan pri sv. Ignaciju na Travniku, je zato sklenil, da na Gradu postavi novo cerkev, ki bo za romarje dovolj prostorna.

Začela se je tako velika nabiralna akcija, saj so z gradnjo bili združeni nemajhni stroški. Ljudstvo se je velikodušno odzvalo, svoj prispevek pa sta dala tudi cesar Franc Jožef in njegov brat nadvojvoda Karel Ludvik. Znatne vsote so darovali mirenski posestniki. Še prav posebno se je pri tej nabirki odlikovala gospa Marija vd. Kalister iz Trsta, ki je v oporoki za gradnjo nove cerkve zapustila 33.000 kron. Ime vsakega darovalca je g.

Eleršič vpisal v posebno "zlati knjigo", kot je to obljubil že pred pričetkom gradnje.

Zidanje nove cerkve so pričeli leta 1862, vendar g. Eleršič njene dograditve ni dočkal. Delo so zato nadaljevali dušni pastirji, ki so za njim župnikovali v Mirnu. Cerkev je 5. septembra 1886 na angelsko nedeljo posvetil goriški knez nadškof Alojzij Zorn. Nad glavnim oltarjem nove cerkve je stal kip Žalostne Matere Božje.

Število romarjev, ki so prihajali na Grad, je kar naprej naraščalo. Kot pri drugih romarskih središčih je zato tudi tu postalo nujno, da bi romarjem bila na razpolago redovna skupnost.

/ dalje

Misijonska hiša na Gradu pri Mimu s postajami križevega pota l. 1914

Prodaja petnajstih podjetij bi komaj za tretjino znižala javni dolg države

Želje in sporočila novega ljubljanskega nadškofa metropolita Stanislava Zoreta

V Sloveniji se nadaljujejo zgodbe in dogodki, ki jim ni videti konca. Večinoma se zdijo težko rešljivi zato, ker politične stranke, sindikati, gospodarska in druga interesna združenja, pa seveda vlada z večinsko podporo oziroma politično prevlado v parlamentu, vztrajajo pri svojih stališčih glede vsega, kar je v razpravi ali je v državi sporno. Mediji o najbolj aktualnih zadevah sicer objavljajo ankete in javnomnenjske raziskave, toda politika, zlasti pa vlada, se nanje ne odziva.

Med pomembnejšimi dogodki v prejšnjih dneh navajamo, da je Državni zbor zavrnil zahtevo poslancev SDS, naj Milan Brglez, predsednik parlamenta, odstopi, ker naj bi v intervjuju v tedniku Mladina žalil suverenost in dostojanstvo države Slovenije in domnevno opravičeval poboje. Vlada tudi zavrača zahteve sindikatov, večine javnosti in parlamentarne opozicije, naj ustavi prodajo petnajstih državnih podjetij in znova preuči svojo privatizacijsko politiko. Vlada odgovarja, da bo pro-

dajo izvedla, ker država nujno potrebuje denar, saj je sredstev začelo primanjkovati celo za financiranje najnujnejših potreb. Kljub takim utemeljitvam in razlagam pa nasprotniki vladnih ukrepov trdijo, da bo država s prodajo omenjenih petnajstih podjetij

Janez Janša

tij iztržila samo okoli 10 milijard evrov, medtem ko celoten javni dolg Slovenije znaša že skoraj 30 milijard evrov. V napetem političnem vzdušju, pogosto izraženem z nestrpnostjo ali celo sovraštvom, so blagodejno in pomirjajoče vplivale besede in misli novega ljubljanskega nadškofa metropolita P. Stanislava Zoreta. V dolgem pogovoru z naslovom Svoboden in zavezan

resnici, objavljenem v slovenskem katoliškem tedniku Družina, je dejal, "da je njegovo geslo Veselite se v Gospodu. Izbral sem si ga zato, ker je v teh besedah povzeta vsa zgodba, ki jo ima Bog s človekom. Bog se na samem začetku veseli vsega ustvarjenega,

posebno pa človeka. Skoraj bi rekel: je ponosen na človeka. Veselje se mi zdi pomembno, celo nujno sporočilo za naš čas, v katerem neprestano poslušamo samo težke stvari, samo apokaliptične napovedi. Ljudje iz dneva v dan

doživljajo eno samo bombardiranje z nesrečo, grozo, nasiljem. A Bog je nekaj drugega, Bog je veselje. V tem svetu je dovolj razlogov za veselje. To pa ne pomeni, da bi morali naivno odmisлити stvari, ki so težke; ne tajim jih, jih ne zanikamo, ne zatiskamo si oči pred njimi, a zavestno moramo ljudem odpri oči za tisto, kar je lepo, dobro, plemenito v ljudeh in kar nam podarja Gospod Bog".

Novi ljubljanski nadškof metropolit je povedal, da bi tudi pri opravljanju novega poslanstva "rad ostal preprost. Francišek je bil preprost, odprt človek. Vsak je lahko prišel do njega. To bi želel tudi sam v škofovski službi". Eno izmed vprašanj časnikarja Bogomirja Štefaniča se je glasilo: "Prihajate na čelo krajevnih Cerkve, ki je še posebej zaznamovana z delitvami, ki izhajajo iz nerazčiščene preteklosti. Kako se nameravate dotakniti te občutljive tematike"? Odgovor: "Predvsem bi rad ostal svoboden. Ne bi rad pripadal nobeni struji, nobeni skupini, nobenemu idejnemu polu, nobeni stranki. Svoboden in zavezan resnici. Kot je oznanilo evangelija namenjeno vsem ljudem, mora biti tudi duhovnik, prav tako škof, za vse ljudi. Vsi morajo v njem imeti nekoga, ki jih posluša. To ne pomeni, da bo vedno vsem dal prav, ne pomeni, da bo vsaki stvari ploskal, a vsekakor bo poslušal vse ljudi in jih skušal povezovati. Naših problemov ne bomo rešili s tem, da jih zastrujemo ali da delitve iz preteklosti zlorabljam zaradi dnevnih potreb, ker hočemo z njimi ta trenutek doseči neke cilje. Ne, rešitev je, da se začnemo zares pogovarjati".

V politiki in javnosti ponovno

močno odmeva primer Janeza Janše. Predsedniku SDS in obsojencu v zadevi Patria, ki mu je Državni zbor pred dobrim mesecem dni odvzel status poslanca, je uspelo v pritožbi ustavnemu sodišču, da je bil omenjeni sklep nezakonit. Ustavno sodišče mu je začasno vrnilo položaj poslanca, dokler ne bo dokončno odločilo o njegovem primeru. Zaradi nezakonitega glasovanja ni nihče odstopil ali se Janezu Janši opravičil. V očitni zadregi je najbrž tudi premier Miro Cerar, ki je omenjeno očitno nezakonito glasovanje o izključitvi ali kar izgonu Janeza Janše iz parlamenta podprl, čeprav ga imajo za vrhunskega ustavnega pravnika v Sloveniji.

Pa še novica o novi zelo aktualni, zanimivi in poučni knjigi, ki jo v nadaljevanjih objavlja slovenski katoliški tednik Družina, razstavljena pa je tudi na Slovenskem knjižnem sejmu v ljubljanskem Cankarjevem domu. Gre za slovenski prevod knjige ameriškega duhovnika jezuita Walterja J. Ciszeka z naslovom V gulagu s Kristusom. Njega so med drugo sve-

točno vojno na priključenem poljskem ozemlju aretirali ruski policisti, komunistične oblasti v Moskvi pa so ga obsodile kot "vatiškanskega vohuna". 23 let je preživel in pretrpel v moskovski Ljubljanki, pa v rudnikih in delovnih taboriščih v Sibiriji. Le zaradi izredne sreče in pomoči svojcev mu je uspelo, da so ga zamenjali za dva ruska vohuna ter se je lahko vrnil domov v ZDA. V knjigi je zapisal, "da je svojo kalvarijo prestal samo zaradi popolne predanosti božji volji. Pogum, tolažbo in notranji mir sem črpal iz molitve. Čutil sem, da sem se v letih preizkušenj in trpljenja naučil marsikaj, kar bi lahko bilo v pomoč drugim". Njegovo je tudi spoznanje, "da je človekovo telo močnejše zapreti, nič pa ne more uničiti najgloblje svobode v človeku, svobode duše, uma in volje. To so najvišje in najplemenitejše človekove sposobnosti. Zaradi njih je, kakršen je, in ni jih moč omejiti. Človek celo v zaporu ohrani svobodno voljo, svobodno odločitev. Tudi v zaporu se lahko odloči, ali bo delal dobro ali zlo, se boril za preživetje ali obupal, služil Bogu in drugim, ali pa se bo obrnil vase in postal sebičen".

Marijan Drobež

Kratke

Predsednik SSO Drago Štoka je bil prisoten pri umestitvi novega ljubljanskega nadškofa in metropolita Stanislava Zoreta

Na slovesno umestitev frančiškana Stanislava Zoreta na mesto novega ljubljanskega nadškofa in metropolita je bil povabljen tudi predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka. Predsednik Štoka je povabil sprejel in prisostvoval slovenski umestitvi v ljubljanski stolni cerkvi, posvečeni sv. Nikolaju. Tu je apostolski nuncij v Sloveniji Juliusz Janusz s kardinalom Francem Rodetom in ostalimi slovenskimi škofi opravil obred posvečenja. Na to je slovenski Cerkve čakala več kot leto dni. Predsednik Štoka je po slovesni posvetitvi in umestitvi osebno čestital novemu ljubljanskemu nadškofu in metropolitu, se mu zahvalil za povabilo in mu zaželel veliko božjega blagoslova pri zahtevni službi, ki mu jo je zaupal papež Francišek. V kratkem osebnem pogovoru je tudi zaželel, da bi se lahko ohranili stalni stiki s slovensko cerkveno skupnostjo v zamejstvu. Predsednik Štoka je predlagal novemu ljubljanskemu nadškofu Stanislavu Zoretu srečanje z vodstvom krovnih organizacij, ki ima v svojih temeljnih načelih krščanske vrednote. Predlog je nadškof Zore z veseljem sprejel, saj ga na Slovence v Italiji veže obdobje, ko je služboval v Marijinem svetišču na Sveti Gori nad Solkanom.

Tri nagrade za gledališko skupino KD "Brce" iz Gabrovice pri Komnu

Gledališka skupina KD "Brce" iz Gabrovice pri Komnu, ki je vstopila v 18. sezono neprekinjenega delovanja, doživlja s svojo letošnjo uspešno, komedijo Marjana Tomšiča Češpe na figi v režiji Sergeja Verča in ob asistentski pomoči Minu Kjuder, uspeh za uspehom.

Zahvala občinstvu po nastopu na celjskem festivalu v Trnovljah

Preteklo soboto so kraški gledališčniki na XXII. Novačanovih gledaliških srečanjih v Trnovljah pri Celju, enem najstarejših ljubiteljskih gledaliških festivalov, prejeli nagrado za najboljšo predstavo festivala, igralka Bojana Furlan pa je za vlogo Tonce bila proglašena za igralko večera. Z Jesenic, kjer je skoraj v istem času potekal festival 27. Čufarjevi dnevi, pa je prišla vesela novica, da je bila predstava Češpe na figi po oceni občinstva proglašena za eno najboljših predstav festivala. Predstava Češpe na figi, s katero gledališka skupina KD "Brce" nastopa tako po širšem prostoru obalno-kraške regije kot v zamejstvu in v osrednji Sloveniji (koledar abonmajskih in izven abonmajskih predstav sega že v april 2015), je bila letos že dvakrat nagrajena: najprej na regijskem Linhartovem srečanju v Izoli maja, kjer je igravec Urban Grmek Masič za vlogo Štefa prejel nagrado za najboljšo moško vlogo, na 53. Linhartovem srečanju v Postojni, osrednjem festivalu gledaliških ljubiteljev Slovenije, pa je celoten ansambel gledališke skupine KD "Brce" za predstavo "Češpe na figi" prejel Matička za najboljšo igro.

Ko je besed veliko, iskrenosti pa malo Butec na večerji

Le kdo si ne želi obiskati Slovenije? Prejšnji teden je bil v Ljubljani podpredsednik kitajske vlade Wang Jang. Kitajska je že več let skupaj z ZDA vodilna ekonomska svetovna sila. Mar to pomeni, da si je Slovenija izborila mesto med ekonomskimi partnerji Pekinga? No, no, lepo počasi... to je za zdaj še vedno prijetna pravljica za lahko noč za slovensko javnost. Pa ne po kitajski krivdi. Tukaj je odgovornost predvsem na slovenski strani.

Pomembneži 'špansirajo' po Ljubljani

O kakšnih pomanjkljivostih torej govorimo? Pravzaprav vedno o enih in istih. O neučinkovitosti, o netransparentnosti, o slabi organiziranosti. Prav je, da Slovenija gosti svetovne pomembneže, to spada v mednarodno diplomacijo in igro tkanja vezi. Na tej ravni pa bi morala delovati tudi gospodarska diplomacija, ki pa večkrat za sabo pušča precej razočaranja in nelagodja. Skratka, politična diplomacija se ne izkorišča v dovoljni meri tudi v poslovne namene. Tako je, kot bi gospodarsko diplomacijo vodil Mr. Bean. Toliko je nedoslednosti, toliko je absurdov, kot bi gledali prizore iz "Butca na večerji". Žal se v Sloveniji obiski tujih državljanov in visokih funkcionarjev največkrat izkoriščajo za fototermin, za podpisovanje v priložnostne zlate knjige in za podobne protokolarne "obveznosti". Kaj od tega ostaja? Bolj malo. Skratka, največkrat so ti obiski dobro zrežirana "gledališka predstava", s katero se javnosti upoveduje svet, ki ne obstaja. Kot se dogaja "butcu

na večerji".

"Močne" besede s kitajskimi so-govorniki

Vrnimo se na izhodiščno točko: obisk kitajskega podpredsednika Wanga Janga v Ljubljani. Krajši

Podpredsednik kitajske vlade Wang Jang ob obisku v Ljubljani s podpredsednikom slovenske vlade Dejanom Židanom

postanek vplivnega kitajskega funkcionarja je bil med pomembnejšimi medijskimi temami v Sloveniji. In kaj je ta obisk prinesel? Ja, nekaj že... V Ljubljani se je mudilo 150 kitajskih podjetnikov, na slovensko-kitajskem forumu je sodelovalo še 220 slovenskih podjetnikov. Blagovna menjava med Kitajsko in Slovenijo, ki se ustvarja na tej podlagi, znaša 665 milijonov evrov. Ampak, to je še vedno premalo. Močnih besed in fraz je bilo veliko: da je potrebno še naprej razvijati gospodarsko sodelovanje, da je Kitajska pomembna partnerica in je treba v Slovenijo čim bolj privabljati njena podjetja. Bla, bla, bla in še bla, bla, bla. Besede pa, če želimo nekoliko pomodrovati, niso dovolj. Slovenska država mora biti pri teh

obiskih pozitivna: prizadevati si mora, da bi pridobila investitorje za projekte, ki so danes še v zraku in so za slovensko državo bistvenega pomena. Slovensko-kitajski forum je bil sicer primeren omizje, a še vedno je bilo pri tem opaziti (preveč) pasivno zadržanje slovenske države. Če je interes za poslovno sodelovanje iskren, so taka srečanja koristna,

vljanja državnega premoženja bomo jasno zapisali, da potrebujemo podjetja v pretežni domači državi lasti, kjer bomo ohranili nadzorne ali absolutne večinske deleže". Šlo naj bi za podjetja, lokomotive gospodarstva, na področju elektronaprav, farmacije, biotehnologije, zavarovalništva in tako dalje... Kdo je torej tukaj butec? Navzven vlada razlaga, da bo izvedla proces privatizacije, v Sloveniji pa za interno rabo širi (že spet) novice o nujnosti nacionalnega interesa. Farmacevt Krka je eden od redkih primerov, pri katerem je podjetje zgodba o uspehu, kljub državnemu lastništvu. Na farmacevtskem področju pa imamo tudi primer Leka, podjetja, ki ga je prevzel švicarski Novartis in ki je prav tako zgodba o uspehu. Na področju biotehnologije imamo v Ajdovščini podjetje Bia separations, simbol vrhunskosti in odličnosti v biotehnologiji, v zasebni lasti in z močnimi investicijami celo iz Japonske. Da ne govorimo o IT-tehnologiji in start-up podjetjih, ki postajajo vse bolj dominantna in ki so nujno v zasebni lasti (primer Outfit7 je samo eden od teh).

Zakaj torej nujnost prisotnosti države? In lahko bi šli še korak dlje: kaj pa če bi razmislili o tujih zasebnih investicijah tudi na strateških projektih? Kaj če bi Wangu Jangu dali možnost, da bi kaj več slišal o težavah pri izpeljavi tretje razvojne osi (avtocesta, ki naj poveže Koroško z Ljubljano) ali drugega tira Koper – Divača? Bi lahko priklicali kakega tujega investitorja tudi za te nujne infrastrukturne projekte? Ampak ne, očitno tega ne potrebujemo. Po logiki državnega sekretarja Dragonje je nujnost državnega lastništva prepomembna. Ja, seveda. In butci že sedijo pri mizi. Dober tek!

Andrej Černic

Spominska slovesnost v Škrbini 2014

“Ohranjanje spomina na padalce je naša dolžnost!”

V Škrbini na Krasu so se 17. leto zapored spomnili na pobite primorske padalce. Tako je bilo tudi letos, 11. novembra, ob 11. uri, ko se je množica Primorcev zbrala pred nekdanjo domačijo Miloša Adamiča, enega izmed pobitih padalcev. Prišli so tudi diplomatski predstavniki Velike Britanije ter dijaki šole za geometre iz Humina (Gemona) in iz Jadranskega zavoda Združenega sveta v Devinu. Prvi pobudnik omenjene slovesnosti je bil angleški veteran in časnikar John Earle (1921–2013), s katerim so od začetka sodelovali Adamičeva polbrat Stojan Fakin in polsestra Tatjana Fakin Jelaska, preživeli padalci, svojci pogrešanih, krajevna skupnost Škrbina in pa Ivo Jevnikar, časnikar in publicist iz Trsta, ki je veliko raziskoval in objavljaval tragične zgodbe naših rojakov – padalcev. Še danes sodeluje z Občino Komen pri prirejanju teh komemoracij. Tradicionalna slovesnost je posvečena spominu na primorske vojaške, ki so se kot italijanski vojni ujetniki v Afriki pridružili Jugoslovanskemu gardnemu bataljonu, v soglasju z njim pa nato prešli k Britancem, se tam izurili in se potem v letih 1943–1944 vrnili v domovino med partizane kot gverilci, saboterji in radiotelegrafisti. Dvanajst izmed njih je med vojno oz. že po končani vojni izginilo v nepojasnjenih okoliščinah, bili so žrtve ideološke zaslepljenosti. Pobiti so bili

brez sojenja in brez kakršnihkoli dokazov, niti danes ne vemo, kje ležijo njihovi posmrtni ostanki. Slovesnosti se prvič ni udeležil noben še živeči nekdanji padalec, saj je junija letos umrl Ciril Kobal, zadnji med njimi. Pred slovesnostjo je v župnijski cerkvi sv. Antona v Škrbini spominsko mašo za umrle padalce in vse zamolčane žrtve vojne daroval Milan Pregelj, vojaški kurat Slovenske vojske. V nadaljevanju objavlja mo slavnostni govor, ki ga je letos predstavila zgodovinarica in primorska rojkinja Irena Uršič iz Muzeja za novejšo zgodovino Slovenije. “Spoštovani župan, gospod Marko Bandelli, spoštovani odpravnik poslov na britanskem veleposlaništvu gospod Christopher Yvon, spoštovani nekdanji britanski veleposlanik v Sloveniji gospod David Lloyd, dragi svojci padalcev in vsi navzoči. V čast mi je, da na dan spomina na pomorjene in padle padalce lahko spregovorim nekaj stavkov. Po besedah Tineta Hribarja *‘Človeško zgodovino beležimo od takrat, ko nahajamo prve človeške grobove. Dokler ne odkrijemo grobov, ne moremo reči, da je bil tu človek. In če imamo mrtve, grobov pa ne, ne moremo reči, da je bil tu človek, marveč je lomastilo nekaj nečlo-*

veškega’. Leta 1944, torej pred natanko 70 leti, so preminili prvi padalci. Najprej Radko Zuodar, ki se mu padalo ob spustu ni odprlo, nato sta padla Anton

Irena Uršič med govorom (foto J. Šček)

Galun in Viljem Štamol. Vsi trije so bili slovenski padalci ameriških misij. V boju v partizanskih vrstah je v okviru britanskih misij prvi padel Valter Gorjanc, za njim sta v partizanih padla še Andrej Škerjanc in Zvonimir Jelen. In isto leto je bil najverjetneje po nalogu OZNE likvidiran prvi padalec britanske misije, Milan Boštjančič, ki je deloval med slovenskimi partizani v Istri. Leto 1944 je bilo tisto leto,

ko so komunistični voditelji vzpostavljali upravno, sodno in politično oblast in se pripravljali na povojni politični red. Eno ključnih mest je imela politična policija, tedaj OZNA, ki je bila komunistično orodje za obračunavanje z nasprotniki in je bila neposredno podrejena jugoslovanskemu komunističnemu vrhu. Za Boštjančičem so bili drug za drugim poslani v smrt Milan Golob, Ivan Volarič, v tej hiši rojen Miloš Adamič, Nikolaj Sever, Marjan Fegec, Zdravko Lenšček, Radoslav Semolič, Alojz Černigoj, Josip Dolenc, Alojz Sivec in Franc Ilenič. To je kar polovica od vseh tistih slovenskih padalcev britanskih misij, ki so pristopili k partizanskim vrstam in so delovali med partizani, nad večino preživelimi pa se je izvajal pritisk. Večina jih je bila likvidirana po vojni, do konca leta 1945. Nihče nima groba. Nima, po enovitem predpisu, ki je veljal za t. i. narodne izdajalce in ki ga lahko preberemo v izjemno redkih ohranjenih dokumentih, kakršen je na primer

dopis Okrajnega izvršnega NOO za Vipavsko z dne 15.12.1945, ohranjen v Pokrajinskem arhivu Nova Gorica, v katerem je jasno zapisano, da se mora *‘za njimi zabrisati vsaka sled in spomin ter da se na ta način ohrani narodno čast na dostojni višini neokrnjeno’*. Pred desetimi leti so se začela sistematična izkopavanja grobišč medvojno in povojno izvensodno pobitih, ki so v štirih letih s šeststotimi grobišči po vsej Sloveniji razkrila šokantno razsežnost komunistične revolucije, pri čemer je čuteč in razmišljujoč človek težko ostajal ravnodušen. Smo sposobni sprejeti v razmislek besede Jožeta Pučnika, da moramo spoštovati narodnoosvobodilni boj kot tak in zato obsoditi kola-

boracijo, obenem pa obsoditi tudi revolucijo in spoštovati, kot tak, odpor proti komunizmu? Marsikateri svojci izvensodno pobitih so po odkritju posmrtnih ostankov izpovedovali olajšanje. Toda svojcem likvidiranih padalcev to ni bilo dano. Z likvidacijami padalcev so bili na najbolj okruten način izničeni njihovi patriotski napor, z brisanjem sledi in spomina pa poteptano človeško dostojanstvo. Če se samo v vojnih okoliščinah zdi sprejemljivo obračunavanje med nasprotniki (na tem mestu pomislimo na Antona Božnarja, ki je deloval med slovenskimi četniki in so ga ubili partizani, na Ivana Parona, ki so ga ubili četniki, ter na Bojana Kolerja, ki je deloval med slovenskimi četniki in so ga ubili četniki, ker se je želel pridružiti partizanom), je toliko težje doumeti obračunavanje v lastnih vrstah. Prizaneseno ni bilo niti Josipu Dolencu, ki je bil že predvojni komunist. Obračun s padalci pod sumom vohunstva in špijonaže je vnebovpijoč. To so bili fantje, po večini Primorci, predani svojemu narodu in svoji zemlji, ki jo je dolga leta teptalo fašistično raznarodovanje. V padalske vrste so prihajali s poitalijančenimi imeni in poitalijančenimi priimki, toda s slovenskim srcem in slovensko dušo. Pod okriljem prof. Ivana Rudolfa, ki je v fantih poživil narodno zavest, so na afriških tleh postali odločni in pogumni v sprejemanju zahtevnih nalog z enim in najvišjim združenim ciljem: v sodelovanju z zavezniki boriti se proti nacifašizmu, osvoboditi domačo zemljo in prispevati k padcu rapalske meje in končni združitvi Primorske z matično domovino. Ciril Kobal, ki je kot zadnji padalec preminil junija letos, je v fotografskem albumu pod fotografijo fantov, zbirajočih se v taborišču El Tahag v Egiptu, decembra 1942 zapisal: *razpravljanje, načrti, sanje, veselje in nestrpnost pričakovanje*. Za božič 1942 je bil med tistimi tristoletimi slovenskimi fanti, ki so prof. Ivanu Rudolfu v zahvalo podarili domoljubna polna spominska knjigo v izraz hvaležno-

sti in za katero je prispeval, za dvaindvajsetletnega fanta, ganljive sklepne verze: *‘Danes glasno prisegamo, da slave smo sinovi mi, svečano vsi obljubljam, do smrti zvesti bomo nji!’* Slovenski padalci, ki so se izurili v Palestini in v Egiptu, so bili izbrani fantje: razgledani, zanesljivi, polni patriotizma, psihično trdni in fizično težko uklonljivi. Ko so bili v letih 1943 in 1944 z britanskimi misijami poslani v Jugoslavijo, večinoma na slovenska tla, so se na lastno željo vključevali v partizane, pri čemer jih Britanci niso ovirali, in želeli so se vključiti v komunistično partijo. Predstavljali so prvi stik britanskih misij s partizanskim gibanjem, vzpostavljali radijske zveze, zbirali podatke, izvajali sabotaže. Zaradi padalcev je bila zavezniška pomoč odporiškem gibanju učinkovitejša in zaradi naporov padalcev je bila zmaga nad silami osi bližje. Z likvidiranimi padalci so delili podoben epilog tudi nekateri drugi prekomorci, zlasti pripadniki 5. prekomorske brigade, ki so brez sledu izginili z bremenom oznake dotedanjih švabskih vojakov. In ne nazadnje niti prekomorci kot celota, ki so v zadnjem letu in pol vojne močno okrepili partizansko gibanje in prispevali k zlomu nacističnih sil, niso bili deležni zadostnega. Oblast jih je ignorirala 23 let po končani 2. svetovni vojni, pravice pa do leta 1990 priznala le četrtni vseh proslincev. Ohranjanje spomina na padalce je naša dolžnost. Naša dolžnost pa mora biti tudi ne pozaba, pač pa odpuščanje tistim, ki so za likvidacije padalcev odgovorni. Na ta način in s spoštovanjem vrednot, ki so padalce združevale v zvestobi slovenstvu, bomo prispevali k svetlejši prihodnosti našega naroda.

V imenu Muzeja novejšo zgodovino Slovenije, ki se trudi ohranjati spomin tudi na padalce, se zahvaljujem prizadevnim posameznikom, gospodu Ivu Jevnikarju, in žal že pokojnim Johnu Earlu, Bobu Planu in Cirilu Kobalu. Hvala tudi vam za pozornost”.

RP

Z 11. strani

Gregor Čušin ...

Gre za simboličen primer, ki se ga da uporabiti tako za krščanske osebnosti (stotnikov služabnik, slepec, Marija Magdalena, Avguštin, Ignacij ali Frančišek) kot za današnji čas. Gregor Čušin, ki ni le član, temveč živi člen Cerkve, oče šestih otrok, mož “ene žene za zmeraj in verujoč v enega Boga za zmeraj”, je v slovenskem prostoru edinstven v obliki in sporocilih. S svojim življenjem dokazuje, da svetništvu ni za izbrance, temveč je edina možna pot, pa čeprav skrita, vsakdanja, pač človeška. Tudi čudežev

je neskončno, ker je svet lep in ljudje dobri. Samo z dvignjeno glavo je potrebno hoditi, ljubiti Boga in sebe zato, da lahko vzljubimo bližnjega. Za vero se Čušin bori vsak dan, ker preprosto in nedvoumno verjame. Zato je vselej “alergičen” na polovičarstvo, ki ga predstavlja predvsem vzgoja ponižnosti in pohlevnosti. Diktat “ljubi!” je potrebno zamenjati za iskreno, občuteno, doživeto in izpovedano vero. Bog ni birokrat ali statistik, zato še zdaleč ni dovolj delati kljukice na naši življenjski tabeli. Zakramenti, molitvica, nasmešek na obrazu

– odključano. Ne! Verjeti Bogu zahteva ponižnost in prepričanje v temeljne izpovedi, kot sta posmrtno življenje in Kristusovo vstajenje. Kmalu bo Božič, zato Čušin pravi: “Pomnite: Jezus ni le figurica v jaslicah, je živi Bog”. Če v našem vsakdanu zmagujejo vera, upanje, ljubezen in družina, postajamo sveti, pravi Gregor Čušin. Potrebno je plavati, zapustiti varnost čolna in sprejeti življenje v celoti, kot se nam daje. Vera Gregorja Čušina je torej osebna in navadna, tradicionalna. Ali, kakor pravi ena njegovih pesmi, “sva le jaz in ti, moj Bog”. Datum naslednjega srečanja v nizu Finžgarjevega doma in celoten program bo v medijih objavljen naknadno.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (47)

TOKSIČNA KOVINA – KADMIIJ

Kadmij je zelo malo poznana toksična kovina, vendar zelo nevarna. Malokdo ve, da je celo bolj strupen od živega srebra in svinca, saj večinoma poškoduje organ, ki je za naše telo zelo pomemben filter – to so ledvice. Kadmij se v glavnem nabira v ledvicah in jetrih, v naših dveh glavnih prečiščevalnih organih. Na takšen način preprečuje, da bi naše telo vsakodnevno odvajalo toksine, zato le-ti ostajajo v nas in nas poškodujejo. Poleg tega deluje kot antagonist kalciju; če je v našem telesu veliko kadmija, bo le-ta kalciju preprečeval absorpcijo v kosti, zato bomo imeli velike težave s kalcinacijami in osteoporozo, čeprav bomo kalcij redno jemali.

Količina kadmija v laseh je tesno povezana s količino kadmija, ki se nahaja v ledvicah. Kadmij je iz telesa zelo težko odstraniti, za to lahko človek potrebuje tudi več let. Kje najpogosteje najdemo kadmij? V cigaret-nem dimu, onesnaženi vodi, oceanskih ribah (tuna), kavi espresso, coca coli, rafinirani hrani in konzervansih, amalgamih, lakih in barvilih, izpušnih plinih, upeljevalnikih idr. Simptomi, vezani na intoksikacijo s kadmijem, so: anemija, rak, ciroza jeter, težave s srcem in ožiljem, glavoboli, osteoporozo, težave v rasti, shizofrenija, težave z ledvicami, hiperaktivnost

pri otrocih, diabetes, hipertenzija, upad libida, neplodnost, revma, arterioskleroza itd.

Lahko povzroča hude zdravstvene težave, kot so srčni infarkt, rak, diabetes, zelo tesno je povezan s pomanjkanjem cinka v telesu.

Po TKM so ledvice in srce tesno povezana organa, saj so ledvice tiste, ki srcu dovajajo energijo, ga hladijo, napajajo. Če so ledvice šibke, bo tudi srce šibko. Kadmij pa šibi prav ledvice, za-

to je tudi tako nevaren.

Pomembno je vedeti in pomembno je razumeti, da nikakor ni treba toksične kovine odstranjevati iz telesa, ampak moramo najprej telo okrepiti.

Ravno ta teden je prišla do mene gospa, ki je prebrala članek o živem srebru in si je v lekarni

kupila preparat, da bi živo srebro odstranila iz telesa. Ob pregledu sem videla, da ji primanjkuje vitalne energije, kar mi je potrdila, saj se je počutila zelo utrujena.

Šibko telo ne bo zmoglo odstraniti toksične kovine iz telesa in noben prašek ne bo deloval! Telo je treba najprej okrepiti z ustrezno prehrano in primerno probiotično kuro. Šele potem lahko začnemo telo prečiščevati.

Če pa želimo čim prej začeti, nam bo v primeru kadmija v pomoč, da prenehamo z aktivnim in pasivnim kajenjem.

Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljč, e-mail paljch@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C, naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 25. novembra, ob 14. uri.

Lepa beseda lepo mesto najde Ostati človek

Pred dnevi je prijatelj na socialni mreži napisal nekaj zelo lepega. Napisal je, da je že vesel, če med dnevom sreča vsaj enega prijaznega, nasmejanega človeka. Če izmenja le nekaj prijaznih besed. Pa še kako res je vse to.

Kriza nas je nekako stisnila ob tla. Sicer je že v naši naravi, da prej vidimo in rešujemo lastne težave in probleme kot težave drugih. Taki smo, da ob srečanju s prijateljem na dolgo in široko razlagamo o vseh nesrečah, ki so se nam zgodile in se nam dogajajo v zadnjih urah, šele na koncu se spomnimo na tisti pomembni: in tebi, kako gre... Seveda odgovor po navadi preslišimo, ker imamo na jeziku

že pozdrav in ker se nam sedaj, ko naj bi poslušali sočloveka, hudo mudi. Sebičnost nam je nekako prirojena, kaj hočemo. Gospodarska kriza je vsakodnevno slabo voljo še povečala. Pri nekaterih do te mere, da so se zavili v molk, pri drugih pa tako, da se stalno pritožujemo. Uporabljam prvo osebo, ker mislim, da v to skupino spadam tudi sama. Sicer je enim že prirojeno, da se veliko raje pritožujejo kot drugi. Slovenci so po naravi taki, da svoje težave najraje skrivajo. Morda iz ponosa, morda, ker se sramujejo. Najverjetneje, govorim iz izkušnje, ker se bojijo privoščljivosti. Glede tega in glede še marsičesa sem veliko bolj podobna Italijanom. Imam pač to napako,

da se pritožujem, ko kaj ni v redu. Tak značaj imam, da drugim povem, kaj me teži, potem mi je pač lažje in tudi sama drugače gledam na težave. No, da ne bom opisovala samo svojih negativnih plati, rada tudi poslušam in pri sluhnem tujim problemom, saj smo pravzaprav zato tu, da poslušamo in si pomagamo. V resnici smo ljudje še najbolj po-

dobni volkovom. Morda zaradi tega, ker tudi mi živimo v krdelu, ker tudi mi imamo svoje vodje in ker smo, podobno kot volkovi, vsak dan na lovu za plenom oziroma zaslužkom. Pred petimi leti..., da pet let je že minilo, ali celo nekaj več, odkar so nam po medijih naznanili, da smo v krizi in nas začeli nato obirati z davki in podražitvami. No, pred petimi leti sem večkrat opazovala, kako ljudje radi poklepetajo z Afričani, ki pred veleblagovnicami prodajajo najrazličnejšo, po večini nepotrebno in odvečno šaro. Najlepše je bilo v Sesljanu, pred marketom Conad, kjer je bila že navada, da je vsakdo simpatičnemu Afričanu z denarnicami, ogrlicami in vžigalniki primaknil evro,

ki ga je sicer prej uporabil za najem nakupovalnega vozička. In vsi so lepo kramljali in temnopoltega prodajalca spraševali, kako mu gre. Nekako tako kot sit trop volkov, ki je pravkar ujel plen. Živali se zadovoljne predajajo soncu, lenarjenju in družabnemu življenju.

Sedaj ni več tako. Z davki so udarili po nas z vseh strani, socialne pomoči je vse manj, veliko je Italijanov, predvsem starejših, ki ne vedo, kako preživeti. In seveda, človek si ne more kaj, da ne izreče par krepkih, ko gre jezen in zagrenjen po mestu in videda številne temnopolte priseljence, ki lepo sedijo na klopcih in buljijo v tablične računalnike in mobilne telefone. Od kod vse to, ko moramo mi vsak dan bolj zategovati

pas? No, in ker smo navadni ljudje in ne svetniki, smo seveda vsak dan bolj jezni, saj se nam zdi, da se zanje pomoč najde, za nas, no, za tiste izmed nas, ki bi jo potrebovali, se pravi za bolne in ostarele, pa je je vse manj. In njih, tujcev, na naših ulicah je vse več. V stiski pač postavjamo hudobni, privoščljivi, jezni in neprijazni do sočloveka. In nasmehev ter lepih besed je vse manj, ker jih še zase nimamo.

Pred dnevi pa me je ganilo, koliko prijaznosti in požrtvovalnosti zmorejo nekateri. Kljub krizi. In kljub temu da jim ni lahko. Naša mama je že nekaj časa v domu za ostarele in končno sem se odločila, da izpraznim stanovanje in vrnem ključke zavodu ATER.

gah, košarki, nogometu in odbojki. Po novem se nagrada imenuje Zlati let, na tiskovni konferenci pa so predočili spremembe, ki so sicer bolj oblikovne kot vsebinske narave. Podelitev bo v četrtek, 29. januarja 2015. Ker je prireditelj prerasla začetne okvire in je bilo dosedanje prizorišče podelitve v razstavnih dvorani Zadržne kraške banke na Opčinah v zadnjih izdajah že pretesno, iščejo večjo dvorano. Na tržaškem sedežu ZSSDI, ki je partner Primorskega dnevnika pri uresničevanju projekta, so predstavili nove diplome in maskoto. Nova podoba nagrade je delo tržaškega Studia Sintesi Andreja Pisanija. Športno uredništvo dnevnika pa je seveda tudi tokrat angažiralo skupino panožnih strokovnjakov, ki glasujejo za posamezne športe.

Lanski dobitniki med člani so bili odbojkarja Vera Balzano in Ambrož Peterlin, košarkar Peter Franco in nogometaš Edvin Carli. Tako kot lani pa bodo spet podelili tudi mladinske oskarje – oziroma Zlati let, priznanje nezamejcu, nagrado za mednarodni dosežek, odlikovanje mladim upom tudi iz ostalih športov in priznanja trenerjem in športnim delavcem za življenjsko delo. Tudi novo, razširjeno izvedbo podelitve bo vodil preverjeni par Evgen Ban – Marko Sancin, ta pa bo s sestro Valentino tudi voditelj prireditve Naš športnik v Gorici.

HC

Saj nama je z možem še tako težko, zakaj bi plačevala še najemnino praznega stanovanja. Poklicala sem na pristojni urad pri Sv. Ivanu in prišla v stik z Valentino. Ta mi je pojasnila, da je treba za oddajo ključev izpolniti kar nekaj dokumentov. Seveda sem se takoj pritožila, da živim v okolici Čedad, da nimam časa, da je Trst daleč, in vse to. Uslužbenka, Valentina, ni rekla, kot sem morda pričakovala, da je to ne zanima in da je praksa enaka za vse. Razumela me je in mi ponudila, da pošlje dokumente po mailu, jaz pa jih izpolnim, podpisem in poskeniram nazaj. Vesela sem bila, a vseeno sem tečnarila, ker bi morala ključke vrniti osebno. Da je daleč, da mi je težko in seveda, da imajo nemogoč urnik, samo dvakrat tedensko po dve uri. Valentina je bila še vedno prijazna in mi po-

vedala, da ji je žal in da me razume. Potem je za trenutek pomolčala, nazadnje pa še sama priznala svoje težave. Če je že nam, strankam, težko, da so uradi odprti samo dvakrat na teden, je zanj to še posebno žalostno. Plačujejo jo po zelo neugodni delovni pogodbi, in to samo za štiri ure tedensko. Žalostno je pripomnila, da je do nje ta urnik še veliko bolj neprijazen kot do nas. Z družino komaj shajajo. Plača ne zadošča niti za osnovne potrebe. Težko mi je, povem ji, da mi je žal, a vem, da so to le besede. Besede, ki ne pomagajo. Valentina se je takoj vrnila k mojemu stanovanju in papirjem, že se je prijazno smejala po telefonu. In razmišljala, kako bi uredila, da bi bilo meni najlažje. Prijazna je, na roko mi gre, pomaga mi, kolikor more. Taki ljudje ti polepšajo dan. Ko odložim slušalko, si ne mo-

rem kaj, da ne bi razmišljala o dekletu, ki mi je prikrajšala kar nekaj poti s svojo prijaznostjo in ustrežljivostjo. To so ljudje z veliko začetnico. Ljudje, ki ne delajo samo za tisto kuverto z denarjem, za tisto nakazilo ob koncu meseca. To so ljudje, ki delajo in živijo s srcem. In ravno tem ljudem se moramo zahvaliti, da smo tu, kljub krizi. Zaradi njihove požrtvovalnosti gre država naprej, kljub nesposobnim politikom, kljub vsesplošnemu pesimizmu, kljub multinacionalkam in bankam, ki nas požirajo. Z nasmehom in dobro voljo človek premaga marsikaj. V najhujših trenutkih nas lahko namreč rešita le sloga in medsebojna pomoč, ne pa divji zakoni volčjega krдела. In nihče nas ne bo strl, dokler bo človek ostal človeku človek.

Suzi Pertot

SNG Nova Gorica / Premiera: Zmaj Vseobsegajoči zmajevi krempļji ob splošni apatiji

Morda tudi zaradi prologa, ki ga je odločno s primerno "odtujitveno oddaljenostjo" in z ironičnim prizvokom imenitno interpretirala igralka Arna Hadžialjevič, članica Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, ki je publiko z bodičasto ironijo opozarjala, da je vsebina, ki si jo bodo ogledali, povsem pravičljiva, čeprav se jim bo morda zdela zelo znana in se bo asociacija z realnimi dogodki kar sama vsiljevala, se je predstava *Zmaj (Drakon, 1944)* ruskega dramatika, pesnika, pisatelja, filozofa in igralca Jevgenija Lvoviča Švarca (1896-1958) prikazala kot jasna zrcalna podoba današnje situacije v Sloveniji. Tiste situacije, ki odseva družbeno stanje že vse od osamosvojitve, ko se je naša domovina rešila spon komunističnega režima, a se jih še zmeraj ni otresla. V dvajsetih letih se Slovenci še zmeraj kot v usodo vdani ljudje soočajo z raznovrstnimi "tirani", ki so se v "lažni" parlamentarni demokraciji, vladne stolčke katere velikokrat še zmeraj zaseda "jugonostalgiki", od demokatičnega vzora zahodnih vlad in zahodnega kapitalizma navzeli le hlastanja po čim večjem lastnem kopičenju kapitala na škodo preprostih ljudi in celotne države. Premierna uprizoritev Švarčeve pravljice satire *Zmaj* je v četrtek, 13. novembra 2014, na velikem odru SNG Nova Gorica v prepredenosti fantastičnega in resničnega izvenela kot ostro bodeča kritika na račun "vladajočega sloja", pa tudi samih državljanov, ki nemočno gledajo, kako se njihova domovina sesuva v prah, ne da bi kaj bolj konkretnega storili zanj in se že vendar dodobra streznili. Tako nabogljeni, zaslepljeni, s ponižno upogujenimi hrbti so namreč meščani, ki jim trinoško vlada troglavi zmaj. Od njih vsako leto terja žrtev, mlado dekle; ta krvni davek sprejemajo kot nujno zlo za miren potek življenja. *Zmaj* v tekočem, sodobnem prevodu Alje Tkačeve v priredbi in učinkoviti dramaturgiji Željke Udovičič Pleština in pronicljivo dinamični ter z družbeno kritiko odkrito prežeti režiji Sarajevčana Dina Mustafića, drugič sta v Novi Gorici (prvič je v SNG režiral I. 2008 igro *Vlogi žrtve*, delo sodobnih ruskih avtorjev bratov Presnjakov), se izriše kot neiz-

prosna satira na račun raznovrstnih totalitarizmov (več časa je bila ta drama v Sovjetski zvezi prepovedana, "saj so oblasti v njej prepoznale subverzivne, protidržavne in protistalinistične elemente", kot pravi režiser Mustafić v intervjuju, objavljenem v gledališkem listu), pa tudi ljudi, ki topo in apatično prenašajo vsakovrstne izjeme in se kot bedaki sukajo, kot veter veje. Ko prehajajo iz ene politične

situacije v drugo, se sploh ne zavedajo, da se zanje pravzaprav nič ne menjuje, saj se tudi njihov rešitelj, potujoči vitez Lancelot, ki ubije zmaja, izkaže za ravno takega hlastača po oblasti in ravno takega pohotneža kot zmaj: tudi njemu se zdi, da mu pritiče najlepše dekle v deželi oz. pravica pograbiti v svojo korist vse, kar je najboljšega. Tako se v mestu spremenijo oblika vladanja in navade, a bistvo ostaja isto. Zunanje spremembe zelo povredno in izrazito prikazujejo kostumi Lea Kulaša, ki so pod zmajevim vladanjem nekakšne uniforme v anonimnih sivih barvah, potem pa se odenejo v pisano barvno živahnost, a ljudje v njih se prav nič ne spremenijo. Režiser Mustafić, ki je na oder postavil že nad 50 klasičnih in sodobnih besedil in ga je močno zaznamovala vojna izkušnja v devetdesetih letih, je predstavi dal čvrst ritem in vanjo vpletel prirore kritične puščice, pri tem pa ji vseeno vseskozi pustil pravičljni nadih, ki gledalca razbremenjuje realne tematske teže, ki jo zastira metafora. V njem sicer ne prižge upanja, da se bo kdaj kaj spremenilo.

V popolnem sozvočju z režijskim dinamičnim vodenjem si je scenograf Dragutin Broz omislil vrsto premičnih vrat, ki spreminjajo svoja mesta ob menjavi prizorov in situacij. Velik ovinkast privzdignjen izsek ceste s projekcijo nočnega prizora drvenja avtomobilov z žarometi po njej ustvarja

posebno ozračje, kot tudi zvočni efekti Vladimirja Hmeljaka, še posebno učinkoviti ob prihodih in odhodi zmaja, ki ga je v pravi "vzvišeni" trinoški drži posebil Radoš Bolčina, v elegantnem belem kostumu. Kristijan Guček je najprej kot v ideale zazrt in v rešitev prebivalcev zave-rovan osvoboditelj-junak, potem pa v gospodovalni drži "oblastnika" s svojo novo vizijo vladanja spet izkazal svojo močno igralsko izraznost. Ana Facchini je odigrala Elzo, dekle, ki ji je usoda namenila vlogo žrtve. Izток Mlakar je njen oče Šarlatan, ki ne vidi izhoda iz dane situacije. Zvitega župana, ki se zmagovito, občasno pod "krinko norosti", obrača po vetru, je s posebno dinamičnim zagonom podal gost Gojmir Lešnjak Gojc. Njegov sin, ki stopa po očetovih stopinjah in ga skuša še prekašati, je bil mlad gostujoči igralec Nejc Cijan Garlatti, ki je igralsko žilico odkril pri Amaterskem mladinskem odru pod mentorskim vodstvom Emila Aberška in je kot ljubiteljski gledališki navdušenec nekaj vlog izoblikoval tudi v dramskem odseku PD Štandraž.

Tokrat mu je bila dodeljena prva zahtevnejša vloga v poklicnem gledališču. Skupino vaščanov so prepričljivo ustvarili Milan Vodopivec kot mojster, Medea Novak in gostja Andriana Boškoka Batič, kot prva in druga Elzina prijateljica, Jože Hrovat kot meščan, Arna Hadžialjevič kot meščanka, in gost Andrej Zalesjak kot deček, ki skuša odraslim odpreti oči. Zalesjak je že nekajkrat presenetil s svojimi posrečeno izdelanimi drobnimi vlogami. Posebno omembo si zaslužita gost Matija Rupel za pristno čisto po mačje odigrano vlogo zapelnatega mačka, ki ve marsikaj, in Blaž Valič kot robat raznašalec in kot osel, mnogo pametnejši od vseh meščanov. Igralci so ustvarili uigrano skupinsko igro z večkrat groteskno karakterizacijo likov, ki so jo še posebej poudarjale maske "svinjskih rilcev" v zelo učinkoviti izdelavi Branka Drekonje in Vasje Kokelja. Dobro je svoje delo napravila tudi oblikovalka maske Ana Lazovski. Lektorsko nalogo je kot vselej dovršeno opravil Srečko Fišer. Koreografinja Irma Omerzo je igralce kar pošteno "namučila", da so njihovi koreografski gibi ujele hiter ritem, ki je označeval splošno podobo satirične predstave, ki je strašljiva v svoji sporočilnosti, kljub smešnim niansam, ovitim v pravičljno - fantastično tančico.

Junakov ni več, da bi nas reševali, sami se moramo boriti proti zmagem, ki jih nosimo v sebi.

IK

Kmalu bodo nagrajeni najboljši v l. 2014 Brezmejni Naš športnik in novost - Zlati let

Pred nekaj tedni smo na teh stolpcih pisali o nagradi Šport in šola, obdobje ob praznikih in novem letu, ki je pred nami, pa je sploh čas podelitve številnih priznanj. Tako bodo v ponedeljek, 29. decembra, v Kulturnem centru Lojze Bratuž medijske hiše iz brezmejne Primorske organizirale prireditve Naš športnik. Po treh desetletjih

bili najboljši gorska kolesarka Tanja Žakelj, jadralca Vasilij Žbogar in nogometaši Luke Koper, od zamejskih športnikov pa so se med ugledne nominirance prebili Tea Ugrin (skupno četrta), Sofia Carciotti in Loris Mania' (oba peta) ter odbojkarji Sloge Tabor, ki so med moštvi zasedli četrto mesto. Prav kmalu bo torej znano, kakšen bo letošnji raz-

ločenih odlikovanj za zamejstvo in Primorje je bila lani razglasitev v Sežani prvič enotna, dvanašterica športnih novinarjev Primorskega dnevnika, slovenskega novinarskega uredništva RAI, spletnega portala Slosport, Primorskih novic, Radia in Televizije Koper se že sestaja, da bi skupaj izbrali najuspešnejše posameznice, posameznike in ekipe v sončnem letu 2014. Lani so

plet, ki ga bodo razkrili med neposredno oddajo po valovih Radia Trst A in Radia Koper. Sredi prejšnjega tedna pa sta Primorski dnevnik in Združenje slovenskih športnih društev v Italiji predstavila novosti okoli podelitve oskarjev zamejskega športa, ki jih že od leta 2002 vročajo v januarju najboljšim slovenskim športnikom v Italiji v treh najbolj razširjenih pano-

provincia di gorizia
provincie di gorizia
pokrajina gorica

KRAS
2014+

z ljubeznijo

ZMANJŠAJ,
PONOVRNO UPORABI,
RECIKLIRAJ

www.facciamoloconamore.it
facebook.com/facciamoloconamore
tel. +39 0481 91 697

NE, HRANA NI ODPADEK!

ZAVRŽENA HRANA JE PREDVSEM ETIČNI PROBLEM

ETZO

Namen Evropskega tedna zmanjševanja odpadkov je povečati osveščenost o odpadkih in o potrebi po njihovem zmanjševanju z akcijami in s predlogi lokalnih uprav. ETZO poteka že šesto leto zapored, in sicer letos **od 22. do 30. novembra po vsej Evropi**. V letu 2014 se osredotočamo na potrato ravnanje s hrano. www.minambiente.it - www.serr2014.it

ZAVRŽENA HRANA

Na globalni ravni zavržemo **približno eno tretjino** vse pridelane hrane, ki tako konča v smeteh. Letno vsaka družina v Italiji zavrže **119 kg** hrane. Približno **40%** zavržene hrane nastane zaradi distribucije in porabe. Metanje hrane v smeti je **potrata neobnovljivih virov**, kot so voda, tla, energija in tudi denar. Zavržena hrana je za nas **dvojni strošek**: prvič jo plačamo, ko jo kupimo, drugič pa, ko jo je treba odstraniti kot odpadke.

PRIZADEVANJA JAVNIH UPRAV V BOJU PROTI ZAVRŽENI HRANI

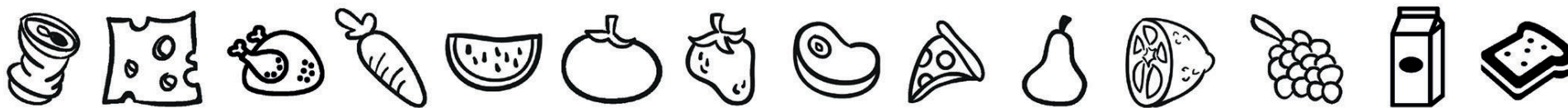
Pokrajina Gorica v sodelovanju z občinami ter z javno službo za ravnanje z odpadki ISA že nekaj časa pripravlja akcije osveščanja o potrebi po zmanjšanju količine odpadkov in ločenem zbiranju v okviru kampanje z naslovom »Z ljubeznijo – zmanjšaj, ponovno uporabi, recikliraj«.

Ena od dejavnosti naše kampanje je tudi večerja, ki jo predlagamo in s katero dokazujemo ne le, da je **mogoče preprečiti potrato, temveč da je to nujno potrebno!**

DA NE BO ZAVRŽENE HRANE:

- Napiši nakupovalni seznam in kupuj le to, kar potrebuješ;
- kuhaj le za posamezni obrok pravilno odmerjene količine;
- kupuj nepakirane, lokalne izdelke, saj trajajo dlje;
- izogibaj se pakiranim ali napol pripravljenim izdelkom s kratkim rokom trajanja;
- ne meči stran starega kruha: uporabi ga za toast ali tradicionalne jedi, kot so kruhovi cmoki;
- ostanke kosila uporabi za novo jed za večerjo;
- v kuhinji vzpostavi samooskrbo, saj je varčna in ekološka;
- poišči novo idejo PROTI POTRATI.

Drži se teh načel in zmanjšal boš količino odpadkov ter prihranil pri nakupu hrane.

Pokrajina Gorica v sodelovanju s posošskimi gostinci ob Evropskem tednu zmanjševanja odpadkov predlaga **MENIJE PROTI POTRATI S SPREMNIH PROGRAMOM**

Večerja v soboto, 22. novembra

Restavracija Al Ponte del Calvario
Grojna 2 – GORICA rezervacije:
info@alpontedelcalvario.com – 0481 534428

Večerja z menijem proti potratu – Video projekcija in koristni nasveti geologa Roberta Ferrarija

Kosilo v nedeljo, 23. novembra

Parco Rurale Altire di Polazzo – Polaç
ul. Fornaci 1/A – FOLJAN – REDIPULJA
rezervacije: info@parcorurale.it – 330 93 68 36

Kosilo z menijem proti potratu in ogled kmetije z električnim agribusom

Večerja v ponedeljek, 24. novembra

Gostilna Turri – Štandreški trg – GORICA
rezervacije: trattoriaturri@gmail.com – 0481 21 856
Večerja z menijem proti potratu

Večerja v sredo, 26. novembra

Restavracija Caneo – Strada del Caneo, 1
Fossalon pri GRADEŽU
rezervacije: info@caneo.it – 0431 884 426

Večerja z menijem proti potratu in gledališka predstava »Arabske bučke« skupine Trento Spettacoli

Večerja v sredo, 26. novembra

Gostilna Vecia Gorizia, ul. sv. Ivana 14 – GORICA
rezervacije: veciagorizia@alice.it – 0481 32 424

Večerja z menijem proti potratu

Večerja v četrtek, 27. novembra

Restavracija Rosenbar, ul. Duca d'Aosta 96 – GORICA
rezervacije: info@rosenbar.it – 0481 522 700

Večerja z menijem proti potratu in gledališki skeči »Okoljski vdor« skupine Trento Spettacoli

Večerja v petek, 28. novembra

Gostilna Primožič
Drevored XX. septembra 134 – GORICA
rezervacije: jprimozic@libero.it – 0481 82 117

Večerja z menijem proti potratu Video projekcija in spremna beseda Mare Černic, podpredsednice Pokrajine Gorica

Večerja v petek, 28. novembra

Gostilna Miljo, Pot v Dol – Devetaki – DOBERDOB
rezervacije: miljo.peric@gmail.com
0481 78 250 – 331 126 37 14

Večerja z menijem proti potratu in Ec.o Cabaret

V nedeljo, 30. novembra

sonaravno dopoldne in kosilo
Hendrick's - Wine Bar Restavracija
tudi za vegetarijance
ul. Mazzini 6/c – GORICA
facebook.com/hendricksgorizia
rezervacije: 0481 538 529

**ob 10. uri: delavnice za samooskrbo
ob 13. uri: kosilo z menijem proti potratu iz samooskrbe**

Ves teden od 22. do 30. novembra

Green Bar
Kavarna, bar in vegetarijanska restavracija
ul. Armando Diaz 1 – GORICA
facebook.com/greenbar
rezervacije: 0481 090 299

Kosila z menijem proti potratu

**Kompletni meni proti potratu
25 evrov na osebo**